

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง

**ครูอาชีพศึกษา : การผลิต การพัฒนา
และมาตรฐานครูวิชาชีพ**

ของ

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

ครูอาชีพศึกษา : การผลิต การพัฒนา และมาตรฐานครูวิชาชีพ

ของ

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ที่ สว (สนช)(กมธ ๓) ๐๐๑๙/(ร ๘๖)

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ครูอาชีวศึกษา : การผลิต การพัฒนา และมาตรฐานครูวิชาชีพ

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ วรรคสอง (๕) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติคณะหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การวิจัย การพัฒนาการศึกษาของชาติ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนากีฬาของชาติ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก อองอาจ พงษ์ศักดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายวิฑูรย์ บุญญสถิตย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. พลตรี จารึก อารีราชการัณย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์	โฆษกคณะกรรมการ
๘. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	เลขานุการคณะกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์คุณหญิงสุนันทา พรหมบุญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก อู๊ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. ศาสตราจารย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย	กรรมการ
๑๓. นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ	กรรมการ
๑๔. พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	กรรมการ
๑๕. พลเรือเอก ชุมพล วงศ์เวคิน	กรรมการ
๑๖. รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล	กรรมการ
๑๗. รองศาสตราจารย์นิเวศน์ นันทจิต	กรรมการ
๑๘. พลเรือเอก พิจารณ์ อีร์เนตร	กรรมการ
๑๙. พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมัลย์	กรรมการ
๒๐. นายวีระศักดิ์ พุทธระกุล	กรรมการ

๒๑. รองศาสตราจารย์...

๒๑. รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลกาญจน์	กรรมการ
๒๒. นายสมพร เทพสิทธา	กรรมการ
๒๓. พลเอก อุดยเดช อินทะพงษ์	กรรมการ
๒๔. พลเอก อนันตพร กาญจนรัตน์	กรรมการ
๒๕. พลอากาศเอก อานนท์ จารยะพันธุ์	กรรมการ
๒๖. พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์	กรรมการ

เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๘ พลเอก อนันตพร กาญจนรัตน์ ได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงมีผลให้พ้นจากการเป็นกรรมการการศึกษาและการกีฬาตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๔ (๖) และในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๘/๒๕๕๘ วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้มีมติตั้ง พลเรือเอก ณะ อารีนิจ เป็นกรรมการสามัญในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา แทนตำแหน่งที่ว่าง

ต่อมาในคราวการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๗/๒๕๕๙ เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ ได้มีมติแต่งตั้งกรรมการสามัญในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาเพิ่มขึ้นหนึ่งตำแหน่ง โดยแต่งตั้ง พลเอก รัชสาทยั แซ่มะเชื้อ เป็นกรรมการเพิ่ม และในคราวการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๘/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้พิจารณาสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ จำนวน ๓๓ คน ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมีมติแต่งตั้งให้ พลอากาศโท จิรวัดน์ มูลศาสตร์ พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย และพลเรือเอก สุชีพ หวังไมตรี เป็นกรรมการสามัญในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

จากนั้น เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ นายวีระศักดิ์ พุทธะกุล ได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงมีผลให้พ้นจากการเป็นกรรมการการศึกษาและการกีฬาตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๔ (๖)

อนึ่ง ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ที่ประชุมได้มีมติตั้ง พลเอก สลิน ทองภักดี เป็นกรรมการสามัญในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ แทนตำแหน่งที่ว่าง ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๕ จึงทำให้ปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก องอาจ พงษ์ศักดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายวิทวัส บุญญสถิตย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. พลตรี จารึก อารีราชการัณย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์	โฆษกคณะกรรมการ
๘. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	เลขานุการคณะกรรมการ
	๙. รองศาสตราจารย์...

๙. รองศาสตราจารย์คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก อู๊ด เปื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. ศาสตราจารย์กิตติคุณภิรมย์ กมลรัตน์กุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย	กรรมการ
๑๓. นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ	กรรมการ
๑๔. พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	กรรมการ
๑๕. พลเรือเอก ชุมพล วงศ์เวคิน	กรรมการ
๑๖. รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล	กรรมการ
๑๗. ศาสตราจารย์คลินิกนิเวศน์ นันทจิต	กรรมการ
๑๘. พลเรือเอก พิจารณ์ ธีรเนตร	กรรมการ
๑๙. พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมลาย	กรรมการ
๒๐. รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลกาญจน์	กรรมการ
๒๑. นายสมพร เทพสิทธิ์า	กรรมการ
๒๒. พลเอก อุดลยเดช อินทะพงษ์	กรรมการ
๒๓. พลอากาศเอก อานนท์ จารยะพันธุ์	กรรมการ
๒๔. พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์	กรรมการ
๒๕. พลเรือเอก ณะ อารีนิจ	กรรมการ
๒๖. พลเอก รังสathy แซ่มเชื้อ	กรรมการ
๒๗. พลอากาศเอก จีระวัฒน์ มุลศาสตร์	กรรมการ
๒๘. พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย	กรรมการ
๒๙. พลเรือเอก สุชีพ หวังไมตรี	กรรมการ
๓๐. พลเอก สสิน ทองภักดี	กรรมการ

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติเห็นชอบและประกาศใช้ข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการที่ตั้งขึ้นตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และที่ยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่ข้อบังคับนี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการตามข้อบังคับนี้ ดังนั้น คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา จึงเป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติคณะหนึ่ง ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๕) มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ภารกิจงาน พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การวิจัย การพัฒนาการศึกษาของชาติ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา การศึกษาในสวนสาธารณะการเรียนรู้ การกู้ยืมเพื่อการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนากีฬาของชาติ ตลอดจนจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการศึกษา

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง ครูอาชีวศึกษา : การผลิต การพัฒนา และมาตรฐานครูวิชาชีพ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาดังกล่าว ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๙๖

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

(ลงชื่อ) ตวง อันทะไชย

(นายตวง อันทะไชย)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางอำพรณนี ปินตาวงศ์)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน

ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

การศึกษาและการกีฬา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๗ - ๘

โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๘

นพรินทร์ พิมพ์

อำพรณนี/เจตจำนงค์ ทาน

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สถานิติบัญญัติแห่งชาติ

นายตวง อันทะไชย
ประธานคณะกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

พลเอก องอาจ พงษ์ศักดิ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

นายวิทวัส บุญญสถิตย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

พลตรี จารึก อารีราชการัณย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า

รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์
โฆษกคณะกรรมการ

นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ
เลขาธิการคณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก อู๊ด เบื้องบน
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณภิรมย์ กมลรัตน์กุล
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตน์ศิริชัย
กรรมการ

นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ
กรรมการ

พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ
กรรมการ

พลเรือเอก ชุมพล วงศ์เวคิน
กรรมการ

รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล
กรรมการ

ศาสตราจารย์คลินิกนิเวศน์ นันทจิต
กรรมการ

พลเรือเอก พิจารณ์ ชีร์เนตร
กรรมการ

พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวงะมาลัย
กรรมการ

รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลาชญจน์
กรรมการ

นายสมพร เทพสิทธา
กรรมการ

พลเอก อุดยุเดช อินทะพงษ์
กรรมการ

พลอากาศเอก อานนท์ จารยะพันธุ์
กรรมการธิการ

พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์
กรรมการธิการ

พลเรือเอก ณะ อารีนิจ
กรรมการธิการ

พลเอก รังสathy แซ่มเชื้อ
กรรมการธิการ

พลอากาศเอก จิรวัดน์ มูลศาสตร์
กรรมการธิการ

พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย
กรรมการธิการ

พลเรือเอก สุชีพ หวังไมตรี
กรรมการธิการ

พลเอก สสิน ทองภักดี
กรรมการธิการ

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง ครูอาชีพศึกษา : การผลิต การพัฒนา และมาตรฐานครูวิชาชีพ
ของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ วรรคสอง (๕) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติคณะหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การวิจัย การพัฒนาการศึกษาของชาติ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา รวมทั้ง การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนากีฬาของชาติ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการศึกษา

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ครูอาชีพศึกษา : การผลิต การพัฒนา และมาตรฐานครูวิชาชีพ” และได้จัดทำรายงานการพิจารณาการศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ตั้งคณะอนุกรรมการอาชีวศึกษา ตามคำสั่งที่ ๓๑/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ และคำสั่งที่ ๔๕/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลาภญจน์	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิทวัส บุญญสถิตย์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. พลอากาศโท จิรวัดน์ มูลศาสตร์	อนุกรรมการ
๕. ศาสตราจารย์ พลเรือเอก วีรวัฒน์ วงษ์ดนตรี	อนุกรรมการ
๖. นายวีรวัฒน์ วรรณศิริ	อนุกรรมการ
๗. นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ	อนุกรรมการ
๘. นายกมล พิณรัตน์	อนุกรรมการ
๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำรัส ดั่งสุวรรณ	อนุกรรมการ

๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีย์ วชิรวราการ	อนุกรรมการ
๑๑. พลเรือเอก สุรศักดิ์ ศรีอรุณ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒. นายนพรินทร์ ไทยถาวร	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓. รองศาสตราจารย์จอมพงศ์ มงคลวนิช	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. นายมนูญ ชื่นชม	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. นางอร่ามศรี อภาอดุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

โดยให้คณะทำงานนี้มีอำนาจหน้าที่

๑. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอาชีวศึกษา
๒. ศึกษาและติดตามการดำเนินนโยบาย งบประมาณ แนวทางและกระบวนการ ในการส่งเสริมการสนับสนุน การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการอาชีวศึกษา และการพัฒนาอาชีวศึกษา
๓. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลกฎหมายด้านการอาชีวศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา และอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย
๔. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ต่อบไป

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ การประชุม

คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาได้รับทราบข้อมูลข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งจากและการสะท้อนปัญหาจากผู้ที่เกี่ยวข้องที่คณะอนุกรรมการเชิญเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ดังนั้น จึงได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษาในประเด็น ดังกล่าว รวม ๒๖ ครั้ง ดังนี้

- การประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๕๙ วันศุกร์ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙
- การประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๕๙ วันศุกร์ที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙
- การประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๘/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๙/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๐

(ค)

- การประชุม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๑๙/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒๑/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒๒/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒๔/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒๕/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๐
- การประชุม ครั้งที่ ๒๘/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๒.๒ การเชิญผู้มาให้ข้อมูลและเสนอความเห็น

๒.๒.๑ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

- ๑) นายบุญส่ง จำปาโพธิ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- ๒) นายสุรัตน์ จันแยม ที่ปรึกษาศูนย์อาชีวศึกษาภูมิภาค
- ๓) นางสาวก้านทิพย์ ชาตวงค์ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมอาชีวศึกษาเอกชน
- ๔) นายประทีป จุฬาลักษณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพบางแก้วฟ้า (หลวงพ่อบึงอู้อิม)
- ๕) นายสุรพงษ์ เอ็มอุทัย หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาวิชาชีพด้านอุตสาหกรรม
- ๖) นายอธิป ไชยดี โปแตง นักรักษาการบุคคลชำนาญการพิเศษ
- ๗) นางณรังษิ เลิศไกร นักรักษาการบุคคลชำนาญการพิเศษ
- ๘) นายพินัน ผลทรัพย์ นักรักษาการบุคคลชำนาญการ
- ๙) นายณัฐ หอมสุวรรณ นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
- ๑๐) นางสาวปิยนันท์ วณิชชากร คณะทำงานศูนย์อาชีวศึกษาภูมิภาค
- ๑๑) นางสาววรรณพร สนศิริ คณะทำงานศูนย์อาชีวศึกษาภูมิภาค

๒.๒.๒ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (สอท.)

- นายสมบูรณ์ พิทยรังสฤษฎ์ กรรมการ สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์

**๒.๒.๓ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ
นวัตกรรมแห่งชาติ (สวทช.)**

- ๑) รศ. สมชาย ฉัตรรัตนา รองเลขาธิการ
- ๒) นายบรรพต หอบรรลือกิจ ที่ปรึกษาด้านนโยบาย
- ๓) นางสาวพริษา ตั้งล้ำเลิศ นักพัฒนานโยบาย
- ๔) นายทวีผล แก้วศิริ นักวิเคราะห์นโยบาย

๒.๒.๔ สมาพันธ์ SME ไทย

- นางสาววัลฉัตร บุญมาก ฝ่ายประชาสัมพันธ์องค์กร

๒.๓ การเดินทางไปศึกษาดูงาน

๒.๓.๑ การเดินทางไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับ “แนวทางการผลิตครูอาชีวศึกษา มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา และแนวทางการพัฒนาครูอาชีวศึกษา” ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐

๒.๓.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับ “แนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี” ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีชื่นชม ไทย-เยอรมัน สระบุรี เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๐

๒.๓.๓ การเดินทางไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับ “แนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี” ณ วิทยาลัยเทคนิคท่าหลวงซิเมนต์ไทยอนุสรณ์ จ.สระบุรี เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๐

๒.๓.๔ การเดินทางไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับ “แนวทางการผลิตครูอาชีวศึกษา มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา และแนวทางการพัฒนาครูอาชีวศึกษา” ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

๒.๓.๕ การเดินทางไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับ “การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบโรงเรียนโรงงาน ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีดอนบอสโก กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

๒.๔ การพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติ/กฎหมาย

- ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๒) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ๓) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อบังคับ

- ๑) ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖

(จ)

- ๒) ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖
- ๓) ข้อบังคับสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

รายงานการวิจัย/รายงานการพิจารณาศึกษา

- ๑) รายงานการวิจัย เรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา โดย อร่ามศรี อาภาอดุล อัครรัตน์ พูลกระจ่าง และราตรี ศิริพันธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ๒) รายงานการวิจัย เรื่อง สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- ๓) รายงานการวิจัย เรื่อง การปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการของประเทศไทย โดย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ๔) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินการด้านอาชีวศึกษา ที่ตอบสนองต่อการประกอบอาชีพและเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงาน ในประเทศ โดยคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา
- ๕) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการอาชีวศึกษา โดย คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- ๖) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษา โดย คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

การสัมภาษณ์

- ๑) ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ เขียงฉิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐)
- ๒) รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ปินปฐมรัฐ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐)
- ๓) ดร.อร่ามศรี อาภาอดุล อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๐)
- ๔) รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ สติรยากร คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐)
- ๕) รองศาสตราจารย์ณรงค์ สุภัทรภรณ์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี (วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐)
- ๖) รองศาสตราจารย์อดิเทพ ไช้เพชร อาจารย์ประจำสาขาอิเล็กทรอนิกส์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๐)

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ครูอาชีวศึกษา : การผลิต การพัฒนา และมาตรฐานครูวิชาชีพ” โดยคณะกรรมการการได้พิจารณามอบหมายให้คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา พิจารณาศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๓ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ นโยบาย กฎหมาย แนวความคิด และการพิจารณาศึกษาที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓ ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

คณะกรรมการการได้มีมติเห็นชอบรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ครูอาชีวศึกษา : การผลิต การพัฒนา และมาตรฐานครูวิชาชีพ” ซึ่งคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา พร้อมข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้โปรดพิจารณา หากสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณา รวมทั้งข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแล้ว ขอให้โปรดแจ้งไปยังรัฐบาล คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ปัญหาของการอาชีวศึกษาของชาติ จัดเป็นปัญหาที่เรื้อรังด้านหนึ่ง ไม่ว่าจะพิจารณาองค์ประกอบด้านใด พบว่ามีความไม่สมบูรณ์ไปเสียเกือบทุกด้าน ทั้งนี้ เกิดจากการที่การอาชีวศึกษามีได้รับความเอาใจใส่อย่างจริงจังและจริงจังจากรัฐบาลและมหาชนติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ารับผิดชอบการบริหารประเทศ การอาชีวศึกษาจึงได้รับความสนใจและเกิดความพยายามจากหลายฝ่ายที่จะเข้าแก้ไข เป็นที่ประจักษ์ว่าครูอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการอาชีวศึกษา แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับครูอาชีวศึกษาได้สำเร็จ และดูเหมือนว่าไม่เกิดความตระหนักว่าครูอาชีวศึกษาก็มีความสำคัญต่อการศึกษาของชาติไม่น้อยกว่าครูของการศึกษาระดับพื้นฐาน และอาจารย์ในมหาวิทยาลัย จึงได้ปล่อยให้เกิดปัญหานานาประการกับครูอาชีวศึกษามาจนถึงทุกวันนี้ ข้อขัดข้องประการนี้จึงนำมาสู่การพิจารณาศึกษา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑. การผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางด้านอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก สิ่งสำคัญอยู่ที่กระบวนการผลิต หากการผลิตครูอาชีวศึกษามีขั้นตอนและแนวทางที่ชัดเจนก็จะสามารถสรรหาบุคคลเพื่อเป็นครูอาชีวศึกษาที่มีคุณสมบัติตามที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องการ ส่วนหนึ่งของปัญหาที่เกิดขึ้นในการผลิตครูอาชีวศึกษาปัจจุบันก็คือการมีสถาบันการศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหลายแห่งผลิตครูอาชีวศึกษา (มีรายละเอียดในตารางที่ ๑) ระยะเวลาในการศึกษามีทั้ง ๔ ปี และ ๕ ปี นอกจากนั้น ครูสภายังใช้มาตรฐานวิชาชีพเดียวกันสำหรับครูที่สอนชั้นพื้นฐานและครูอาชีวศึกษา ทำให้มาตรฐานและคุณภาพการผลิตมีความแตกต่างกัน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ อีกทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่าง ๆ มีความต้องการครูอาชีวศึกษาสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เป็นอย่างมาก แต่ไม่ได้ครูอาชีวศึกษาที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ ตามที่ต้องการ ในปัจจุบันผู้ที่เข้าเป็นครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. แล้วเข้าสู่อการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยไม่มีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการ ทำให้ไม่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและบรรยากาศของการทำงานภาคอุตสาหกรรมที่เพียงพอ การมีประสบการณ์ในสถานประกอบการ คือผ่านการปฏิบัติงานจริงมีความสำคัญอย่างมากต่อการสอน เพราะจะส่งผลสำคัญให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีขั้นตอนที่ชัดเจน ดังนั้นการผลิตครูอาชีวศึกษาควรต้องคำนึงในเรื่องดังกล่าวด้วย การผลิตครูอาชีวศึกษาต่างจากการผลิตครู

ของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการใช้ครูในการจัดการศึกษาและการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีความแตกต่างกัน ครูอาชีวศึกษาจะต้องมีความเชี่ยวชาญทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติพร้อมกันไปด้วย ดังนั้น กระบวนการผลิตครูอาชีวศึกษาต้องมีลักษณะเฉพาะที่ต้องแตกต่างจากครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะสามารถมีอาชีพเป็นครูอาชีวศึกษาที่มีคุณสมบัติพร้อมและตรงตามที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องการ

๒. การพัฒนาครูอาชีวศึกษานั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นไม่น้อยกว่าการผลิต การพัฒนาจะช่วยเพิ่มสมรรถนะครูในด้านการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าสามารถผลิตครูอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการแล้ว การพัฒนาครูอาชีวศึกษาก็เป็นเรื่องที่สามารถดำเนินการได้เช่นเดียวกัน ถ้าดำเนินการอย่างมีระบบและพัฒนาให้ดีกว่าในปัจจุบัน ก็จะสามารถมีครูที่มีคุณภาพได้ แนวทางสำคัญที่ควรต้องดำเนินการคือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องรักษาอัตรากำลังครูอาชีวศึกษาที่มีอยู่มิให้เกิดการขาดแคลนและต้องตรวจสอบความต้องการอัตรากำลังครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งการติดตามและการประเมินผล ส่วนหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา ปัจจุบันมีหน่วยงานดังกล่าว มีบุคลากร แต่ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูอาชีวศึกษา โดยหน่วยงานดังกล่าว ควรต้องรับนโยบาย กำหนดแนวทางการพัฒนา การกระจายงาน การประสานงาน การประเมินผล รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน

ผลของการศึกษา

๑. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้อำนาจคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูที่ใช้เป็นการกำหนดเป้าหมายของการผลิตครูทุกประเภท ยกเว้นระดับอุดมศึกษา และเป็นเครื่องมือสำหรับการพิจารณาใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ในปี ๒๕๕๔ นักการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากคุรุสภาทำงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ผลของการวิจัยพิสูจน์ให้เห็นว่า มาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนดขึ้นมานั้นนั้นไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูอาชีวศึกษาที่ต้องสอนทฤษฎีในห้องเรียน ต้องสอนในห้องปฏิบัติการที่มีอุปกรณ์ราคาแพงและง่ายที่เกิดอันตรายกับนักเรียน และในบางระดับ ครูอาชีวศึกษาต้องทำการในสถานประกอบการ ดังนั้น มีความจำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครูสำหรับครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ นอกจากจะเหมาะสมสำหรับการสอนนักเรียนที่เป็นลูกศิษย์แล้ว ยังเหมาะสมสำหรับการใช้เป็นเป้าหมายในการผลิตครูอาชีวศึกษา และเหมาะสมสำหรับใช้เป็นเครื่องมือประเมินทักษะและคุณสมบัติของผู้มาขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอีกด้วย การแก้ไขปัญหาคือการแก้ไขข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐาน

วิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ แล้วออกข้อบังคับใหม่กำหนดให้เป็นมาตรฐานวิชาชีพสำหรับครูการอาชีวศึกษา เป็นการเฉพาะ

๒. ตามที่กล่าวถึงลักษณะการสอนของครูอาชีวศึกษาตามข้อ ๑. จะเห็นว่าครูอาชีวศึกษานอกจากมีความรู้ทางทฤษฎีแล้ว ยังต้องมีความรอบรู้เรื่องเครื่องทดสอบและครุภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการผลิต ครูจึงต้องมีทักษะและมีความระมัดระวังสูง และมีความประณีตในการดูแลลูกศิษย์ จึงเป็นการสมควรที่ครูอาชีวศึกษาจะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่แตกต่างจากครูประเภทอื่น และสิ่งนี้เป็นการสอดคล้องกับผลการเสวนาในปี ๒๕๕๗ ที่วุฒิสภาจัดขึ้น

๓. แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูอาชีวศึกษา

๓.๑ ในอนาคตอันใกล้นี้ประเทศไทยจะมียุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา ๒๐ ปี สิ่งที่จะต้องเกิดตามมาคือแผนกลยุทธ์ที่ทุกภาคส่วนจักต้องมีส่วนร่วม โดยต้องปฏิบัติโดยมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาของชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาก็ต้องจัดทำแผนกลยุทธ์ที่มีแนวทางการบริหารการอาชีวศึกษาให้เกิดความเจริญแก่ประเทศ สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของประเทศ มีข้อมูลความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษาในแต่ละปีตามช่วงเวลา ๒๐ ปี และความต้องการกำลังคนที่กล่าวมาข้างต้น อาชีวศึกษาต้องมีครูอาชีวศึกษาที่มีทักษะด้านใดเป็นจำนวนเท่าไร มอบให้กระทรวงศึกษาธิการทำแผนระดับกระทรวงต่อไป

๓.๒ กระทรวงศึกษาธิการต้องรวบรวมข้อมูลความต้องการครูทุก ๆ ประเภท ทั้งครู สพฐ. และครูอาชีวศึกษา จัดทำเป็นแผนการจัดหากำลังคน โดยมีข้อตกลงร่วมกับ กพร. เพื่อขออัตราครูที่เกษียณอายุคืน กำหนดอัตราสำหรับพนักงานราชการที่จะทำหน้าที่สอน จัดทำเป็นแผนระยะยาวสำหรับการบรรจุครูใหม่เข้าทำงาน สำหรับการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครูที่ต้องการในแต่ละปี

๓.๓ เมื่อมีแผนความต้องการกำลังคนแล้ว ต้องวางแผนการจัดหาครูมาบรรจุ ในอัตราครูข้าราชการและพนักงานราชการ โดยต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในการบรรจุครูใหม่เข้าตำแหน่ง

๓.๔ ปฏิรูปให้เกิดครูอัตราจ้างรูปแบบใหม่ ให้มีมาตรการจูงใจ เมื่อผ่านการประเมินประจำปีให้สามารถเพิ่มเงินเดือนไปเรื่อย ๆ ในลักษณะเดียวกันกับพนักงานของบริษัทเอกชน การกำหนดเงินเดือนขั้นสูงสุดให้พิจารณาตามความเหมาะสมของตำแหน่งและความต้องการของท้องถิ่นที่ครูปฏิบัติงาน

๔. การผลิตครูอาชีวศึกษา

๔.๑ ให้มีระบบการคัดกรองคนดี คนเก่งและผู้มีศรัทธาในวิชาชีพครูมาเป็นครูให้ทุนการศึกษาแก่ผู้ที่จะเรียนเป็นครูอาชีวศึกษาที่มีผลการเรียนดี กำหนดเกณฑ์และวิธีคัดเลือกครูตามสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ แล้วนำมากำหนดคุณสมบัติที่ต้องการ เพื่อใช้

เป็นรายละเอียดในสัญญา การให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษา การให้ทุนต้องคัดเลือกมหาวิทยาลัยผู้ผลิตครูอาชีวศึกษาที่มีที่ตั้งใกล้เคียงกับที่อยู่ของผู้ได้รับทุน เมื่อจบการศึกษาแล้วบรรจุให้ครูได้ทำงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ใกล้เคียงกับที่อยู่ โดยไม่ต้องเดินทางมาสอบบรรจุเข้าตำแหน่งครูในลักษณะเดิมอีกต่อไป

การผลิตครูในแนวทางนี้จะทำให้ได้ครูที่เป็นคนเก่ง จะต้องมีการบวนการคัดเลือกผู้เข้ามารับทุน โดยดูจากผลการเรียนในระดับมัธยมปลาย ปวช. ๓ และ ปวส. โดยต้องเลือกผู้ได้คะแนนสอบเฉลี่ย (Grade Point Average) สูงเท่านั้นสำหรับการให้ทุนการศึกษา

มาตรการเสริมเพื่อให้ได้คนดี คนเก่งมาเรียนเป็นครู คือ การกำหนดอัตราเงินเดือนที่เป็นที่พอใจสำหรับผู้ได้รับทุนและจบการศึกษา แล้วมุ่งมั่นที่จะมีอาชีพครู

การบรรจุครูที่จบการศึกษาใหม่เข้าทำงานใกล้ ๆ ที่พักเดิม จะทำให้ครูมีกำลังใจที่ดี ไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายของการย้ายถิ่นที่อยู่ อันเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับพระราชดำริสตอนหนึ่งของพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ ความว่า “เรื่องครูมีความสำคัญไม่น้อยกว่านักเรียน ปัญหาหนึ่ง คือ ขาดครู เพราะจำนวนไม่พอและครูย้ายบ่อย ดังนั้น ก่อนคัดเลือกเด็ก ควรที่จะพัฒนาครูก่อน ให้พร้อมที่จะสอนเด็กให้ได้ผลตามที่ต้องการ จึงต้องคัดเลือกครูและพัฒนาครู ต้องตั้งฐานะในสังคมของครูให้เหมาะสม และปลูกจิตสำนึกโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการคือการให้ทุนและอบรม กล่าวคือ ต้องมีความรู้ทางวิชาการในสาขาที่เหมาะสมที่จะสอน ต้องอบรมวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีความเป็นครูที่แท้จริง คือมีความรักความเมตตาต่อเด็ก ควรเป็นครูห้องที่เพื่อจะได้มีความผูกพันและคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตน ไม่คิดย้ายไปย้ายมา...”

๔.๒ กระทรวงศึกษาธิการต้องแก้ไขปัญหาที่ทางราชการยังไม่มีมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาใช้งาน (ตามรายละเอียดในข้อ ๒) โดยนำผลงานวิจัยของคุรุสภา (ผลงานของอร่ามศรี อากาศกุล) ไปขยายผลจนสามารถนำมากำหนดคุณสมบัติของครูอาชีวศึกษาที่จะผลิต และที่จะพัฒนาขึ้นในอนาคต เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประเทศในด้านคุณลักษณะที่ต้องการรวมทั้งทักษะด้านต่าง ๆ ของการเป็นครูอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ

๔.๓ ผลของการเสวนาที่วุฒิสภาใน พ.ศ. ๒๕๕๗ และผลงานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่าการฝึกประสบการณ์สอนในสถานศึกษา และการฝึกประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ยังต้องได้รับการปรับปรุง ดังนั้น การศึกษาในคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมเพียง ๔ ปี เป็นระยะเวลาที่ไม่พอเพียง การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกว่าคือเวลาทั้งสิ้น ๕ ปี และมีขั้นตอนการศึกษาและฝึกประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตครูอาชีวศึกษาได้แสดงไว้ในรูปที่ ๔

๕. การพัฒนาและคุณภาพของครูอาชีวศึกษา

๕.๑ ได้กล่าวแล้วว่าผลงานวิจัยของครูสภา เรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา ที่อร่ามศรี อากาศ และคณะ ได้จัดทำโดยมีวัตถุประสงค์ให้นำมาใช้งานแทนมาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อบังคับครูสภา พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่เหมาะสมกับครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ผลงานวิจัยนี้ยังไม่เคยนำไปใช้งานจริง กระทรวงศึกษาธิการจึงผลักดันให้ครูสภา สถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนนำมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาไปพัฒนาจนสามารถใช้งานได้จริง ก่อให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐาน

๕.๒ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพของครูอาชีวศึกษา คือ การที่ครูมีภาระการสอนมาก และครูถูกสถานศึกษาใช้ให้ทำงานด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีข้อมูลจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนบางแห่ง ว่าครูมีภาระการสอนสูงถึง ๒๕ - ๓๐ คาบต่อสัปดาห์ ส่วนงานด้านอื่น ๆ ที่ครูถูกใช้งาน คือ งานด้านธุรการ งานด้านการเงิน ส่วนครูช่างต้องรับผิดชอบการดูแลระบบของอาคาร การจัดการยานพาหนะ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ครูไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอน หรือเตรียมการสอน ไม่ได้คุณภาพ การแก้ไขต้องกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาให้ภาระการสอนของครู และใช้งานครูให้เป็นไปตามกฎของ ก.ค.ศ. อย่างเคร่งครัด

๕.๓ การพัฒนาคุณภาพของครู ต้องดำเนินการอย่างมีระบบ กล่าวคือ ให้นำทักษะด้านต่าง ๆ ที่กำหนดในมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตนมาเป็นเป้าหมายสำหรับแผนการพัฒนาครู จัดให้แผนการพัฒนาครูตามห้วงเวลาของสายการเจริญเติบโตในการปฏิบัติงานของครู จัดทำหลักสูตรการอบรมที่กำหนดไว้ในแผนดังกล่าว ต้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี จัดให้มีการประเมินผลการอบรมที่เหมาะสมและจัดให้มีกระบวนการติดตามว่าครูได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมตามแผนไปใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงไร และจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่พัฒนาครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ

๕.๔ การจัดให้มีโครงการอบรมครูในสถานประกอบการที่ สอศ. ได้ดำเนินการมาแล้ว ๑ ปี เป็นคำตอบที่ตรงประเด็น เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่การดำเนินการไม่สามารถกระทำต่อเนื่องเนื่องจากการขาดงบประมาณ สอศ. ควรทำให้กระทรวงศึกษาธิการมองเห็นความจำเป็นของโครงการดังกล่าว และให้งบประมาณสนับสนุนให้สามารถดำเนินการให้ลุล่วงตามแผน ไม่เช่นนั้น กลยุทธ์การใช้ระบบทวิภาคีเป็นตัวนำสู่ความสำเร็จของการอาชีวศึกษาก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

๕.๕ โครงการโรงเรียนในโรงงานที่ สวทศ. ได้จัดขึ้น เป็นตัวอย่างของความสำเร็จของการ “คิดใหม่หรือคิดนอกกรอบ” ทำให้เกิดภาวะ “การลดภาระ” การสอนทางทฤษฎีของครูในสถานประกอบการในระบบทวิภาคี แต่การเข้ามาดำเนินการโครงการนี้ “มิใช่เป็นกิจโดยตรง”

ของ สวทศ. ดังนั้น ถ้าต้องการให้แนวทางนี้มีความยั่งยืน จะต้องมีการดำเนินงานอื่นในสังกัดของ สวทศ. เข้ามารับดำเนินการต่อเป็นโครงการประจำ

ข้อเสนอแนะ

๑. กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรเร่งรัดการพิจารณาขออนุมัติงบประมาณเพื่อผลิตและพัฒนาคุณภาพครูอาชีวศึกษา พ.ศ. .... และดำเนินการตามเงื่อนไข เรื่อง การรับฟังความคิดเห็น การยกย่องยกย่องกระทรวง ฯลฯ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ แล้วเสนอต่อรัฐบาลในโอกาสแรก

๒. กระทรวงศึกษาธิการควรเสนอให้รัฐบาลอนุมัติการเพิ่มกำลังคนและงบประมาณให้แก่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อให้สามารถกำกับดูแลและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่เข้ามาอยู่ในสังกัด

๓. คณะอนุกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ควรเร่งรัดหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามแผนปฏิบัติการของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง การปฏิรูปการอาชีวศึกษาสู่อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พร้อมทั้งเสนอรัฐบาลให้จัดสรรงบประมาณในการถอดบทเรียนด้านองค์ความรู้ที่ได้รับจากสถานประกอบการที่เข้าร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในสาขาวิชาชีพด้านต่าง ๆ ให้ออกเป็นแผนการเรียนรู้ (Learning Plan) แผนการสอน (Lesson Plan) ตำรา คู่มือการปฏิบัติงาน (Tutorial) เครื่องฝึกจำลอง (Simulator) ที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วย เพื่อให้สามารถนำไปขยายผลในการจัดทำหลักสูตรด้านอาชีวศึกษา รวมทั้งการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๔. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรปริญญาบัตรให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องและมีสาระสำคัญของหลักสูตรตามมาตรฐานสากล ในการนี้ ควรให้ความสำคัญแก่หลักสูตรระยะสั้นที่วิทยาลัยสารพัดช่างดำเนินการอยู่ เนื่องจากผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพซึ่งสร้างผลดีทางเศรษฐกิจได้รวดเร็วและกว้างขวางกว่าหลักสูตรระยะยาว เมื่อพัฒนาหลักสูตรแล้วก็จำเป็นต้องพัฒนาครูอาชีวศึกษาให้มีขีดความสามารถในการสอนนักเรียนด้วย

๕. กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานที่มีระดับและอำนาจหน้าที่เหมือนกับคุรุสภา แต่รับผิดชอบการบริหารงานบุคคลสายอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะที่มีความแตกต่างไปจากระบบการบริหารงานบุคคลของการศึกษาสามัญ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ ของคุรุสภา ให้สอดคล้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

๖. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบาย ยกย่องมาตรฐานครูวิชาชีพ หรือครูอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยนำผลการวิจัย เรื่อง “มาตรฐาน

วิชาชีพครูการอาชีวศึกษา” ของคุรุสภาที่ดำเนินการโดยนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรีไปดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

๖.๑ ให้คุรุสภานำร่างมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปวิจัยต่อยอด ในรายละเอียด สามารถใช้งานได้จริง แล้วนำไปทดลองใช้ประเมินผลครูอาชีวศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาฉบับถาวร

๖.๒ ออกข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา พร้อมกับกำหนด รายละเอียดสำหรับการนำมาตรฐานนี้ไปใช้งาน

๖.๓ ให้สถาบันผลิตครูอาชีวศึกษานำมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาไปพัฒนา หลักสูตรในการผลิตครู ๕ ปี

๖.๔ การให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ไม่ควรให้โดยพิจารณาจากการรับรอง สถานศึกษา ควรมีการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกคน ต้องทำการทดสอบและประเมินสมรรถนะ จึงจะทำให้ครูมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ในลักษณะเดียวกันกับแพทย์ พยาบาล ทนายความ นักบัญชี ฯลฯ

๖.๕ คุรุสภาควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาให้ครูอาชีวศึกษาที่ยังไม่ได้รับการบรรจุให้มีศักยภาพตามมาตรฐานเพื่อที่จะรับการทดสอบสมรรถนะวิชาชีพครู

๖.๖ คุรุสภาควรเปิดโอกาสให้ผู้ชำนาญการในวิชาชีพหรือผู้ที่จบปริญญาตรี สาขาอื่น ๆ เข้ารับการบรรจุเป็นครูอาชีวศึกษาได้ เมื่อผ่านการทดสอบสมรรถนะวิชาชีพครูอาชีวศึกษา

๖.๗ คุรุสภาควรมีนโยบายในการผลักดันให้มีการทดสอบสมรรถนะครูอาชีวศึกษา ระดับชาติ ในเรื่องเกี่ยวกับวิชาชีพเฉพาะสาขา เพื่อให้ครูมีสมรรถนะวิชาชีพอย่างแท้จริงเข้ารับการบรรจุ เข้าเป็นข้าราชการครู

๖.๘ ผู้บริหาร ควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปใช้ในการประเมินผล การปฏิบัติงานประจำปี เพื่อให้ครูอาชีวศึกษามีความตระหนักในการพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

๖.๙ ครูอาชีวศึกษาควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปปฏิบัติจริง ในสถานศึกษา

๖.๑๐ ศักขานีเทศก์อาชีวศึกษา ควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปใช้ สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบคุณภาพของครูอาชีวศึกษา

๗. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายให้คุรุสภาพิจารณาปรับปรุง แก้ไข กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับและคำสั่ง เพื่อให้ครูอาชีวศึกษามีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นการเฉพาะ เพื่อสร้างมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ

๘. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายให้ สอศ. และหน่วยใต้สังกัดอื่น ๆ ร่วมกัน แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูอาชีวศึกษา ดังต่อไปนี้

๘.๑ กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายเร่งด่วนให้สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาทบทวนและปรับปรุงนโยบาย เป้าหมายยุทธศาสตร์ การผลิตและการพัฒนากำลังคน อาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๙ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และยุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ และเพื่อให้สามารถสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนา ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และภาคบริการของประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0

๘.๒ สอศ. ในฐานะผู้รับผิดชอบการอาชีวศึกษาต้องดำเนินการให้มีข้อมูล ความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษา และความต้องการครูอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับการผลิต กำลังคนที่กล่าวถึงในข้อ ๘.๑ จัดทำเป็นแผนการจัดหากำลังคนที่เป็นครูอาชีวศึกษา โดยทำข้อตกลง กับ กพร. ในเรื่องจำนวนอัตราครูเกษียณอายุที่จะได้รับคืน และอัตราสำหรับพนักงานราชการ ที่จะทำหน้าที่สอน จัดทำเป็นแผนระยะยาวสำหรับการบรรจุครูใหม่เข้าทำงานในแต่ละปีตลอดเวลา ๒๐ ปี

๘.๓ เมื่อมีแผนความต้องการกำลังคนแล้ว สอศ. จัดทำแผนที่มีรายละเอียด การปฏิบัติสำหรับการจัดหาบุคคลมาบรรจุเป็นข้าราชการครู พนักงานราชการ และครูอัตราจ้าง โดยใช้หลักธรรมาภิบาล

๙. กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้เกิดครูอัตราจ้างรูปแบบใหม่ ให้มีมาตรการจูงใจ ให้ทางราชการเพิ่มเงินเดือนครูทุกปี เมื่อผ่านการประเมินประจำปีโดยสถานศึกษาอาชีวศึกษาในลักษณะ คล้ายกับพนักงานบริษัท ส่วนอัตราเงินเดือนขั้นสูงสุดให้พิจารณาตามความเหมาะสมด้วยเกณฑ์ ที่กำหนดโดยคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๑๐. กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีนโยบายยกคุณภาพการผลิตครูอาชีวศึกษาด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

๑๐.๑ ให้มีกระบวนการคัดกรองคนดี คนเก่ง มาเป็นครู โดยคัดเลือกจากผู้จบ การศึกษาด้วยค่า GPA สูง กำหนดให้ทุนการศึกษา โดยมีข้อกำหนดในสัญญาให้ทุนการศึกษา ว่าต้อง เข้ารับราชการเป็นครูในสถานศึกษาที่อยู่ใกล้ที่อยู่ โดยไม่ต้องเดินทางมาสอบบรรจุเหมือนผู้อื่น ให้เป็นไปตามพระราชโองบายของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ความว่า “ครูที่เหมาะสมควรเป็นครูท้องถิ่น เพื่อจะได้มีความผูกพันและคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตน ไม่คิดย้ายไป ย้ายมา” และลดปัญหาค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางระหว่างที่ทำงานเป็นครู

๑๐.๒ สอศ. ทำสัญญากับมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูอาชีวศึกษา แล้วให้ทุนแก่นักศึกษาครูอาชีวศึกษาผ่านมหาวิทยาลัยที่กล่าว มหาวิทยาลัยนั้นควรต้องตั้งอยู่ใกล้กับที่อยู่ของผู้ได้รับ ทุนการศึกษามากกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ

๑๐.๓ กระทรวงศึกษาธิการต้องกำหนดให้มหาวิทยาลัยที่ผลิตครูอาชีวศึกษานำมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาของคุรุสภาที่ทดลองใช้งานจนได้ผลตามข้อเสนอแนะที่ ๖ มาใช้เป็นเป้าหมาย เพื่อให้ครูอาชีวศึกษามีมาตรฐาน มีทักษะ และคุณสมบัติเป็นครูที่ดี

๑๐.๔ กระทรวงศึกษาธิการควรเสนอรัฐบาลให้คณะกรรมการเงินเดือนแห่งชาติพิจารณาในเรื่องการกำหนดอัตราเงินเดือนและค่าตอบแทนครูอาชีวศึกษาให้เพียงพอและเหมาะสมกับการดำรงชีพ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้มีคนเข้าศึกษาในสาขาวิชาชีพครูอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้นในลักษณะเดียวกันกับที่รัฐบาลได้ใช้ในการกำหนดอัตราเงินเดือนผู้พิพากษาและอัยการ

๑๐.๕ กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาทดลองกับมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูอาชีวศึกษาให้ใช้หลักสูตรการผลิตครูอาชีวศึกษาเป็นระยะเวลา ๕ ปี เพื่อให้เป็นการประกันว่าครูอาชีวศึกษามีคุณสมบัติและมีทักษะด้านต่าง ๆ เป็นไปตามข้อกำหนดสำหรับการเป็นครูที่มีคุณภาพสูง มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และมีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการ

๑๐.๖ กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบาย ให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการฝึกอบรมหรือปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนวิชาชีพครู

๑๐.๗ กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบาย ขับเคลื่อนผลการวิจัยของสถาบันการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดให้มีโครงการนำร่องเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และประเมินผลของข้อเสนอแนะในผลการวิจัย

๑๑. กระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนกำลังคนและงบประมาณให้แก่ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีในการดำเนินการตามแผนการพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการโดยต่อเนื่อง เพื่อฝึกอบรมวิทยากรแกนนำให้กับคณะอนุกรรมการในคณะกรรมการร่วมภาครัฐและภาคเอกชน พัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา (อกรอ.อศ) ทุกกลุ่มอาชีพ และอบรมครูฝึกให้กับสถานประกอบการจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐๐ คนต่อปี เพื่อให้การปฏิรูปการอาชีวศึกษาสู่ระบบทวิภาคีมีประสิทธิภาพ

๑๒. กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้มีแนวทางให้การดำเนินการโครงการ “โรงเรียนในโรงงาน” ที่ สวทน. นำมาใช้สนับสนุนการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีความยั่งยืน เนื่องจากการดำเนินการได้รับผลดี และเป็นผลดีสำหรับครูในสถานประกอบการ แต่โครงการนี้มีค่าใช้จ่ายของ สวทน.

๑๓. กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพของครูอาชีวศึกษาดังต่อไปนี้

๑๓.๑ ในห้วงเวลาที่ยังไม่มีการตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นคุรุสภาสำหรับการอาชีวศึกษา ให้คุรุสภา สอศ. และมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูอาชีวศึกษานำผลงานวิจัย เรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาไปพัฒนาจนสามารถนำไปใช้งานได้จริง

๑๓.๒ ให้ สอศ. กำกับมิให้สถานศึกษาใช้งานครูจนมีภาระการสอนสูงมาก จนไม่มีเวลาพัฒนาแผนการสอนและเตรียมการสอนให้ประณีต และการใช้งานครูในเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือการสอนหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของ ก.ค.ศ. อย่างเคร่งครัด

๑๓.๓ ให้ สอศ. จัดทำแผนการพัฒนาคู โดยให้มีแนวทาง ดังต่อไปนี้

๑๓.๓.๑ นำทักษะด้านต่าง ๆ ที่กำหนดในมาตรฐานครูอาชีวศึกษา (ในผลงานวิจัยที่นำเสนอต่อคุรุสภา) มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติมาเป็นเป้าหมายของแผนการพัฒนาคู

๑๓.๓.๒ จัดทำแผนการพัฒนาคูตามห้วงเวลาการเจริญเติบโตในสายอาชีพของครูอาชีวศึกษา โดยจัดให้มีหลักสูตรการอบรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

๑๓.๓.๓ จัดให้มีการประเมินผลการอบรมที่เหมาะสม และให้มีผลต่อการขึ้นเงินเดือนประจำปีของครู

๑๓.๓.๔ จัดให้มีกระบวนการติดตามว่าครูได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมตามแผนที่กล่าวถึงไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาอย่างไร

๑๓.๔ กระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนด้านกำลังคนและงบประมาณให้แก่สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา (สสอ.) และชมรมครู เพื่อ (๑) ฝึกอบรมและพัฒนาคู บุคลากรอาชีวศึกษา และครูฝึกในสถานประกอบการด้านวิชาอาชีพ (๒) วิจัยและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ (๓) ผลิตและบริการเครื่องจักรกลและเทคโนโลยี (๔) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

๑๔. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ควรพิจารณานำกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเหมาะสมสำหรับการบริหารบุคลากรสายอาชีวศึกษา

๑๕. ในการปรับปรุงโครงการที่อยู่ในนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๔ ตามหัวข้อสรุปผลการพิจารณาข้อ ๒ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนอันดับแรกให้แก่โครงการที่จะพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และด้านวิชาชีพในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายให้แก่ครูอาชีวศึกษา

๑๖. กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาสั่งให้ สอศ. มอบอำนาจด้านการบริหารกำลังคนให้แก่สถานศึกษาในกำกับ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานด้านการผลิต การพัฒนาและสรรหาคณดี คนเก่งมาเป็นครูอาชีวศึกษา

๑๗. กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้ สอศ. และ สกอ. ร่วมมือกันผลิตครูอาชีวศึกษา โดยใช้โครงการ Thai - Meister ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้ริเริ่มขึ้น เพื่อให้ได้ครูอาชีวศึกษารูปแบบใหม่ที่อุตสาหกรรมของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้การรับรอง

๑๘. กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาควรรวมคณะครุศาสตร์จากทุกมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อม เข้าเป็นสถาบันผลิตครูแห่งชาติ หรือเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางในการสร้างและพัฒนาครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ อย่างน้อยภาคละ ๑ มหาวิทยาลัย โดยให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยให้ภาคธุรกิจมาร่วมจัดตั้งและให้การสนับสนุน มีภารกิจผลิตครูที่มีคุณภาพตามความต้องการกำลังคนครูอาชีวศึกษาที่กล่าวมาแล้วในข้อเสนอแนะข้อที่ ๘

คำนำ

ความเจริญก้าวหน้าขององค์กร ไม่ว่าจะ มีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ระดับประเทศ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ที่สำคัญคือบุคลากรที่อยู่ในองค์กรนั้น ประเทศที่พัฒนาแล้ว ประกอบไปด้วยประชาชนที่มีคุณภาพและการบริหารงานของผู้ปกครองประเทศที่อยู่ในระดับดีเยี่ยม การให้การศึกษาแก่ประชาชนในระดับต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ได้ประชาชนที่มีความรู้ มีวินัย และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา และมีการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดมา แต่ก็ยังไม่ทันกับความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ของโลก จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา และควรให้การศึกษาของประชาชนเป็นไปจนตลอดชีวิต

รัฐบาลปัจจุบันมีความพยายามอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาการอาชีวศึกษา ทั้งในส่วนของการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับการอาชีวศึกษา การส่งเสริมการอาชีวศึกษาเฉพาะทาง การส่งเสริมการศึกษาทวิภาคี และการยกระดับการอาชีวศึกษาสู่สากล โดยมีเป้าหมายและสนับสนุนให้มีผู้เรียนสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม การท่องเที่ยวและบริการ แต่สิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาทุกระดับคือครูผู้สอน สถานภาพครูอาชีวศึกษาในปัจจุบัน จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับเปลี่ยนและให้การสนับสนุนอย่างเร่งด่วน ทั้งในเรื่องของแนวทางการผลิต การพัฒนา และมาตรฐานวิชาชีพครู

หากปฏิรูปการศึกษาได้เป็นผลสำเร็จ ประชาชนในประเทศจะเป็นประชาชนที่มีคุณภาพ เช่นเดียวกับพลเมืองของประเทศที่พัฒนาแล้ว และการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ก็สามารถดำเนินการให้สำเร็จได้โดยใช้ระยะเวลาที่ไม่ยาวนานจนเกินไป

(รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลกาญจน์)

ประธานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สารบัญ

หน้า

ก - ฎ

บทสรุปผู้บริหาร

คำนำ

ฎ

บทที่ ๑ บทนำ

- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑

- วัตถุประสงค์ของการพิจารณาศึกษา

๒

- วิธีดำเนินการศึกษา

๒

- ขอบเขตการศึกษา

๓

- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๓

- คำอธิบายคำย่อ

๓

- นิยามศัพท์

๔

บทที่ ๒ นโยบาย กฎหมาย แนวความคิด และการพิจารณาศึกษาที่เกี่ยวข้อง

- กล่าวนำ

๗

- นโยบาย

๗

- กฎหมาย

๘

- สถานการณ์ ปัญหา และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๑๐

- ผลการพิจารณาศึกษาและแนวความคิดในการแก้ไขปัญหา

๑๖

- ข้ออภิปราย

๓๐

บทที่ ๓ ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

- ผลการศึกษา

๔๓

- ข้อเสนอแนะ

๔๙

บรรณานุกรม

๕๕

ผนวก ก นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูอาชีวศึกษา

๕๙

ผนวก ข สรุปผลการเสวนา เรื่อง “ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑”

๖๓

ผนวก ค รายงานการวิจัย เรื่อง “มาตรฐานครูการอาชีวศึกษา”

๘๓

ผนวก ง สรุปรายงานผลการศึกษา เรื่อง สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๘

๘๙

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑. การผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางด้านอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก สิ่งสำคัญอยู่ที่กระบวนการผลิต หากการผลิตครูอาชีวศึกษามีขั้นตอนและแนวทางที่ชัดเจนก็จะสามารถสรรหาบุคคลเพื่อเป็นครูอาชีวศึกษาที่มีคุณสมบัติตามที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องการ ส่วนหนึ่งของปัญหาที่เกิดขึ้นในการผลิตครูอาชีวศึกษาปัจจุบันก็คือ การมีสถาบันการศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหลายแห่งผลิตครูอาชีวศึกษา (มีรายละเอียดในตารางที่ ๑) ระยะเวลาในการศึกษามีทั้ง ๔ ปี และ ๕ ปี นอกจากนี้ ครูสภายังใช้มาตรฐานวิชาชีพเดียวกันสำหรับครูที่สอนชั้นพื้นฐานและครูอาชีวศึกษา ทำให้มาตรฐานและคุณภาพการผลิตมีความแตกต่างกัน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ อีกทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่าง ๆ มีความต้องการครูอาชีวศึกษาสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เป็นอย่างมาก แต่ไม่ได้ครูอาชีวศึกษาที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ ตามที่ต้องการ ในปัจจุบันผู้ที่เข้าเป็นครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. แล้วเข้าสู่การศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานในสถานประกอบการ ทำให้ไม่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและบรรยากาศของการทำงานภาคอุตสาหกรรมที่เพียงพอ การมีประสบการณ์ในสถานประกอบการ คือผ่านการปฏิบัติงานจริง มีความสำคัญอย่างมากต่อการสอน เพราะจะส่งผลสำคัญให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีขั้นตอนที่ชัดเจน ดังนั้น การผลิตครูอาชีวศึกษาควรต้องคำนึงในเรื่องดังกล่าวด้วย การผลิตครูอาชีวศึกษาต่างจากการผลิตครูของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการใช้ครูในการจัดการศึกษาและการถ่ายทอดองค์ความรู้มีความแตกต่างกัน ครูอาชีวศึกษาจะต้องมีความเชี่ยวชาญทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติพร้อมกันไป ดังนั้น กระบวนการผลิตครูอาชีวศึกษาต้องมีลักษณะเฉพาะที่ต้องแตกต่างจากครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะสามารถมีอาชีพเป็นครูอาชีวศึกษาที่มีคุณสมบัติพร้อมและตรงตามที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องการ

๒. การพัฒนาครูอาชีวศึกษานั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นไม่น้อยกว่าการผลิต การพัฒนาจะช่วยเพิ่มสมรรถนะครูในด้านการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าสามารถผลิตครูอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการแล้ว การพัฒนาครูอาชีวศึกษาก็เป็นเรื่องที่สามารถดำเนินการได้เช่นเดียวกัน ถ้าดำเนินการอย่างมีระบบ

และพัฒนาให้ดีกว่าในปัจจุบัน ก็จะสามารถมีครูที่มีคุณภาพได้ แนวทางสำคัญที่ควรต้องดำเนินการ คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องรักษาอัตรากำลังครูอาชีวศึกษาที่มีอยู่มิให้เกิด การขาดแคลนและต้องตรวจสอบความต้องการอัตรากำลังครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งการติดตามและการประเมินผล ส่วนหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา ปัจจุบันมีหน่วยงานดังกล่าว มีบุคลากร แต่ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูอาชีวศึกษา โดยหน่วยงานดังกล่าว ควรต้องรับนโยบาย กำหนดแนวทางการพัฒนา การกระจายงาน การประสานงาน การประเมินผล รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ของการพิจารณาศึกษา

๑. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและแสวงหาวิธีแก้ไขปัญหาเรื่องการขาดแคลนครูอาชีวศึกษาและเรื่องคุณภาพของครูทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ
๒. เพื่อศึกษานโยบายและผลการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในการแก้ปัญหา เรื่องการขาดแคลนด้านปริมาณ ด้านคุณภาพ และด้านมาตรฐานวิชาชีพของครูอาชีวศึกษา
๓. เพื่อศึกษาและกำหนดคุณสมบัติและมาตรฐานของครูอาชีวศึกษาที่เหมาะสมกับความก้าวหน้าในศตวรรษที่ ๒๑ และการพัฒนาประเทศเข้าสู่ Thailand 4.0
๔. เพื่อนำข้อสรุปและข้อเสนอแนะเสนอให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ผู้ผลิต ผู้ใช้ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษานำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษา

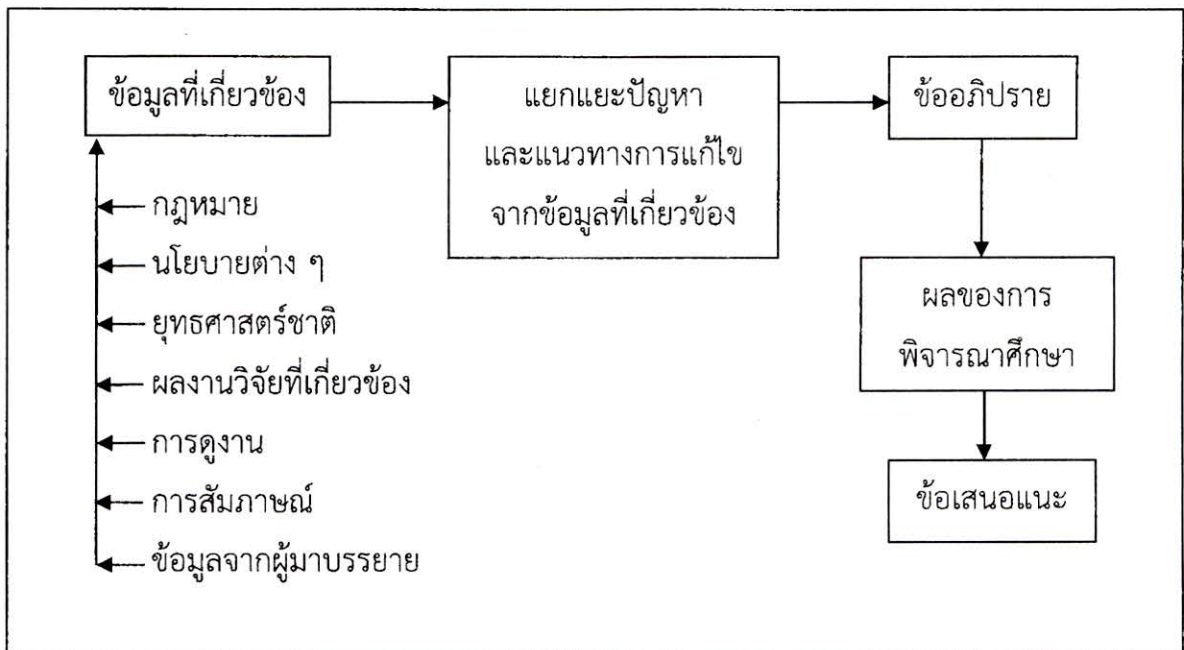
วิธีดำเนินการศึกษา

๑. ศึกษากฎหมาย รายงาน นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๙ ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
๒. ศึกษารายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ รายงานการวิจัย รายงานผลการสัมมนา และเอกสารข้อมูลที่ได้รับจากองค์กรต่าง ๆ และที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดส่งมาให้
๓. เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล และแลกเปลี่ยนความเห็น
๔. ไปศึกษาดูงาน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษา

๕. เดินทางไปสัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

๖. นำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายในการประชุมคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลผล แล้วจึงจัดทำข้อสรุป และข้อเสนอแนะ

๗. ที่มาของข้อมูลทั้งหมดที่นำมาใช้ ได้รวบรวมไว้ใน บรรณานุกรม และขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ได้แสดงไว้ในรูปที่ ๑

รูปที่ ๑ วิธีดำเนินการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

๑. จำกัดขอบเขตการศึกษาในประเด็นเรื่องการผลิต การพัฒนา และยกระดับมาตรฐานของครูอาชีวศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาและครูในสถานประกอบการ ในภาพรวมเป็นหลัก

๒. ใช้นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การผลิตและการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา สู่สากล พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๙ เป็นกรอบในการพิจารณาจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อให้สามารถนำไปบูรณาการเข้ากับโครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินการไปแล้ว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการภาครัฐร่วมเอกชนที่มีหน้าที่พัฒนา กำลังพลด้านอาชีวศึกษา สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย หน่วยงาน ของภาครัฐ และภาคเอกชน สถานศึกษา สถานประกอบการ สามารถนำผลของการพิจารณาศึกษา ที่รวบรวมอยู่ในรายงานผลการพิจารณาศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

๒. ข้อเสนอแนะในรายงานฉบับนี้ สามารถนำไปใช้ในกระบวนการของการผลิต และการพัฒนาครูอาชีวศึกษา แล้วจะทำให้ได้ครูอาชีวศึกษาที่มีปริมาณที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ตามมาตรฐานสากล

คำอธิบายคำย่อ

ก.ค.ศ.	คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
สสอ.	สำนักงานพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา
กศน.	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
คปร.	คณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ
ปวช.	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ปวส.	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
ปทศ.	ประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง
สวทน.	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ
สอศ.	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ศธ.	กระทรวงศึกษาธิการ
สนช.	สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
สปท.	สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

นิยามศัพท์

- สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และทักษะ ด้านความคิดและเจตคติในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิผล ตามมาตรฐานที่ต้องการของอาชีพ
- สมรรถนะหลัก (Core Competencies) หมายถึง สมรรถนะที่ครูอาชีวศึกษาทุกคนจะต้องมี เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมในสังคมได้เป็นอย่างดี

- **สมรรถนะความเชี่ยวชาญ (Professional Competencies)** หมายถึง สมรรถนะในการสอนที่ครูอาชีวศึกษาในทุกสาขาจะต้องมี เพื่อให้การเรียนรู้ของนักศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์
- **สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขา (Functional Competencies)** หมายถึง สมรรถนะความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่ครูอาชีวศึกษาแต่ละสาขา จะต้องสามารถปฏิบัติงานในสาขาของตนเองได้
- **มาตรฐานวิชาชีพ** หมายถึง จุดมุ่งหมายหลักที่จะสร้างแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อให้การปฏิบัติงานอาชีวะมีคุณภาพสูงสุด
- **มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา** หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานความรู้และทักษะทางวิชาชีพ โดยกำหนดเป็นสมรรถนะ มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครูการอาชีวศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน
- **มาตรฐานความรู้และทักษะทางวิชาชีพ** หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับสมรรถนะหลัก สมรรถนะในหน้าที่สำหรับครูอาชีวศึกษา และสมรรถนะความเชี่ยวชาญของครูอาชีวศึกษาเฉพาะสาขา
- **มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครูอาชีวศึกษา** หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาชีพเฉพาะ การฝึกปฏิบัติอาชีวะในสถานประกอบการ หรือปฏิบัติการสอนในสถานประกอบการ
- **มาตรฐานการปฏิบัติงาน** หมายถึง ข้อกำหนดของคุรุสภาเกี่ยวกับคุณลักษณะ หรือการแสดงผลพฤติกรรมปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- **มาตรฐานการปฏิบัติตน** หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนดขึ้น เป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการ และสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ
- **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู** หมายถึง พฤติกรรมหรือสิ่งที่ครูแสดงออกว่ามีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ความรู้ในวิชาครู ความรู้ในหน้าที่และงานครูทุกประการ มีทักษะในการสอนและการปฏิบัติงานครู มีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีในความเป็นครู

หน้าว่าง

บทที่ ๒

นโยบาย กฎหมาย แนวความคิด และการพิจารณาศึกษาที่เกี่ยวข้อง

กล่าวนำ

ปัญหาเกี่ยวกับครูอาชีวศึกษา อาจแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ คือ (๑) การขาดแคลนครูหรือจำนวนของครูมีน้อยกว่าความต้องการและ (๒) คุณภาพของครูอาชีวศึกษา นั่นคือ ครูที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีคุณภาพต่ำกว่าความต้องการของการศึกษาอาชีวศึกษา ตามหลักการแล้ว ผู้จบการศึกษา มีคุณภาพและทักษะอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูอาชีวศึกษา ในปัจจุบันมีรายงานการศึกษาจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องและรายงานทางวิชาการจากสถานศึกษาหลายชั้นที่ชี้ให้เห็นว่าครูอาชีวศึกษามีคุณลักษณะไม่สูงเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหเกี่ยวกับครูอาชีวศึกษาทั้ง ๒ ส่วนนี้จัดเป็นเรื่องที่ทำหายเป็นอย่างมาก ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ยังมีได้รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครูฝึกในสถานประกอบการที่เข้าร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นที่ประจักษ์ว่าการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นระบบที่มีผลดีต่อนักศึกษามาก แต่กระบวนการที่จำเป็นมีความซับซ้อนทำให้การดำเนินการจนประสบความสำเร็จเป็นไปได้ยากมาก คุณภาพของครูฝึกในสถานประกอบการก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากของความสำเร็จ

นโยบาย

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายธีรเกียรติ์ เจริญเศรษฐศิลป์) ได้ประกาศนโยบายสรุปสาระสำคัญว่า (๑) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) จะน้อมนำแนวพระราชดำริสด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ และพระบรมราโชบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณฯ มาปรับใช้ (๒) ศธ. จะดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา ๒๐ ปี และ (๓) ศธ. จะปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๐, ๕๔ และ ๒๕๘ ที่เน้นเรื่องความโปร่งใสและการต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง รวมทั้งจะดำเนินการเรื่องความมั่นคงทางการศึกษาและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

๒. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีได้จบการศึกษาด้านครุศาสตร์เข้ารับราชการเป็นครูในสาขาที่ประสบกับความขาดแคลนอย่างหนัก รวมทั้งเปิดรับบุคลากรที่มีความชำนาญมาเป็นครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และในอนาคตอันใกล้อาจมีความจำเป็นต้องอนุญาตให้ผู้มีความรู้

ในวิชาที่ไม่มีการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมเข้ามาเป็นครูอาชีพศึกษาได้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0

๓. ศธ. มีนโยบายเพื่อการผลิตบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีพศึกษาให้มีจำนวนพอเพียงและมีคุณภาพในห้วงเวลา ๒๕๕๕ - ๒๕๖๕ โดยมีเป้าหมายจะผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพและมีจำนวนพอเพียงสำหรับการศึกษาอาชีพศึกษาทุกระดับ ทั้งในสถานศึกษาของรัฐและสถานศึกษาเอกชน นโยบายดังกล่าวประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ ๓ ประการ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างเสริมปริมาณครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีพศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างเสริมสมรรถนะและประสบการณ์เพื่อคุณภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีพศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างโอกาสและความร่วมมือในการสร้างเสริมคุณภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีพศึกษา (มีรายละเอียดในผนวก ก นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ)

กฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ วรรคหก ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษี รวมทั้ง การให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว มาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา อนุมาตรา (๒) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา ๕๔ วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ อนุมาตรา (๓) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้ง มีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู และอนุมาตรา (๔) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

๒. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จัดเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารจัดการการศึกษาของประเทศ และมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ บทบัญญัติกล่าวถึงปรัชญาของการศึกษาทั่วไปของประเทศในภาพรวม กฎหมายฉบับนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาน้อยมาก โดยได้กล่าวไว้ในมาตรา ๒๐ สั้น ๆ ว่า “การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง”

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รับการแก้ไขเป็น “ฉบับที่ ๒” ใน พ.ศ. ๒๕๔๕ มีบทบัญญัติให้มีคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบายจัดทำแผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ ส่งเสริมการจัดการ สนับสนุนทรัพยากร ติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษา พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รับการแก้ไขอีกครั้งจัดเป็น “ฉบับที่ ๓” ใน พ.ศ. ๒๕๕๓ มีบทบัญญัติในเรื่องการส่งเสริมการผลิตครู การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพ ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ให้มีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระ มีอำนาจกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ให้บุคคลทั้ง ๓ ประเภทนี้ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูตามที่กฎหมายกำหนด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ กำหนดให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ให้มีกองทุนส่งเสริมครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

๓. พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเนื้อหาสาระที่ทำให้การจัดการการอาชีวศึกษาในประเทศไทยเป็นระบบที่ชัดเจนโดยมีกฎหมายกำหนดขั้นตอนและกระบวนการจัดการการอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ ได้มีการกำหนดให้จัดตั้งกองทุนในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือ สอศ. เรียกว่า “กองทุนเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ” มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไว้อย่างกว้างขวางโดย สอศ. เป็นผู้ปฏิบัติ กำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในสายวิชาการสำหรับครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถาบันการอาชีวศึกษา และกำหนดคุณลักษณะหลักของครูในสถานประกอบการของสถานประกอบการที่เข้าร่วมมือกับ สอศ. จัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี

สถานการณ์ ปัญหา และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๑. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้ทรงมีพระราชดำรัสด้านการศึกษาเมื่อ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ ความว่า

“เรื่องครูมีความสำคัญไม่น้อยกว่านักเรียน ปัญหาหนึ่ง คือ ขาดครู เพราะจำนวนไม่พอและครูย้ายบ่อย ดังนั้น ก่อนคัดเลือกเด็ก ควรที่จะพัฒนาครูก่อน ให้พร้อมที่จะสอนเด็กให้ได้ผลตามที่ต้องการ จึงต้องคัดเลือกครูและพัฒนาครู ต้องตั้งฐานะในสังคมของครูให้เหมาะสม และปลูกจิตสำนึกโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการคือการให้ทุนและอบรม กล่าวคือ ต้องมีความรู้ทางวิชาการในสาขาที่เหมาะสมที่จะสอน ต้องอบรมวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีความเป็นครูที่แท้จริง คือมีความรักความเมตตาต่อเด็ก ควรเป็นครูห้องที่เพื่อจะได้มีความผูกพัน และคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตน ไม่คิดย้ายไปย้ายมา...” และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ได้พระราชทานพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสรุปความสำคัญว่า “การศึกษาต้องมุ่งเน้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนใน ๒ ด้าน คือ (๑) ส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ถูกต้อง (๒) การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานชีวิตหรืออุปนิสัยที่มั่นคงเข้มแข็ง อาทิ การสร้างบุคลิกและอุปนิสัยที่ดีงาม...” จึงแสดงว่า สังคมไทยได้รับรู้ปัญหาเรื่อง การขาดแคลนครูมาอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องยาวนาน รัฐบาลและผู้บริหารสูงสุดของกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ประกาศนโยบายแก้ไขปัญหานี้มาโดยต่อเนื่อง แต่ปัญหาเรื่องนี้ก็ยังคงดำรงอยู่

๒. ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ คณะกรรมาธิการของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือ สนช. คณะกรรมาธิการของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ หรือ สปท. และกระทรวงศึกษาธิการ ต่างก็เสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เป็นอิสระต่อกัน โดยมีวัตถุประสงค์จะให้ได้รับการอนุมัติเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ คณะอนุกรรมาธิการการอาชีวศึกษามีโอกาสศึกษาได้เฉพาะร่างพระราชบัญญัติที่ สนช. เป็นผู้กร่างที่มีสาระเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษา สรุปได้ ดังนี้

๒.๑ สาระสำคัญไม่แตกต่างจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ในเรื่องให้มีการตั้งกองทุนเพื่อผลิตและพัฒนาครู ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

๒.๒ การให้นิยามของคำว่า “การศึกษา” และมีการจำแนกบทบาทและหน้าที่ขององค์กรทางการศึกษาต่างไปจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

๒.๓ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย มอบหมายให้หน่วยงานอื่นประเมินคุณภาพด้านการศึกษา

๒.๔ ให้มีกองทุนเพื่อการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษา

๓. ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครูอาชีวศึกษา

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือ สอศ. ได้ดำเนินการสำรวจจำนวนครูอาชีวศึกษาทั้งหมดที่ใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชน และสำหรับการศึกษาทุกระดับ (จากสถานศึกษา ๔๒๖ แห่ง) โดยใช้เกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด (จำนวนครู : จำนวนนักเรียน = ๑ : ๓๐) สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในภาพรวม สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐขาดแคลนครูจำนวน ๑๗,๘๔๖ คน เนื่องจากจำนวนครูตามเกณฑ์ควรมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๓,๔๒๓ คน และปัจจุบันมีครูเพียง ๑๕,๕๗๗ คน

ในขณะที่จำนวนครูของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีทั้งสิ้น ๑๑,๕๖๐ คน และข้อมูลเฉลี่ยของแต่ละสถานศึกษามีอัตราส่วนจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียนเท่ากับ ๑ : ๒๗ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนดไว้ จึงถือว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนไม่มีปัญหาการขาดแคลนครู

๔. ปัญหาเกี่ยวกับครูอาชีวศึกษาในสถานศึกษา

๔.๑ ข้อมูลจำนวนครูอาชีวศึกษาที่นำเสนอในข้อ ๓ ชี้ให้เห็นปัญหาการขาดแคลนครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐบาลเป็นจำนวนมาก สอศ.ได้เสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุสรุปได้ดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ สถานศึกษาอาชีวศึกษาของภาครัฐมีปัญหาและอุปสรรคสำคัญในเรื่อง (๑) จำนวนครูไม่เพียงพอ โดยข้อมูลจากการวิเคราะห์อัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีอัตรากำลังภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๓ (๒) ครูมีภาระอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอน และเรื่องครูสอนไม่ตรงกับวุฒิการศึกษา (๓) ครูขาดทักษะด้านสารสนเทศ (ICT) (๔) ครูขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษ

๔.๑.๒ ส่วนสถานศึกษาอาชีวศึกษาของภาคเอกชนไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนครู แต่ในด้านอื่น ๆ แล้ว ครูมีปัญหาคล้ายกัน และพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคเพิ่มเติมในเรื่อง (๑) ครูในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนบางส่วนต้องการเป็นครูในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐบาล หรือไปสมัครในโรงเรียนเอกชนแห่งอื่น เนื่องจากพบว่าครูได้รับเงินเดือนและสวัสดิการที่ไม่พอเพียงกับค่าครองชีพ และต้องสอนในวิชาที่ไม่ตรงตามสาขาที่เรียนมา (๒) ได้รับเงินเดือนไม่เต็มวุฒิการศึกษา หรือมีการจ่ายเงินเดือนเต็มแต่ถูกเรียกกลับคืนบางส่วน

๔.๒ คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ศึกษาเอกสารข้อมูล ณ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐ จากศูนย์ส่งเสริมการอาชีวศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง ปัญหาการสรรหาครูอาชีวศึกษาเอกชน และปัญหาการพัฒนาครูอาชีวศึกษา พบว่ามีรายละเอียดจำนวนมากที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำไปศึกษาวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด สรุปได้ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ การขาดแคลนครู ที่สอนวิชาสามัญโดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ครูที่จบสาขานี้มักไปสมัครสอนในสถานศึกษาสามัญมากกว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษา เนื่องจากมีความมั่นคงมากกว่า ครูที่จบสายวิชาชีพส่วนใหญ่ไม่มีใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพครู ต้องเข้าสู่กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักเกณฑ์ที่คุรุสภากำหนด เพื่อให้ได้รับ ใบอนุญาตฯ ภายใน ๒ ปี จึงเป็นภาระที่กระทบกระเทือนต่อการสอน ทางด้านคุณภาพ ครูขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ครูที่สอนสาขาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ ครูที่จบ เฉพาะทางแต่ไม่ได้เรียนสายวิชาชีพครู ไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และการปกครอง นักเรียนในชั้น ครูในสถานศึกษาเอกชนมีภาระงานมาก จำนวนคาบการสอนมากกว่าครูในสถานศึกษา ของรัฐ สวัสดิการต่าง ๆ ของครูในสถานศึกษาของเอกชน ไม่เท่าเทียมกับภาครัฐ ฯลฯ ดังนั้น อัตราการลาออก ของครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของภาคเอกชนจึงสูง ในกรณีที่ครูลาออกในระหว่าง ปีการศึกษา การสรรหาครูใหม่จะกระทำได้ยากมาก และส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียน เป็นอย่างมาก

๔.๒.๒ ปัญหาการพัฒนาครูอาชีวศึกษาในสถานศึกษาเอกชน ในภาพรวม คือ การขาดงบประมาณในการพัฒนาครู การไปอบรมใช้ค่าใช้จ่ายมากต่อครู ๑ คน การจัดอบรม ส่วนใหญ่เป็นช่วงเปิดเทอม ทำให้ครูต้องทิ้งห้องเรียน สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนวิชาชีพครูที่ได้รับการ รับรองมีน้อยและรับผู้เข้าอบรมเป็นจำนวนจำกัด ทำให้ครูที่อยู่ระหว่างผ่อนผันใบอนุญาตฯ ไม่สามารถเรียนต่อเพื่อขอใบอนุญาตฯ ได้ ครูอาชีวศึกษาเอกชนไม่สามารถเข้ารับการอบรมกับชมรม การพัฒนาครูของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เนื่องจาก เวลาที่ชมรมจัดอบรม ครูติดภาระงาน ที่สำคัญจึงไปไม่ได้ ครูเอกชนไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม ครูส่วนใหญ่ไม่ได้นำผลการอบรม มาใช้ประโยชน์ให้เห็นเป็นรูปธรรม บางครั้งการอบรมสัมมนาที่จัดโดยหน่วยงานภายนอก เรื่องที่สัมมนา ไม่ตรงตามความต้องการ สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนบางแห่งให้ทุนและให้โอกาสครูไปศึกษาต่อ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะหาโอกาสไปทำงานที่อื่นหรือสอบบรรจุเข้ารับราชการ ครูอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นหรือมั่นใจในตนเองสูง ไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา ในวิชาชีพ ครูที่มีความชำนาญด้านวิชาชีพ เช่น อาจารย์ พยาบาล บุคลากรที่มีความชำนาญ ด้านการแพทย์ (ในกรณีที่สถานศึกษาเปิดสอนสาขาธุรกิจสถานพยาบาล) สรรหายาก และมีข้อขัดข้อง เกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพื่อบรรจุเป็นครูในสถานศึกษาเอกชนและได้รับสวัสดิการ ยังไม่มีหน่วยงานที่เข้ามากำกับดูแลเรื่องงบประมาณ เรื่องเจ้าภาพ และสถานที่เข้ารับการอบรม เพื่อพัฒนาครู เพื่อให้มีการพัฒนาครูให้ตรงกับสาขาวิชาที่สอนและประเมินผลการพัฒนาครูบนพื้นฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนนักศึกษา ฯลฯ

๕. ปัญหาเกี่ยวกับครูในสถานประกอบการ

เป็นที่ทราบดีว่าในการศึกษาระบบทวิภาคี ครูในสถานประกอบการเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการศึกษา ที่เรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า โรงเรียนในโรงงาน เพราะนอกจากจะรับผิดชอบงานทางการปฏิบัติแล้ว ยังต้องมีความสามารถถ่ายทอดการปฏิบัติให้เป็นองค์ความรู้สำหรับนักเรียนในความรับผิดชอบอีกด้วย การต้องให้การศึกษาแก่นักศึกษาจัดเป็นเรื่องใหม่ของครูในสถานประกอบการที่มีแต่ประสบการณ์การทำงานการผลิต การดูแลเครื่องจักรกล การคุมการทำงานของลูกน้องให้ทำงานตามแผนและต้องมีความปลอดภัย การเตรียมตัวให้ปฏิบัติตนเหมาะสมกับการศึกษาในระบบทวิภาคี ครูในสถานประกอบการจึงต้องได้รับการอบรมเพียงพอ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้จัดให้มีหลักสูตรอบรมครูในสถานประกอบการขึ้นโดยเริ่มต้นใน พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังมีรายละเอียดในหัวข้อ ผลของการพิจารณาศึกษาและแนวความคิดในการแก้ปัญหา

๖. ข้อมูลด้าน “ปัญหา” จากการเสวนา เรื่อง “ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑”

คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ได้จัดให้มีการเสวนา เรื่อง “ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑” เมื่อ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗ เพื่อรับฟังมุมมองปัญหาและความเห็นจากฝ่ายผู้ผลิต ฝ่ายผู้ใช้ และฝ่ายผู้เกี่ยวข้องกับครูอาชีวศึกษาพบว่าระบบการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพได้เนื่องจากสาเหตุหลายประการ สรุปได้ดังต่อไปนี้

๖.๑ ปัญหาการขาดแคลนครูช่าง นักเทคโนโลยีสายปฏิบัติการระดับปริญญาตรี และช่างอุตสาหกรรมระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิคในบางสาขาวิชาชีพ เกิดขึ้นเพราะประเทศไทยยังขาดการวางแผนให้ทันต่อการเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลก ข้อจำกัดของงบประมาณสำหรับการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษา การเคลื่อนย้ายของครูช่างจากสถานศึกษาไปสู่สถานประกอบการ เพราะครูไม่ได้รับการบรรจุให้เป็นครูประจำการ หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อผลิตครูช่างในบางสาขาวิชาล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีใช้มากขึ้นในปัจจุบัน ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนากำลังคนในภาพรวมของประเทศยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีเป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษามากกว่าความต้องการของตลาดแรงงาน คุณภาพและสมรรถนะของกำลังคนและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำ ในภาคการผลิตต่าง ๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรมสาขานำ ภาคเกษตร และภาคบริการ ซึ่งเป็นผลมาจากคุณภาพของครูผู้สอนต่ำกว่ามาตรฐาน ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนในการกำหนดมาตรฐานของชาติเกี่ยวกับอาชีพและวิชาชีพที่จะเป็นกรอบการพัฒนาสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาเข้าสู่สากล และขาดกรอบและแนวทาง

การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมเพื่อผลิตและพัฒนาครูช่าง และครูอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาและเศรษฐกิจของประเทศ การขาดเครือข่ายความร่วมมือกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนการสอน และการติดตามประเมินผลให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้ง การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทย ที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ มีรูปแบบ และแนวความคิดที่ผิด ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมไม่ต้องการเป็นครูช่างหรือครูอาชีวศึกษา เพราะจำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

๖.๒ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาประสบปัญหาขาดแคลนครูผู้สอน สายอาชีพ ครูที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นครูที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาสายสามัญ จึงไม่มีความเชี่ยวชาญ และการสอนไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่กำหนดในสาขาต่าง ๆ เหมือนครูผู้ที่เรียนสายอาชีพมาโดยตรง การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยปรับครูอัตราจ้างมาเป็นพนักงานราชการที่ปฏิบัติการสอน ยังต้องรอการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ก่อน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้แต่งตั้งคณะทำงาน วิเคราะห์การผลิตนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) เพื่อขอให้หลักสูตรนี้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจากคุรุสภา แต่ต้องปรับปรุงหลักสูตร ปทส. เป็นหลักสูตร ๓ ปี เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภาและมาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวมเวลาที่ต้องเรียนเป็น ๕ ปี (เรียน ปวส. ๒ ปี บวกกับ ปทส. อีก ๓ ปี) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ประสานไปยังคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบาย กำลังคนภาครัฐ (คปร.) เพื่อขอคืนจำนวนอัตราเกษียณทันทีตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ เป็นต้นไป เพราะปกติ การคืนอัตราเกษียณจะต้องใช้เวลา ๑ - ๒ ปี เมื่อยังไม่ได้รับอนุมัติ ปัญหาการขาดแคลนครูจึงยังคงมีอยู่ต่อไป

เนื่องจากคุณลักษณะของคนไทยยุคใหม่ ต้องสามารถสื่อสารและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เป็นคนมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล มีแรงบันดาลใจใฝ่รู้ มีฉันทะ และทักษะในการเรียนรู้ ใฝ่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ใฝ่สัมฤทธิ์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีมนุษยสัมพันธ์ ร่วมงานกับผู้อื่นได้ ดังนั้น ครูอาชีวศึกษายุคใหม่ควรเป็นครูที่มีคุณลักษณะของครูผู้นำ ครูมืออาชีพ ครูนักวิจัย ครูเพื่อศิษย์ยึดมั่นในกัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ และเป็นครู ผู้ดีมีการศึกษา ๖ ประการ ของ น.ม.ส.

๖.๓ สภาพปัญหาการอาชีวศึกษาในประเทศไทย ที่ผ่านมาและในปัจจุบัน ยังคงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ที่สำคัญคือจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ลดลงเฉลี่ยปีละกว่า ๑ หมื่นคน เพราะนโยบายของสถานศึกษากับนโยบายของรัฐบาล ยังไม่สอดคล้องกันและยังเดินหน้าไปคนละทาง ประเด็นการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีปัญหา

เรื่องครูอาชีวศึกษาที่ยังหวังรายได้และผลประโยชน์ตอบแทนของตนเองว่าจะได้น้อยกว่าเดิม เพราะผู้เรียนต้องไปศึกษาภาคปฏิบัติในสถานประกอบการทำให้ชั่วโมงสอนในสถานศึกษาลดลง กระบวนการผลิตครูอาชีวศึกษาที่มีอยู่มีความยากลำบากที่จะทำได้ทั้งครูที่เก่ง มีความรู้ ความสามารถ และมีองค์ความรู้รอบด้านมาจัดการเรียนการสอน คนที่จะสอนช่างได้ต้องเป็นครูช่าง และต้องมีประสบการณ์ ประเทศไทยมีผู้จบปริญญาเอกมากมาย แต่ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร บางคนสื่อสารภาษาอังกฤษไม่ได้ กระบวนการจัดการศึกษาในประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนหลายด้าน รายละเอียดเพิ่มเติม ตามที่แสดง ในผนวก ข. ร่างรายงานสรุปผลการเสวนา “ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑”

๗. ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตครูอาชีวศึกษาในประเทศไทย

ผู้ที่ปรารถนาจะมีอาชีพเป็นครูอาชีวศึกษา ต้องไปสมัครเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อผ่านหลักสูตร ๕ ปี จนสำเร็จเป็นบัณฑิต ครุศาสตร์บัณฑิต สถานศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษา คือ มหาวิทยาลัย ๑๐ แห่ง ตามรายชื่อในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ รายนามสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษา

ลำดับที่	สถาบันการศึกษา
๑	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
๒	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
๓	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
๔	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
๕	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
๖	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๗	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
๘	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
๙	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
๑๐	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๖๐.

โดย ๙ แห่ง ผลิตในคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม อีก ๑ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เป็นภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สังกัดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่ จะผลิตหลักสูตรครูช่างอุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิตใน ๖ สาขา ได้แก่ สาขาวิศวกรรมโยธา ไฟฟ้าเครื่องกล อุตสาหการ คอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีการผลิตครูช่างอุตสาหกรรมและครูเกษตรกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เปิดสอนหลักสูตรครุกรรม ในการผลิตครูอาชีวศึกษา จะผลิตในหลักสูตร ๕ ปี ยกเว้น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลิตในหลักสูตร ๔ ปี มีหลักสูตรเดียวที่ผลิตเป็น ๕ ปี ได้วุฒิวิศวกรรมศาสตรศึกษา คือ หลักสูตรวิศวกรรมโยธา

นอกจากนั้น ยังมีการเปิดสอนหลักสูตรธุรกิจศึกษา เช่น ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังมีการเปิดสอนสาขาธุรกิจและคอมพิวเตอร์ศึกษา ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อให้จบไปเป็นครูสอนทางด้านพาณิชยกรรม

ปัญหาที่พบในการผลิตครูอาชีวศึกษา คือ ครูสภาไม่มีมาตรฐานครูอาชีวศึกษา แต่ใช้มาตรฐานการผลิตครูของครูสภาที่เหมาะสมสำหรับเป็นมาตรฐานการผลิตสำหรับครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะลักษณะของครูอาชีวศึกษาต้องมีสมรรถนะในการสอนเพื่อการไปประกอบอาชีพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดมาตรฐานครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการปฏิบัติงาน และสถานศึกษาจะได้นำมาตรฐานที่กำหนดไปจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่กำหนด

ผลการพิจารณาศึกษาและแนวความคิดในการแก้ไขปัญหา

๑. ที่ประชุมในการเสวนา เรื่อง “ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษา เพื่อศตวรรษที่ ๒๑” ที่รัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗ ได้นำเสนอแนวความคิดในการแก้ปัญหาเฉพาะที่เกี่ยวกับครูอาชีวศึกษา ดังต่อไปนี้

๑.๑ การเกิดปัญหาเกี่ยวกับครูอาชีวศึกษาในขณะนี้ เนื่องมาจากการที่ปัญหาด้านการอาชีวศึกษาไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากรัฐบาล ไม่มีการค้นหาสาเหตุของปัญหาอย่างมีระบบ รัฐบาลจึงควรจัดให้มีการวิจัยแล้วนำผลที่ได้รับมาจัดทำนโยบายแล้วนำไปสู่การปฏิบัติและเชิญผู้ที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพมาร่วมแก้ไขปัญหาก็จะทำให้เป็นทิศทางแก้ผู้จะเป็นครูอาชีวศึกษามีความรู้ มีประสบการณ์ สามารถไปสอนนักเรียนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพที่เป็นตามความต้องการของสถานประกอบการทั้งด้านอุตสาหกรรม การบริการ และเกษตรกรรม

๑.๒ รัฐบาลต้องจัดการคัดเลือกเฉพาะผู้บริหารการศึกษาสายอาชีวศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดนโยบายเป้าหมายและจัดให้มีการทำแผนกลยุทธ์ที่มีตัวชี้วัดที่วัดได้จริง และเหมาะสมแก่สถานศึกษานั้น

๑.๓ รัฐบาลต้องเร่งส่งเสริมการผลิตครูอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ โดยขอให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ความต้องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูอาชีวศึกษา และการประเมินสมรรถนะของครูผู้สอน โดยมีสิ่งจูงใจสำหรับเอกชนที่เข้าร่วมทำงานกับภาครัฐ เช่น การลดหย่อนภาษีเงินได้ หรือสิทธิประโยชน์พิเศษอื่น ๆ ที่เป็นที่ยุติใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตครูให้มีคุณภาพ

๑.๔ การจัดตั้งสถาบันผลิตครูจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ การจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาต้องมีความต่อเนื่องและใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาตามความต้องการของสถานศึกษา

๑.๕ รัฐบาลต้องมีแผนกำลังพลทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้สามารถผลิตครูอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นจำนวนพอเพียงกับความต้องการ เมื่อจบการศึกษาแล้วเป็นครูที่มีคุณภาพที่สามารถผลิตทรัพยากรคนที่มีคุณภาพเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงานอีกทอดหนึ่ง

๑.๖ กระทรวงศึกษาธิการควรมีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีฐานข้อมูลในการวางแผนการผลิตกำลังคนที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และเป็นเครื่องมือสำหรับการแก้ปัญหาสมองไหลของบุคลากรที่เป็นครูอาชีวศึกษามีคุณภาพ แต่ต้องลาออกจากราชการไปสู่ภาคเอกชน เพราะไม่ได้รับการบรรจุเข้าทำงานในเวลาที่เหมาะสม

๑.๗ ภาครัฐควรยอมให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านอาชีวศึกษา

๑.๘ ก่อนที่นักศึกษาครูอาชีวศึกษาจะจบการศึกษา ต้องให้มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการให้มากพอที่จะมีความรู้ในทางปฏิบัติไปเป็นครูได้

๑.๙ การออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครู ควรต้องวัดจากประสบการณ์ การปฏิบัติจริง แล้วสามารถนำประสบการณ์ดังกล่าวมาจัดกระบวนการเรียนการสอน จะทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบ มิฉะนั้น นักเรียนก็คงจะได้รับเฉพาะเนื้อหาสาระที่เป็นแต่ภาคทฤษฎีเท่านั้น และควรต้องมีหลักเกณฑ์คัดกรองผู้มาเป็นครูอาชีวศึกษาต้องมีความรู้ในทางปฏิบัติอย่างน้อย ๒ ปี นอกเหนือการจบการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

๑.๑๐ องค์กรวิชาชีพ เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ควรเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้ดำเนินการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู จะมีความเหมาะสมมากกว่าให้คุรุสภาเป็นผู้ดำเนินการเพียงผู้เดียว

๑.๑๑ ควรแยกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูสายสามัญและครูอาชีวศึกษาออกจากกัน เพราะปรัชญาการเรียนการสอนมีความแตกต่างกัน คุณสมบัติของผู้เป็นครูก็แตกต่างกัน

๑.๑๒ การออกใบอนุญาตควรให้มีอายุได้เพียงครั้งเดียวแบบตลอดชีพ

๑.๑๓ หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม ควรมีเวลาเรียนเพียง ๔ ปี ความยาว ๕ ปี เป็นการชั่งคนไว้ในระบบเพื่อให้ได้ปริญญา

๒. การดำเนินการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

๒.๑ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จัดหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งหมด ๑๒ คณะ และ ๑ วิทยาลัย คณะที่ผลิตบัณฑิตที่จะมีอาชีพเป็นครูวิชาชีพหรือครูอาชีวศึกษา คือ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมในภาพรวมของการบริหารการศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยเน้นการศึกษา สำหรับทุกคณะที่ต้องการบัณฑิตมีประสบการณ์ทางการปฏิบัติหรือ Hands – On

๒.๒ หลักสูตรผลิต “บัณฑิต (ครูอาชีวะ) นักปฏิบัติ” ใช้เวลาศึกษา ๕ ปีเต็ม สาระวิชาที่มหาวิทยาลัยออกแบบไว้มีทั้งการฝึกงานเข้มข้นในห้องปฏิบัติการ การฝึกงานภาคฤดูร้อน การเข้าทดสอบมาตรฐานอาชีพช่าง การศึกษาความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับช่างเทคนิค และการฝึกงานในสถานประกอบการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ตระหนักดีว่า ในการพัฒนาครูวิชาชีพ (หรือครูอาชีวศึกษา) นั้น จำเป็นต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทั้งในส่วนของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง ๙ แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สมาคมวิทยาลัยเทคโนโลยีอาชีวศึกษาเอกชน แห่งประเทศไทย กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สถานประกอบการ ในเครือข่าย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา มหาวิทยาลัย Aachen University IHK และสถานทูตไทยในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้น โดยยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ครูอาชีวศึกษา ประกอบด้วยยุทธศาสตร์สามประการ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑	การผลิตครูวิชาชีพนักปฏิบัติ
ยุทธศาสตร์ที่ ๒	การพัฒนาวิชาชีพ Industry 4.0
ยุทธศาสตร์ที่ ๓	การพัฒนาศักยภาพ “ครูของครู”

๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ และ ๓ นำมาสู่โครงการที่สำคัญของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรีในการผลิตครูวิชาชีพ คือ โครงการ Thai - German Meister ซึ่งโครงการดังกล่าว จะคัดเลือกบุคลากรแล้วส่งไปเข้ารับการฝึกอบรม ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยมีค่าใช้จ่าย ๕๙,๐๐๐ บาท/คน และใช้ระยะเวลาในการรับการฝึกอบรม ประมาณ ๑๐ สัปดาห์ ในการดำเนินการ ดังกล่าวมีการหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อวางแผนและแนวทางการดำเนินงาน ด้วยกัน โดยขณะนี้ทางมหาวิทยาลัยได้จัดส่งครูฝึกในรุ่นแรกเข้ารับการฝึกอบรมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อให้เป็นครูต้นแบบที่จะนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการอบรมมานั้น ขยายผลการฝึกอบรม ให้ครู อาจารย์ในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมที่สำเร็จตามหลักสูตรจะได้ License และได้รับประกาศนียบัตรรับรองการสำเร็จหลักสูตร และเมื่อผู้เข้าอบรมกลุ่มดังกล่าวกลับมายัง ประเทศไทย จะต้องเข้ามาจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้ครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งสถานศึกษา

ของรัฐและสถานศึกษาของเอกชนที่สนใจเพื่อพัฒนาศักยภาพครูให้มีสมรรถนะที่เพียงพอต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเมื่อจบตามหลักสูตรแล้ว ทางสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะส่งเจ้าหน้าที่มาทำการสอบประเมินพร้อมด้วยบุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และได้รับรองคุณวุฒิตามหลักสูตรที่ทำร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยเป้าหมายสำคัญในการฝึกอบรมครูดังกล่าว ได้แก่ (๑) กลุ่มอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งที่ผลิตครูอาชีวศึกษา โดยเฉพาะอาจารย์ในคณะวิศวกรรมศาสตร์และคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม (๒) อาจารย์ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ (๓) อาจารย์ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของเอกชน และ (๔) สถานประกอบการที่น่าสนใจ

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครูวิชาชีพ (ครูอาชีวศึกษา) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้นำเสนอไว้ในรูปที่ ๒ “การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี”

การศึกษาดูงานที่ มทร ธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้จัดหลักสูตรการเรียนการสอนออกเป็นคณะต่าง ๆ จำนวน ๑๕ คณะ ๒๐ ศูนย์

รูปที่ ๒ “การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี”

๒.๔ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีหลักสูตรผลิตครูอาชีวศึกษาใน ๖ สาขา ดังมีรายละเอียดในตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ หลักสูตรคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ลำดับที่	สาขาวิชา
๑	วิศวกรรมโยธา
๒	วิศวกรรมไฟฟ้า
๓	วิศวกรรมเครื่องกล
๔	วิศวกรรมอุตสาหกรรม
๕	วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์
๖	คอมพิวเตอร์

ที่มา : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๖๐.

๓. การดำเนินการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

สถานศึกษาแห่งนี้พัฒนาขึ้นจากโรงเรียนเทคนิคไทย - เยอรมัน ที่จัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สถานศึกษาแห่งนี้มีวิวัฒนาการจนกลายเป็นสถาบันศึกษาในลักษณะสหวิทยาการ (Multidisciplinary University) ที่เน้นหนักในวิทยาการด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน คณะที่มีหน้าที่ผลิตครูอาชีวศึกษา คือ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ประกอบด้วย ภาควิชาต่าง ๆ จำนวน ๖ ภาควิชา ดังรายละเอียดในตารางที่ ๓ หลักสูตรในระดับปริญญาตรีของทุกภาควิชาใช้เวลาศึกษา ๔ ปี ยกเว้นภาควิชาวิศวกรรมโยธาใช้เวลาศึกษา ๕ ปี ในจำนวน ๖ ภาควิชาที่กล่าวมาข้างต้น เฉพาะภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกลและภาควิชาครุศาสตร์โยธาเท่านั้น ที่มีได้มีหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ตารางที่ ๓ หลักสูตรคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ภาควิชา	สาขาวิชา	หมายเหตุ
ครุศาสตร์เครื่องกล	วิศวกรรมการผลิตและอุตสาหกรรม	
	วิศวกรรมเครื่องกล	
	วิศวกรรมแมคคาทรอนิกส์	
ครุศาสตร์โยธา	สาขาวิศวกรรมโยธาและการศึกษา	
คอมพิวเตอร์ศึกษา	สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์	สอนถึงระดับคุณวุฒิบัณฑิต
ครุศาสตร์เทคโนโลยี	สาขาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา	สอนถึงระดับคุณวุฒิบัณฑิต
บริหารเทคนิคศึกษา	สาขาบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา	สอนถึงระดับคุณวุฒิบัณฑิต

ที่มา : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๖๐.

๔. โครงการอบรมครูฝึกในสถานประกอบการของ สอศ.

๔.๑ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นในบทที่ ๑ ว่า การจัดการศึกษาด้วยระบบทวิภาคี เป็นหนทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการอาชีวศึกษา แต่รายละเอียดของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีมีความซับซ้อนและต้องการความร่วมมือจากหลายฝ่าย การศึกษาจึงจะได้ผลดี คุณสมบัติของครูฝึกในสถานประกอบการเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จประการหนึ่ง การที่จะมีครูฝึกในสถานประกอบการที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมิใช่เป็นเรื่องง่าย และเป็นภาระที่หนักสำหรับสถานประกอบการที่เข้าร่วมจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ได้มีองค์กรต่าง ๆ ที่มีความสนใจและที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนอาชีวศึกษาจึงได้จัดให้มีโครงการที่เป็นการช่วยเหลือสถานประกอบการเกี่ยวกับการดำเนินการจัดหาครูฝึกที่มีคุณภาพ

ในสถานประกอบการสมัยใหม่หลายแห่ง ผู้บริหารจัดให้มีการพัฒนาฝีมือสำหรับบุคลากรภายในสถานประกอบการนั้น ๆ การพัฒนาที่กล่าวถึงสามารถใช้วิทยากรของสถานประกอบการเองหรือครูในสถานประกอบการเป็นวิทยากรให้ความรู้ เพื่อเป็นการเพิ่มสมรรถนะในด้านที่เกี่ยวข้องให้แก่พนักงาน ครูในสถานประกอบการประเภทนี้ต้องเป็นผู้มีความรู้ในงานภาคปฏิบัติ และต้องมีคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ที่ครูต้องมี ได้แก่ คุณสมบัติในการถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้มีความจรรยาบรรณของความเป็นครู คุณสมบัติข้างต้นที่จำเป็นนี้จะเกิดขึ้นได้จากการผ่านการอบรมอย่างมีระบบ

๔.๒ หลักสูตรการพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการของสำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษา (สอศ.)

สอศ. ได้จัดให้มีโครงการฝึกอบรมครูฝึกในสถานประกอบการ โดยมีแผนการ
ดำเนินงาน สรุปได้ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ ครูฝึกในสถานประกอบการต้องมีคุณสมบัติตามบทบัญญัติมาตรา
๕๔ และมาตรา ๕๕ ของพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

๔.๒.๒ หลักสูตรการอบรมสำหรับการพัฒนาครูฝึกฯ แบ่งออกเป็นหลักสูตร
๓๐ ชั่วโมง และหลักสูตร ๘๐ ชั่วโมง เพื่อให้เป็นไปตามลักษณะการทำงานของสถานประกอบการ
และสอดคล้องกับกฎหมายของกระทรวงแรงงาน เพื่อให้สถานประกอบการสามารถขอลดหย่อนภาษี
จากกรมสรรพากรได้

๔.๒.๓ เป้าหมายสำหรับการดำเนินงานในปี ๒๕๖๐ คือ (๑) การอบรม
วิทยากรแกนนำ (Master Trainer) สำหรับทุกกลุ่มอาชีพได้ ๓๐๐ คน (๒) จัดการอบรมครูฝึก
ในสถานประกอบการสำหรับ ๓๓ กลุ่มอาชีพ จำนวนทั้งหมด ๑,๓๒๐ คน (๓) สถานประกอบการ
ดำเนินการฝึกอบรมเอง (โดย สอศ. สนับสนุนวิทยากร) จำนวน ๕๐๐ คน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ
ผลการดำเนินการและแผนงานได้นำเสนอในตารางที่ ๔

๔.๓ อุปสรรคและข้อขัดข้องหลักของโครงการนี้คือ ความไม่เพียงพอ
ของงบประมาณที่ได้รับจากทางราชการ อุปสรรครองลงมาคือ การที่สถานประกอบการยังไม่เข้าใจ
เรื่องระบบการจัดการระบบทวิศึกษาอย่างเพียงพอ สอศ. ได้จัดให้มีการอบรมวิทยากรแกนนำ และอบรม
ครูฝึกฯ มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ แต่ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ยังมีได้ดำเนินการแต่ประการใด

ตารางที่ ๔ แผนการฝึกอบรมครูฝึกในสถานประกอบการ และข้อมูลส่วนที่ได้ดำเนินการแล้ว

ลำดับ	ประเภทวิชา	จำนวนทั้งสิ้น	อบรมแล้ว	%
๑	อุตสาหกรรม	๑,๙๗๗	๖๓๖	๓๒.๑๗
๒	พาณิชยกรรม	๗๙๒	๑๔๘	๑๘.๖๙
๓	ศิลปกรรม	๒๒	๑๗	๗๗.๒๙
๔	คหกรรม	๓๓๘	๒๘๑	๘๓.๑๔
๕	เกษตรกรรม	๒๔๘	๑๘๐	๗๒.๕๘
๖	ประมง	๓๙	๐	๐
๗	อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	๕๕๗	๓๕๗	๖๔.๑
๘	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	๑	๑	๑๐๐
๙	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๑	๐	๐
๑๐	อื่น ๆ	๓๔	๐	๐
	รวม	๔๐๐๙	๑๖๕๔	๔๑.๒๖

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐

๕. โครงการโรงเรียนในโรงงานของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ

๕.๑ กล่าวนำ

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) เป็นหน่วยงานปฏิบัติสำหรับคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (กวทน.) (นายกรัฐมนตรีเป็นประธานของคณะกรรมการนี้) ในลักษณะเดียวกันกับ สอศ. เป็นหน่วยงานปฏิบัติของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สวทน. ได้ศึกษาสถานการณ์ปัญหาทั้งในด้านภาคการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมและการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และได้ทดลองจัดตั้งโครงการการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่มีรายละเอียดบางประการแตกต่างจากระบบทวิภาคีที่ สอศ. เป็นผู้กำหนด รายละเอียดในการปฏิบัติโดยให้ชื่อโครงการว่า “โรงเรียนในโรงงาน”

๕.๒ โดยหลักการแล้ว โครงการนี้ยังมีหลักปฏิบัติเหมือนกับระบบทวิภาคีทั่วไป กล่าวคือ เป็นความร่วมมือจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษา (ที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน) กับสถานประกอบการ การปฏิบัติที่เพิ่มเข้ามาคือ การมีองค์กรที่เป็นตัวกลางทำหน้าที่ประสานงาน

ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ในด้านการเรียนการสอนนั้น โครงการนี้จัดให้ดำเนินการภายในสถานประกอบการทั้งหมด การเรียนวิชาทางด้านสามัญโครงการนี้ กำหนดให้ครูจากสถานศึกษาเดินทางมาทำการสอนในสถานประกอบการ ส่วนวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการผลิตที่ปกติจะได้รับความรู้จากการปฏิบัติในโรงงาน โครงการนี้จัดให้มีครูพี่เลี้ยงเข้ามาอยู่ในการปฏิบัติในโรงงานเป็นผู้สอนทั้งหมด

๕.๓ การเข้ามามีส่วนของครูพี่เลี้ยงนี้มีประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาในเชิงปฏิบัติ และมีส่วนดีสำหรับการแก้ปัญหาความไม่เชี่ยวชาญและการถ่ายทอดความรู้ของครูในสถานประกอบการ เพราะครูพี่เลี้ยงเป็นผู้มีความรู้ระดับปริญญาโท และต้องเข้าไปในโรงงานเพื่อไปเรียนรู้การทำงานในเชิงเทคนิคและแปลงขั้นตอนการทำงานให้เป็นองค์ความรู้ที่นักเรียนจะได้รับแทนการเรียนในห้องเรียน และนักเรียนในโครงการได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติในโรงงานจากการฝึกงานในโครงการของระบบทวิภาคี ส่งผลให้บทบาทของครูฝึกในสถานประกอบการลดลงเหลือเพียงการดูแลให้เกิดความปลอดภัยและการพร่ำสอนทางด้านจริยธรรมและคุณธรรมในฐานะที่เป็นผู้มีอาวุโสกว่านักเรียนเท่านั้น

๖. โครงการวิจัย เรื่อง “มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา”

๖.๑ กล่าวนำ

ใน พ.ศ. ๒๕๕๔ ดร.อร่ามศรี อาภาอดุล และคณะ จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้ดำเนินการวิจัยในนามของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เรื่อง “มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา” งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญสองประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา และ (๒) เพื่อศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครูอาชีวศึกษา สำหรับประเภทวิชา ๕ ประเภทวิชา ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม คหกรรม และศิลปกรรม และได้นำผลการวิจัยจัดทำเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นผู้ผลิตบัณฑิตด้านครูอาชีวศึกษาและข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้งาน

๖.๒ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๙ (๑) กำหนดให้คุรุสภามีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู และข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้กำหนดมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ๙ มาตรฐาน ได้แก่ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลการศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และความเป็นครู ซึ่งเป็นมาตรฐานความรู้พื้นฐานที่คุรุสภาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณารับรองความรู้และรับรองปริญญา ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาของสถาบันการศึกษา

ทั้งภาครัฐและเอกชน ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๗ เพื่อการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูทุกสาขาวิชา ที่ประกอบวิชาชีพในสถานศึกษาทุกสังกัด

ใน พ.ศ. ๒๕๕๖ (เป็นเวลา ๒ ปี หลังจากผลงานวิจัยของอร่ามศรีและคณะ) คุรุสภาได้แก้ไขข้อบังคับที่ประกาศใช้ในปี ๒๕๔๘ แยกเป็นข้อบังคับ ๒ ฉบับ คือ ข้อบังคับว่าด้วย “มาตรฐานวิชาชีพ” ฉบับหนึ่งและข้อบังคับว่าด้วย “จรรยาบรรณของวิชาชีพ” อีกฉบับหนึ่ง ข้อบังคับทั้งสองฉบับ ยังคงบังคับใช้กับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา (ที่รวมครูอยู่ด้วย) ในสถานศึกษาปฐมวัย ชั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาของทั้งรัฐและเอกชน โดยโครงสร้างของเนื้อหา ด้านมาตรฐานวิชาชีพนั้น ยังคงเหมือนกับข้อบังคับ ปี ๒๕๔๘ กล่าวคือ ประกอบด้วยมาตรฐานสามส่วน คือ (๑) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ (๒) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน

ในปัจจุบันผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู มีทั้งครูที่สอนในชั้นเรียน ชั้นพื้นฐานและครูอาชีวศึกษา ทั้ง ๆ ที่การเรียนการสอนมีลักษณะแตกต่างกัน ในขณะที่การศึกษาชั้นพื้นฐานเน้นหนักไปทางทฤษฎีและการเรียนส่วนใหญ่กระทำในห้องเรียน การศึกษาอาชีวศึกษาต้องประกอบการเรียนภาคทฤษฎีในห้องเรียน และการปฏิบัติในห้องปฏิบัติการที่ครูต้องควบคุมอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการเรียนภาคปฏิบัติอาจเกิดอันตรายแก่ตัวนักเรียน และเกิดความเสียหายต่อครุภัณฑ์ของโรงเรียน รวมทั้งการดูแลนักเรียนในสถานประกอบการระหว่างช่วงเวลาฝึกงาน ดังนั้น มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพสำหรับครูอาชีวศึกษา รวมทั้งใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ควรที่จะแตกต่างจากครูที่สอนการศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น

๖.๓ ดร.อร่ามศรี อาภาอดุล และคณะ พบว่า (๑) คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบอาชีพครูอาชีวศึกษา ควรกำหนดเป็นสมรรถนะสามด้าน คือ สมรรถนะหลัก สมรรถนะความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขา โดยต้องมีวิชาชีพพื้นฐานสำหรับครูในแต่ละสาขาด้วย (๒) ควรต้องกำหนดมาตรฐานวิชาชีพสำหรับครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ ประกอบด้วย ๑) มาตรฐานความรู้และทักษะวิชาชีพ ๒) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครูอาชีวศึกษา ๓) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ ๔) มาตรฐานการปฏิบัติตน

“มาตรฐานความรู้และทักษะวิชาชีพ” และ “มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครูอาชีวศึกษา” มีความแตกต่างจาก “มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ” สำหรับครูการศึกษาชั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในข้อบังคับคุรุสภา “ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖” ส่วนมาตรฐานการปฏิบัติงานและ “มาตรฐานการปฏิบัติตน” มีเนื้อหาตรงกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖

๖.๔ ผลพลอยได้จากการทำวิจัย ดร.อร่ามศรี อภาอดุล และคณะ ได้พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครุอาชีวศึกษา มีดังต่อไปนี้

๖.๔.๑ ครูขาดการฝึกอบรมเพิ่มเติม ในบางสาขาวิชาขาดแคลนครู ในขณะที่เดียวกันบางสาขามีชั่วโมงสอนมากเกินไป ขาดทักษะในการใช้สื่อ ไม่ใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ ประกอบกับครูจำนวนมากไม่มีความรู้ด้านวิชาชีพครู ครูไม่มีความพยายามติดตามความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและขาดความรับผิดชอบ

๖.๔.๒ ครูไม่มีความรู้ความสามารถ ทักษะในการจัดการเรียนการสอน ไม่สามารถพัฒนาสื่อการสอน และวัสดุช่วยสอนได้ด้วยตนเอง

๖.๔.๓ ขาดจิตสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครู ขาดวินัยในการทำงาน และความรับผิดชอบต่อการสอน

๖.๔.๔ ขาดความชำนาญในวิชาชีพ โดยเฉพาะครุอาชีวศึกษาที่จบใหม่ ไม่สามารถสอนวิชาปฏิบัติได้ ใช้จิตวิทยาในการเรียนการสอนน้อย ทำให้นักศึกษามีปัญหา และเกิดการต่อต้านและไม่ใส่ใจการเรียนจากนักเรียน

๖.๔.๕ พื้นฐานการวิเคราะห์ การคำนวณ การสื่อสาร การใช้ภาษา และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่ดีพอ

๖.๔.๖ ไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรรายวิชา และหลักสูตรฐานสมรรถนะได้

หมายเหตุ : ดูรายละเอียดในผนวก ค

๗. รายงานผลการศึกษาของสภาการศึกษา

๗.๑ ในปี ๒๕๕๘ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีการพิจารณาศึกษา เรื่อง “สถานภาพการผลิตและการพัฒนาครูในประเทศไทย” เพื่อให้ได้ข้อมูล และองค์ความรู้ที่เพียงพอสำหรับการนำไปจัดทำยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู ตามคำสั่งของคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

๗.๒ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตครูของประเทศในภาพรวม

๗.๒.๑ ขาดความต่อเนื่องด้านนโยบายการผลิตครู นโยบายที่มีมาในอดีต เปลี่ยนแปลงตามนโยบายของนักการเมือง

๗.๒.๒ รัฐลงทุนสำหรับการผลิตครูน้อยมาก เมื่อเทียบกับงบประมาณ ด้านการศึกษาที่ได้รับ

๗.๒.๓ คณาจารย์สำหรับการผลิตครูไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

๗.๒.๔ ระบบการฝึกนักศึกษาครูไม่มีคุณภาพ

๗.๒.๕ ในกระบวนการผลิตครูในประเทศ ขาดมุมมองรอบด้าน เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่ก็จบการศึกษาในประเทศ จึงไม่สามารถนำองค์ความรู้และประสบการณ์การผลิตครูจากต่างประเทศมาผสมผสานกับภูมิปัญญาของไทยในการผลิตครู

๗.๓ ปัญหาการผลิตครูอาชีวศึกษา

๗.๓.๑ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัย สอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ในบางกรณีพบว่า ครูภัณฑ์ที่ทางสถานศึกษาจัดหาไม่ตรงกับวิชาในหลักสูตร

๗.๓.๒ บุคลากรที่เป็นครูอาชีวศึกษามีจำนวนไม่น้อย ที่มีสถานภาพเป็นเพียงครูจ้าง บุคลากรกลุ่มนี้จึงเปลี่ยนเข็มไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากรอการบรรจุเข้าทำงานไม่ไหว ทำให้สถานศึกษาขาดแคลนครูที่มีทักษะสูง

๗.๓.๓ หลักสูตรที่ทางราชการกำหนดให้ใช้ ไม่ทันสมัย เนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้งานที่ต้องปฏิบัติในสถานประกอบการมีความก้าวหน้ากว่าหลักสูตรในสถานศึกษา

๗.๓.๔ ทิศทางและเป้าหมายการผลิตกำลังคนในภาพรวมยังไม่มี ความชัดเจน

๗.๓.๕ ครูผู้สอนนักศึกษาครู ยังไม่ได้มาตรฐาน สถานศึกษาขาดแคลนครูที่เชี่ยวชาญเทคโนโลยีเฉพาะทาง ครูได้แต่ทำการสอนทางทฤษฎีจากตำราเท่านั้น

๗.๓.๖ ระบบจัดการการอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ ให้มีความสำคัญต่อวุฒิบัตรมากกว่าสมรรถนะของผู้จบการศึกษา ทำให้ผู้จบการศึกษาไม่สามารถเป็นครูที่ดีได้

๗.๓.๗ การศึกษาอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมด้านวิชาชีพเพื่อผลิตครูช่าง และครูอาชีวศึกษา ไม่มีกรอบการจัดการที่ชัดเจน และไม่มีทิศทางที่สอดคล้องกับทิศทางการศึกษา และการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ

๗.๓.๘ ความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถานประกอบการ และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขาดความเข้มแข็งและความมุ่งมั่น ทำให้การอาชีวศึกษาของประเทศโดยรวมไม่ได้รับประโยชน์มากเหมือนในประเทศที่พัฒนาแล้ว

๗.๔ ผลของการพิจารณาศึกษานี้ ยังชี้ให้เห็นว่ามีปัญหามากมาย และซับซ้อน ในกระบวนการบริหารการศึกษาที่มีผลลบต่อการทำงาน และการพัฒนาของครูของประเทศ เป็นอย่างยิ่ง การวิจัยนี้ยังนำเสนอแนวทางการบริหารการศึกษาที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว (นักเรียนของประเทศที่สอบ PISA ได้คะแนนสูง) ว่าลักษณะเด่นในการพัฒนาครูที่สำคัญนั้นต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง

๗.๕ รายงานการพิจารณาศึกษานี้ได้นำเสนอข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ คือ

๗.๕.๑ ข้อเสนอแนะด้านการผลิตครู

๗.๕.๒ ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาครู

๗.๕.๓ ข้อเสนอแนะระบบการใช้ครูและระบบบริหารงานบุคคลของครู

๗.๕.๔ ข้อเสนอแนะการปฏิรูประบบการวิจัยของสถาบันผลิตและพัฒนาครู

หมายเหตุ : มีรายละเอียดในผนวก ง

๘. ผลของการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับครูอาชีวศึกษา

๘.๑ ในปี ๒๕๕๒ คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ได้ดำเนินการพิจารณา ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา และได้พบว่ากระทรวงศึกษาธิการมีปัญหาเกี่ยวกับครูอาชีวศึกษา ทั้งจำนวนและคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๒๕๕๑) สาเหตุส่วนหนึ่งของปัญหาเกิดจาก นโยบายการลดจำนวนข้าราชการของรัฐบาลด้วยการตัดอัตราครูจากการเกษียณอายุราชการปกติ และการเกษียณก่อนกำหนด การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของสถานศึกษากระทำโดยการใช้จ่ายเงิน นอกงบประมาณจ้างบุคลากรนอกสถานศึกษามาเป็น “ครูอัตราจ้าง” สภาการศึกษาพบว่าครูอัตราจ้าง ส่วนใหญ่ไม่ให้การทุ่มเทกับการทำงาน เนื่องจากมองไม่เห็นความมั่นคงในอาชีพ เมื่อมีงานอื่นที่มีความมั่นคงกว่าก็จะลาออกไป สำหรับปัญหาการขาดแคลนครูนั้น (มีจำนวนตามรายละเอียดในตารางที่ ๕) กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางการแก้ไข โดยนำผลงานวิจัยของสภาการศึกษาที่ดำเนินการ ใน พ.ศ. ๒๕๕๑ เสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้มีมติในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ อนุมัติในหลักการแนวทางการแก้ไขที่มีทั้งมาตรการระยะเร่งด่วน (พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔) และมาตรการระยะยาว

ส่วนหนึ่งของมาตรการระยะเร่งด่วน ประกอบด้วย

๑) ขออัตราเกษียณคืน ร้อยละ ๑๐๐ ระหว่างปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔

๒) จัดสรรบุคลากรสายสนับสนุนที่ขาดแคลนตามความจำเป็นและตามกำลัง งบประมาณ

๓) แบ่งบุคลากรเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มครูผู้สอน กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มผู้สนับสนุนการสอน แล้วนำภาระการสอนของครู (จำนวนคาบ/สัปดาห์) มาคิดอัตรากำลัง

ส่วนหนึ่งของมาตรการระยะยาว ประกอบด้วย

๑) วางแผนการผลิตและพัฒนาครูอย่างมีระบบ

๒) จัดทำแผนและโครงการแก้ปัญหาคาดแคลนครูอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ลงทุนสร้างครุรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพและจำนวนให้เพียงพอต่อการสูญเสียครู

และการพัฒนาการศึกษา

๔) ทบทวนนโยบายการเกษียณอายุของครู

๕) พิจารณาขยายเวลาเกษียณราชการในสาขาที่ขาดแคลน

ตารางที่ ๕ การขาดแคลนข้าราชการครูอาชีวศึกษาทั่วประเทศ ใน พ.ศ. ๒๕๕๑

ประเภทอัตรากำลัง	อัตรากำลังตามเกณฑ์	จำนวนที่มีอยู่	จำนวนที่ขาดอยู่
ครูผู้สอน	๒๗,๓๐๔	๑๕,๔๙๑	๑๑,๘๑๓
บุคลากรสนับสนุนการสอน	๕,๑๙๐	๓๗๓	๔,๘๑๗
รวม	๓๒,๔๙๔	๑๕,๘๖๔	๑๖,๖๓๐

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๒๕๕๑

๘.๒ ในปี ๒๕๕๙ คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีข้อพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผลการพิจารณาศึกษาได้เน้นให้เห็นความสำคัญของครูฝึกในสถานประกอบการ และได้เสนอแนะให้มีการกำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูในสถานประกอบการอย่างมีระบบ ให้มีรายละเอียดมากกว่าที่บัญญัติเอาไว้ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ และเสนอแนะให้ สอศ.จัดทำหลักสูตรสำหรับครูในสถานประกอบการ และเสนอให้มีการออกกฎหมายหรือมีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยภาครัฐในการกำหนดคุณภาพมาตรฐานของครูในสถานศึกษา และครูในสถานประกอบการ เพื่อความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี

๘.๓ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถรวมกันเป็นสถาบันการอาชีวศึกษา แต่ต้องใช้เวลา ๕ ปี จึงจะสามารถจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาได้ใน พ.ศ. ๒๕๕๖ แต่สถาบันการอาชีวศึกษาทั้งหมดที่จัดตั้งได้ ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากอำนาจในการจัดการด้านการงบประมาณและการบริหารบุคลากร ยังอยู่ที่ สอศ. ใน พ.ศ. ๒๕๕๙ คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้จัดทำข้อพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาโดยเสนอแนะให้ สอศ. มอบอำนาจการบริหารกำลังคนและงบประมาณให้แก่ทุกสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อให้อธิการบดีของสถาบันการอาชีวศึกษาได้สามารถบริหารการอาชีวศึกษาภายในสถาบันให้มีความเจริญก้าวหน้า เพื่อให้ปัญหาเกี่ยวกับครูอาชีวศึกษาได้รับการแก้ไขและพัฒนาไปในทางเดียวกัน

ข้ออภิปราย

๑. กล่าวนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นปราชญ์ของการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ พระบรมราชาบาทหรือพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่บุคคลต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นถึงพระราชวิสัยทัศน์ลึกซึ้งกว้างไกลในทุก ๆ ด้าน รวมทั้ง ทางการศึกษาที่เช่นเดียวกัน ดังเช่น

พระบรมราโชวาทที่ได้ัญเชิญมาในหัวข้อที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงเห็นความสำคัญของครูว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญมากต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาของประเทศไทย

๒. รัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ให้ความสำคัญต่อการอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในห้วงเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา ด้วยมีความตระหนักถึงความสำคัญของการอาชีวศึกษาที่มีต่อความสำเร็จของการพัฒนาประเทศ การนี้ได้ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะส่งเสริมการอาชีวศึกษาให้ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากการจัดให้มีงานวิจัยเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาของการอาชีวศึกษา ทั้งปัญหาการบริหารจัดการและปัญหาเกี่ยวกับครูรวมทั้ง การพัฒนาระบบการจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนด้านอาชีวศึกษาทั้งระบบทวิภาคีและการศึกษาตามปกติ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศเข้าสู่ Thailand 4.0 ที่ประเทศไทยมีความต้องการบุคลากรในทุกระดับที่มีคุณภาพสูงกว่าในปัจจุบัน

๓. ปัญหาเกี่ยวกับครูอาชีวศึกษา ประกอบด้วยส่วนสำคัญสองส่วน คือ (๑) ความขาดแคลนครูอาชีวศึกษา กล่าวคือ จำนวนของครูและอาจารย์ด้านอาชีวศึกษาไม่พอเพียงต่อการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาสายปฏิบัติการ (๒) การพัฒนาคูอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพสูงพอเพียงตามความต้องการไม่สามารถกระทำได้อย่างมีคุณภาพและมีความต่อเนื่อง

๔. โครงการลดอัตรากำลังของรัฐบาล ทำให้กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีจำนวนครูและบุคลากรสนับสนุนการสอน ตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ และปี ๒๕๕๑ เป็นจำนวน ๑๑,๘๑๓ คน และ ๔,๘๑๗ คน ตามลำดับ กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการแก้ไขโดยนำเรื่องขออนุมัติของอัตราผู้เกษียณอายุคืนจากคณะรัฐมนตรี แม้ว่าจะได้รับการอนุมัติ แต่ข้าราชการของกระทรวงศึกษาธิการมีเกษียณอายุราชการทุกปี ดังนั้น ในเวลาต่อมา ปัญหาก็กลับมาอีก (สอศ. ให้ข้อมูลว่ามีความขาดแคลนครูที่เป็นข้าราชการเป็นจำนวน ๑๗,๘๔๖ คน ในปี ๒๕๖๐) และกระทรวงศึกษาธิการก็ต้องเสนอขออัตราเกษียณอายุคืนอีก ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้จึงไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด เนื่องจากได้ผลลัพธ์ที่ไม่ยั่งยืน นอกจากนี้เมื่อศึกษาปัญหาลึกลงไปในรายประเภทวิชา ความรุนแรงของความขาดแคลนมีลักษณะต่างกัน การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากกว่า คือ การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของการจัดการศึกษาที่ต้องนำข้อมูลผู้เกษียณอายุในแต่ละปี ผู้ลาออกจากอาชีพครูและอัตราการผลิตครูมาประกอบกัน

๕. ระบบของทางราชการไม่สามารถนำผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางการปฏิบัติจากสถานประกอบการเข้ามาเป็นครู แต่ในทางกลับกันกลับประสบกับปัญหาสมองไหลที่ครูที่เป็นทั้งข้าราชการและครูอัตราจ้างที่มีวุฒิด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรม และเป็นครูที่มีคุณภาพลาออกจากราชการไปทำงานในภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นผู้มีสมรรถนะเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ และไม่ต้องการรอเวลาสำหรับการสอบบรรจุเข้าเป็นครู

๖. ดังได้กล่าวมาแล้วว่าในประเทศไทยมีสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษาทั้งสิ้น ๑๐ สถาบัน ตามรายละเอียดในตารางที่ ๑ ไม่มีข้อมูลว่าแต่ละสถาบันใช้ข้อมูลจากที่ใดสำหรับการวางแผนผลิตบัณฑิตครูอาชีวศึกษา ในภาพรวมแล้ว จำนวนบัณฑิตครูอาชีวศึกษาเป็นไปตามความต้องการของประเทศในแต่ละปีหรือไม่ รายงานผลการพิจารณาศึกษาของสภาการศึกษา ให้ข้อมูลว่า “การผลิตครูเป็นไปตามความสนใจและความพร้อมของสถาบันการศึกษา มิใช่ผลิตตามความต้องการของประเทศ” เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาความขาดแคลนครู รวมทั้งคุณภาพของครู จะไม่คลี่คลายไปโดยง่ายในระยะเวลาอันสั้น

๗. การที่ผู้ประกอบอาชีพครูต้องเป็นผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูก็เป็นประเด็นที่มีผู้เห็นว่าเป็นทั้งอุปสรรคและเป็นความจำเป็นเพื่อเป็นการประกันว่าบุคคลนั้น ๆ จะเป็นครูที่มีคุณภาพ ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้ที่จะมีอาชีพเป็นครูต้องจบการศึกษาจากครุศาสตร์หรือครุศาสตร์อุตสาหกรรม และจะได้รับใบอนุญาตโดยอัตโนมัติ แต่ในอนาคตอันใกล้ผู้ที่ต้องการมีอาชีพเป็นครูต้องผ่านการสอบเพื่อรับใบอนุญาตประกอบอาชีพ ในลักษณะเดียวกันกับวิศวกร แพทย์ พยาบาล ทนายความ ฯลฯ แนวทางนี้ยิ่งทำให้วงการอาชีวศึกษาหาคูยากขึ้น เพราะบัณฑิตจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมไม่จำเป็นต้องมีอาชีพเป็นครูเสมอไป และทำให้ผู้มีความชำนาญทางปฏิบัติจากภาคอุตสาหกรรมจะเปลี่ยนอาชีพมาเป็นครูยากมาก

อย่างไรก็ตาม การสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูยังมีความจำเป็นตามหลักวิชา จึงเป็นการสมควรที่ สอศ. จะต้องยื่นมือเข้ามาร่วมแก้ไข

ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ เป็นต้นมา ประเทศไทยมีแผนที่จะพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อการพัฒนานี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีกระบวนการพิเศษให้ผู้ไม่จบการศึกษาครุศาสตร์บัณฑิตมาสอบเป็นข้าราชการครูในสาขาที่มีความขาดแคลนอย่างสูง โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ดังมีรายละเอียดในตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเป็นกรณีพิเศษ (ไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู)

ปี	จำนวน
๒๕๕๘	๒๑,๒๙๗ คน
๒๕๕๙	๒๐,๘๔๕ คน
๒๕๖๐ (ถึงเดือนกุมภาพันธ์)	๒,๒๒๖ คน

ในปี ๒๕๕๕ กำหนดยุทธศาสตร์เพิ่มจำนวนครูและพนักงานราชการด้านการอาชีวศึกษาให้พอเพียง แม้กระนั้น การแก้ไขด้วยวิธีนี้เป็นวิธีที่ไม่ยั่งยืน และไม่เป็นไปตามปรัชญาที่นำมาสู่หลักการที่กำหนดให้ครูต้องเป็นผู้ที่ได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่เป็นวิธีการสากล

๘. ในปัจจุบันครูอาชีวศึกษาและครูการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูลักษณะเดียวกัน ผลงานวิจัยของคุรุสภาเห็นว่าลักษณะของการจัดการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่างจากการอาชีวศึกษา การปฏิบัติตนของครูของการเรียนการสอนสองแบบก็ต่างกัน ดังนั้น ครูอาชีวศึกษาจึงควรมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่แตกต่างไปจากใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูสำหรับครูของการศึกษาระดับพื้นฐาน

๙. ในส่วนของการพัฒนาครูอาชีวศึกษานั้นเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเช่นเดียวกัน เพื่อพัฒนาและยกระดับสมรรถนะครูในการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ปัจจุบันมีโครงการฝึกอบรมพัฒนาครูอาจารย์ด้วยระบบ Meister ที่เป็นแนวคิดในการพัฒนาครูต้นแบบ โดยผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมจะได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะด้านจนเกิดความชำนาญสูงสุด ซึ่งสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาถ่ายทอดสู่ผู้เรียนได้อย่างมีขั้นตอนด้วย ส่วนการพัฒนาครูในประเทศนอกจากจะเป็นการฝึกอบรมและพัฒนาครูอย่างที่มีการดำเนินการอยู่เช่นทุกวันนี้แล้วนั้น แนวทางสำคัญที่ควรต้องดำเนินการ คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องดำเนินการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ ให้ทันสมัยกับบริบทของการพัฒนาของประเทศ ในระดับนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งการติดตามและการประเมินผล ส่วนหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา ปัจจุบันมีหน่วยงานดังกล่าวมีบุคลากร แต่ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูอาชีวศึกษา โดยหน่วยงานดังกล่าวควรต้องรับนโยบาย กำหนดแนวทางการพัฒนา การกระจายงาน การประสานงาน การประเมินผล รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน ดังนี้

๙.๑ บทบาทหน้าที่ของกลุ่ม/ชมรม ครู

- ครูทุกคนในแต่ละสาขาต้องเข้ากลุ่มครู โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลไว้
ทุกระดับ

- กำหนดแนวการพัฒนาตามนโยบาย หรือตามความต้องการของกลุ่มครู
- กำหนดทิศทางในการสร้างมาตรฐานของครู
- สร้างสื่อการเรียนการสอน ใช้ร่วมกัน
- จัดทำแผนงบประมาณเพื่อการพัฒนา และจัดหาครุภัณฑ์เพื่อการเรียนการสอน
- กำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน

๙.๒ บทบาทหน้าที่ของ สสอ. (สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา)

- รับนโยบายจาก สอศ. และทำแผนพัฒนาจากความต้องการของกลุ่มครู
- ปรึกษากำหนดแนวทางการพัฒนาของกลุ่มครู (กรรมการระดับส่วนกลาง)
- จัดทำแผนพัฒนาทุกระดับ
- ประสานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ได้

ทั้งวิทยากรและการบริหารจัดการ

- ติดตามการพัฒนาของกลุ่มครูทุกระดับ
- จัดทำแผนงาน เสนอของบประมาณส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา
- รวบรวมสรุปรายงานผลต่อสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๙.๓ อำนาจหน้าที่ของสำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

(ก) จัดทำและประเมินมาตรฐานครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแผนการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา

(ข) ติดตามและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา

(ค) ดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน ในการฝึกอบรมและพัฒนาครู บุคลากรการอาชีวศึกษา และครูฝึกในสถานประกอบการด้านอาชีพ

(ง) วิจัยและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพผลิตและบริการเครื่องจักรกลและเทคโนโลยี พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา

(จ) สร้างและพัฒนารูปแบบการฝึกสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา และสร้างเครือข่ายการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา

(ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

๑๐. ปัญหาในการพัฒนาครูในปัจจุบัน มีการตั้งชมรมครูต่าง ๆ จำนวน ๕๒ ชมรมที่มีความหลากหลาย แต่ไม่สามารถพัฒนาครูไปสู่การเรียนการสอนได้ เพราะได้รับงบประมาณชมรมละ ๗๐๐,๐๐๐ - ๘๐๐,๐๐๐ บาท จัดกิจกรรมได้ปีละ ๑ - ๒ ครั้ง บางชมรมพัฒนาได้แค่ปีละ ๘๐ คน จากจำนวนครูในสาขาต่าง ๆ จำนวน ๑,๐๐๐ คน ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีครู ๒๐,๐๐๐ คน จัดงบประมาณรายหัว ๆ ละ ๕,๐๐๐ บาทต่อปี จะต้องใช้งบประมาณ ๑๐๐ ล้านบาท จึงจะสามารถพัฒนาครูทุกคนได้ภายใน ๑ ปี และถ้าได้จัดเหมือนกันทุกปี (๕๐ ล้านบาท) จะสามารถพัฒนาครูทุกคนได้ภายใน ๒ ปี และงบประมาณอีกส่วนหนึ่งสามารถนำมาพัฒนาได้ คือ งบจัดสรร

ค่าหนังสือเรียน จำนวน ๒,๐๐๐ บาทต่อปี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีผู้เรียนรวมทั้งหมดประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน ได้รับงบประมาณในส่วนดังกล่าวทั้งหมด ๘๐๐ ล้านบาท ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนการสอนได้ นอกจากนี้ ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนก็มีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูอาชีวศึกษา ในส่วนของการจัดกระบวนการเรียนการสอนเช่นเดียวกัน ครูที่มีประสบการณ์จะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ดี สามารถบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน อยู่เสมอ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีขั้นตอน ดังนั้น ในการผลิตครูอาชีวศึกษาควรต้องพิจารณาไปถึงสถาบันที่ผลิตครูอาชีวศึกษาด้วย

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาครูอาชีวศึกษา ประกอบด้วย

๑๐.๑ กฎหมายและระเบียบที่กำหนดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา ได้แก่ การเข้าสู่ตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะ การบรรจุเป็นข้าราชการ และการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและผู้บริหาร

๑๐.๒ ครูและผู้บริหารเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ทำให้ต้องพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาในการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๑๐.๓ คุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาไม่ตอบสนองกับความต้องการของสถานประกอบการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ

สำหรับแนวทางแก้ปัญหาในการผลิตครูอาชีวศึกษานั้น ในส่วนของปริมาณครูที่คิดว่าขาดแคลนส่วนหนึ่งอาจมาจากการเกษียณอายุราชการแต่ได้รับการคืนอัตราไม่ครบตามจำนวนที่เกษียณอายุราชการ ครูอาชีวศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่จะมีความรู้ความสามารถแต่ในทางทฤษฎีเป็นหลัก แต่ไม่มีประสบการณ์หรือผ่านการทำงานจริงในสถานประกอบการ ส่งผลให้ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ในเชิงปฏิบัติได้อย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบที่ถูกต้อง อีกทั้งการเปิดสาขาวิชาต่าง ๆ ในช่วงปัจจุบันของสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่าง ๆ ไม่มีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการอย่างรอบด้าน ทั้งในเรื่องงบประมาณ ครูและบุคลากรที่ทำการสอน ประกอบกับในการอนุมัติหลักสูตรที่เปิดใหม่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาก็ให้การอนุมัติหลักสูตรที่ง่ายมากเกินไปทั้งที่สถานศึกษาไม่มีความพร้อมในเรื่องใด ๆ เลย และในสาขาที่เปิดสอนก็ไม่มีตลาดแรงงานรองรับผู้จบการศึกษา ส่งผลให้เกิดปัญหาการว่างงานตามมา ลักษณะของการเปิดสอนหลักสูตรใหม่ดังกล่าว จะเป็นการจัดทำหลักสูตรโดยภาคเอกชนและครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาร่วมมือกันออกแบบหลักสูตร ซึ่งก็มีลักษณะเป็นรายวิชาที่ซ้ำ ๆ กัน อาทิ กลุ่มวิชาทักษะชีวิต กลุ่มวิชาทักษะวิชาชีพ กลุ่มวิชาชีพเฉพาะ และกลุ่มวิชาเลือกเสรี โดยเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ จะมีการประกาศใช้

หลักสูตรทันทีและมีการสำรวจจำนวนผู้ต้องการเข้าเรียนในหลักสูตรนั้น ๆ ว่ามีนักศึกษาสนใจเข้าเรียนจำนวนมากน้อยเท่าไร โดยปีแรกจะเป็นการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาพื้นฐานส่วนใหญ่ซึ่งเป็นวิชาทั่วไป แต่เมื่อเข้าปีที่สองจะมีการร้องขออนุมัติจัดซื้อครุภัณฑ์เพื่อเตรียมการฝึกปฏิบัติในรายวิชาที่จำเป็น

๑๑. คณะอนุกรรมการได้รับข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา บางส่วน โดยเฉพาะในส่วนของสภาพปัญหาและอุปสรรคในการสรรหา/การสอบบรรจุครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษารายงานข้อมูลว่า สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาประสบกับปัญหาความขาดแคลนครูอยู่เป็นจำนวนมาก ถึง ๑๗,๘๔๖ อัตรา โดยในปี ๒๕๕๙ ได้รับคืนอัตราเกษียณอายุราชการตำแหน่งครู จำนวน ๖๒๕ อัตรา เพื่อนำมาสรรหาและสอบบรรจุครูอาชีวศึกษา โดยในเบื้องต้นเมื่อได้รับคืนอัตราเกษียณอายุราชการ ในแต่ละปีมาแล้ว อัตราดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในการพิจารณาย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้ยื่นคำร้องขอย้ายประจำปีไว้มาพิจารณาย้ายก่อน หลังจากนั้นจะนำอัตราที่เหลือจากการย้ายมาดำเนินการสรรหาครูผู้ช่วยต่อไป

โดยปัญหาและอุปสรรคที่พบในการสรรหาและการสอบบรรจุครูอาชีวศึกษา มีดังนี้

๑๑.๑ สาขาวิชาที่ขาดแคลนไม่สามารถสรรหาครูมาเข้ารับการบรรจุได้ เช่น สาขาวิชาช่างต่อเรือ และสาขาวิชาช่างอากาศยาน และมีบางสาขาวิชาที่มีผู้มาสมัครสอบจำนวนน้อย เช่น สาขาวิชาช่างพิมพ์ สาขาวิชาช่างสำรวจ สาขาวิชาแมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ สาขาวิชาปฐพีวิทยา สาขาอุตสาหกรรมเครื่องหนัง สาขาวิชาเทคโนโลยีปิโตรเลียม สาขาวิชาเทคนิคพลังงาน และสาขาวิชาเสริมสวย เป็นต้น สาเหตุเนื่องมาจากสาขาวิชาเหล่านี้ยังไม่มีเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชาชีพครู ทำให้ครูสาขาวิชาเหล่านี้ไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ทำให้ไม่สามารถสมัครสอบครูผู้ช่วยได้

๑๑.๒ ผู้ที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานประกอบการ ต้องการที่จะมาเป็นครูอาชีวศึกษาก็ไม่สามารถมาสมัครสอบครูผู้ช่วยได้ เนื่องจากไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู แต่บุคคลเหล่านี้สามารถที่จะมาปฏิบัติหน้าที่สอนในตำแหน่งพนักงานราชการ หรือลูกจ้างชั่วคราว ในสถานศึกษาได้ หากบุคคลเหล่านี้ต้องการรับราชการในตำแหน่งครูผู้ช่วย จะต้องไปพัฒนาตนเอง ให้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้สามารถสมัครสอบครูผู้ช่วยได้

๑๑.๓ การกำหนดสัดส่วนการสอบคัดเลือกและการสอบแข่งขันในการสรรหาครูผู้ช่วย ทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจในการขึ้นบัญชีของการสอบทั้ง ๒ ประเภท เนื่องจากเมื่อมีการสอบแข่งขันสำหรับบุคลากรภายนอกทั่วไป และขึ้นบัญชีไว้ ๒ ปีแล้ว ต่อมามีการสอบคัดเลือก เฉพาะพนักงานราชการครูอัตราจ้างหรือลูกจ้างชั่วคราว ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี โดยมีการบรรจุครูผู้ช่วย

เท่ากับอัตราว่างตามที่ประกาศรับสมัคร โดยไม่มีการขึ้นบัญชี ทำให้ผู้ที่ขึ้นบัญชีสอบแข่งขันไม่เข้าใจว่าทำไมต้องเอาอัตราว่างตำแหน่งครูไปเปิดสอบคัดเลือกใหม่ แทนที่จะนำมาใช้บรรจุผู้ที่ขึ้นบัญชีสอบแข่งขันไว้ ซึ่งการดำเนินการแบ่งสัดส่วนในการสอบคัดเลือกและสอบแข่งขันเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยให้อำนาจส่วนราชการสามารถกำหนดสัดส่วนอัตราว่างในการสอบคัดเลือกและสอบแข่งขันได้ตามดุลยพินิจของส่วนราชการ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดสัดส่วนอัตราว่างในการสอบคัดเลือกไว้ร้อยละ ๘๐ และอัตราว่างในการสอบแข่งขันไว้ร้อยละ ๒๐ สาเหตุที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดอัตราส่วนในการสอบคัดเลือกบุคคลภายในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไว้ถึงร้อยละ ๘๐ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องการได้ครูผู้ช่วยที่เคยมีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามาก่อน เพราะจะทำให้เมื่อได้รับการบรรจุเป็นครูผู้ช่วยแล้วสามารถสอนได้เลยทันที เพราะมีประสบการณ์มีความชำนาญในสาขาวิชาซึ่งนั้นมาก่อน ซึ่งปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีพนักงานราชการ ครูอัตราจ้างหรือลูกจ้างชั่วคราวที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากว่า ๑๘,๐๐๐ คน สาเหตุมาจากการขาดแคลนครูนั่นเอง สถานศึกษาจึงต้องจ้างครูอัตราจ้างมาทดแทนอัตรากำลังที่ขาดแคลนครู ดังนั้น จึงเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูอัตราจ้างเหล่านี้มีโอกาสเติบโตก้าวหน้าเป็นข้าราชการได้ในอนาคต ซึ่งก็ไม่ได้หมายความว่า การสอบแข่งขันจะได้คนที่ไม่มีคุณภาพมาเป็นครู แต่การสอบแข่งขันมีโอกาสจะได้คนที่ไม่มีประสบการณ์สอนในระดับอาชีวศึกษามาก่อนเลยมาเป็นครูมากกว่าการสอบคัดเลือก จึงกำหนดสัดส่วนอัตราว่างในการสอบแข่งขันสำหรับบุคคลภายนอกทั่วไปไว้เพียงร้อยละ ๒๐

๑๒. สำหรับประเด็นปัญหาของการขาดแคลนครูในสาขาวิชาช่างต่อเรือและสาขาวิชาช่างอากาศยานนั้น ปัจจุบันสาขางานดังกล่าวก็มิได้มีงานรองรับอย่างมากมาย ดังนั้น การจะสรรหาครูเข้ามาทำการสอนในกลุ่มสาขาวิชาดังกล่าวก็ยังไม่มีความจำเป็นเท่าที่ควร อีกทั้ง สถาบันการผลิตครูก็ยังไม่มีการผลิตครูเฉพาะด้านในเรื่องดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะใช้ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่ปฏิบัติงานโดยตรง เช่น สาขาวิชาช่างต่อเรือจะใช้ผู้เชี่ยวชาญจากกรมอุทกหารเรือ กองทัพเรือ หรือสาขาวิชาช่างอากาศยานก็ใช้ผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนจำอากาศ โรงเรียนช่างฝีมือทหาร หรือช่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจากการบินไทย เป็นต้น ปัญหาสำคัญในการผลิตครูอาชีวศึกษา คือ สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษาก็ยังไม่สามารถผลิตครูออกมาได้ตรงตามความต้องการของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งในเรื่องปริมาณและคุณภาพและปัญหาสำคัญอีกประการคือเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษาที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภายังคงยึดหลักการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษาเช่นเดียวกับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งที่หลักการจัดการศึกษา ปรัชญา วิธีการ และแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของการศึกษาอาชีวศึกษา

และการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความแตกต่างกันอย่างมาก ครูอาชีพศึกษาที่ทำการสอนจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการทำงานและมีความรู้ความสามารถในทางเทคนิคขั้นสูง สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีขั้นตอน จัดลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างมีระบบและมีขั้นตอน โดยประเด็นในเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นการปิดกั้นผู้เรียนอาชีวศึกษาในการเข้าถึงการปฏิบัติงานจริง เนื่องจากเป็นการบังคับให้ครูอาชีพศึกษาทุกคนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ครูอาชีพศึกษาที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูส่วนใหญ่ก็ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานวิชาชีพครู และหากต้องการใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูก็ต้องเรียนให้จบตามหลักสูตรที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนด ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะระบบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูดังกล่าวเป็นการปิดกั้นโอกาสผู้เรียนมิให้เข้าถึงและรับรู้เทคนิคต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาทางเทคนิค และการสั่งสมความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานโดยตรงมาจัดการเรียนการสอน ดังนั้น จึงต้องแสวงหาแนวทางในการแก้ไขเรื่องดังกล่าวให้มีความยั่งยืน โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษาได้เองเป็นการเฉพาะจะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

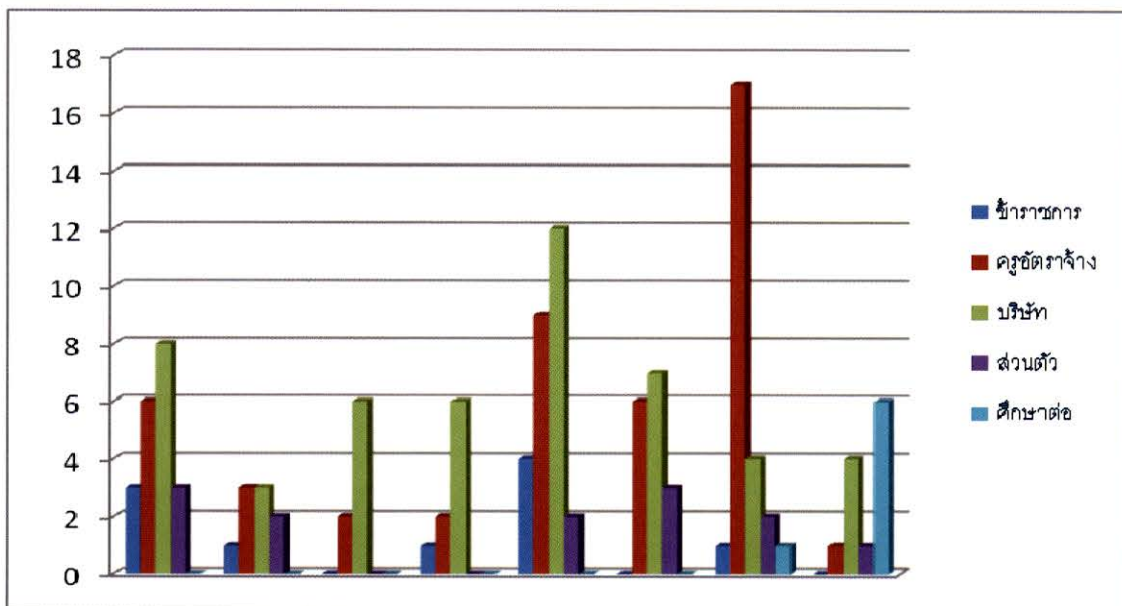
๑๓. การที่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยหลายแห่งมีหลักสูตรการเรียนการสอนเหมาะสมสำหรับการผลิตครูอาชีวศึกษา ไม่ได้เป็นสิ่งรับประกันว่าจะเป็นการช่วยให้การขาดแคลนครูอาชีวศึกษาลดน้อยลง สถานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นเปิดหลักสูตรครุศาสตร์เพื่อเป็นการแบ่งเบาค่าใช้จ่ายของการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย โดยที่บัณฑิตที่ได้รับปริญญาครุศาสตร์ด้านอาชีวศึกษามีคุณลักษณะและทักษะที่สามารถประกอบอาชีพด้านอื่น ๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีอาชีพเป็นครูอาชีวศึกษา จะเห็นได้จากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระบุไว้ว่าบัณฑิตจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สามารถมีอาชีพได้หลากหลาย คณะบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมแห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้แจ้งว่า จำนวนโดยเฉลี่ยของบัณฑิตจากทุกภาควิชารวมกันในแต่ละปีมีเพียงประมาณร้อยละ ๑๐ เท่านั้น ที่มีอาชีพเป็นครูอาชีวศึกษา มีสาเหตุมาจากการสอบบรรจุเข้าเป็นครูไม่ได้

ข้อมูลจากตารางที่ ๗ และกราฟในรูปที่ ๓ เป็นสิ่งยืนยันถึงข้อเท็จจริงประการนี้

ตารางที่ ๗ แสดงการทำงานของศิษย์เก่า หลักสูตรครุศาสตร์ไฟฟ้า (ค.อ.บ. ๕ ปี)

รหัส นศ.	ข้าราชการ	ครูอัตราจ้าง	บริษัท	ส่วนตัว	ศึกษาต่อ	รวม
2548	3	6	8	3	0	20
2549	1	3	3	2	0	9
2550	0	2	6	0	0	8
2551	1	2	6	0	0	9
2552	4	9	12	2	0	27
2553	0	6	7	3	0	16
2554	1	17	4	2	1	25
2555	0	1	4	1	6	12
รวม	10	46	50	13	7	126
ร้อยละ	7.9	36.5	39.8	10.2	5.6	100

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รูปที่ ๓ กราฟแสดงการทำงานของศิษย์เก่า หลักสูตรครุศาสตร์ไฟฟ้า (ค.อ.บ. ๕ ปี)

๑๔. ระยะเวลาในการผลิตครูอาชีวศึกษา ในกระบวนการผลิตครูอาชีวศึกษา สิ่งสำคัญต้องทำให้การประกอบอาชีพและการศึกษามีความเชื่อมโยงกัน ครูอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ในสาขาวิชาชีพทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติพร้อมกันไป และหากมีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการก็จะมีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย สถาบันการศึกษาซึ่งเป็นผู้ผลิตครูและสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ใช้ครูควรต้องสร้างความตระหนักและสร้างความเข้าใจในการผลิตครูอาชีวศึกษาร่วมกัน เพื่อให้กระบวนการผลิตครูสอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษา

นักศึกษาที่จะเข้าศึกษาในหลักสูตร สามารถแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ผู้จบ ปวช. หรือ ม.๖ ผู้จบระดับ ปวส. และผู้จบระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพ (ขาดแคลน) โดยผู้จบ ปวช./ม.๖ จะเรียนในหลักสูตรเป็นระยะเวลา ๕ ปี

ผู้จบระดับ ปวส. จะเข้าเรียนในหลักสูตรในช่วงปีที่ ๓ โดยใช้เวลาศึกษา ๓ ปี และผู้จบระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน เนื่องจากไม่มีการเปิดสอนในสถาบันการศึกษาในหลักสูตร ๕ ปี มาศึกษาในปีที่ ๔ โดยใช้เวลาศึกษาเพียง ๒ ปี

กระบวนการจัดการศึกษา จะจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา โดยกำหนดตามมาตรฐานความรู้และทักษะทางวิชาชีพที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสมรรถนะหลักสมรรถนะในหน้าที่สำหรับครูอาชีวศึกษา และสมรรถนะความเชี่ยวชาญของครูอาชีวศึกษาเฉพาะสาขา

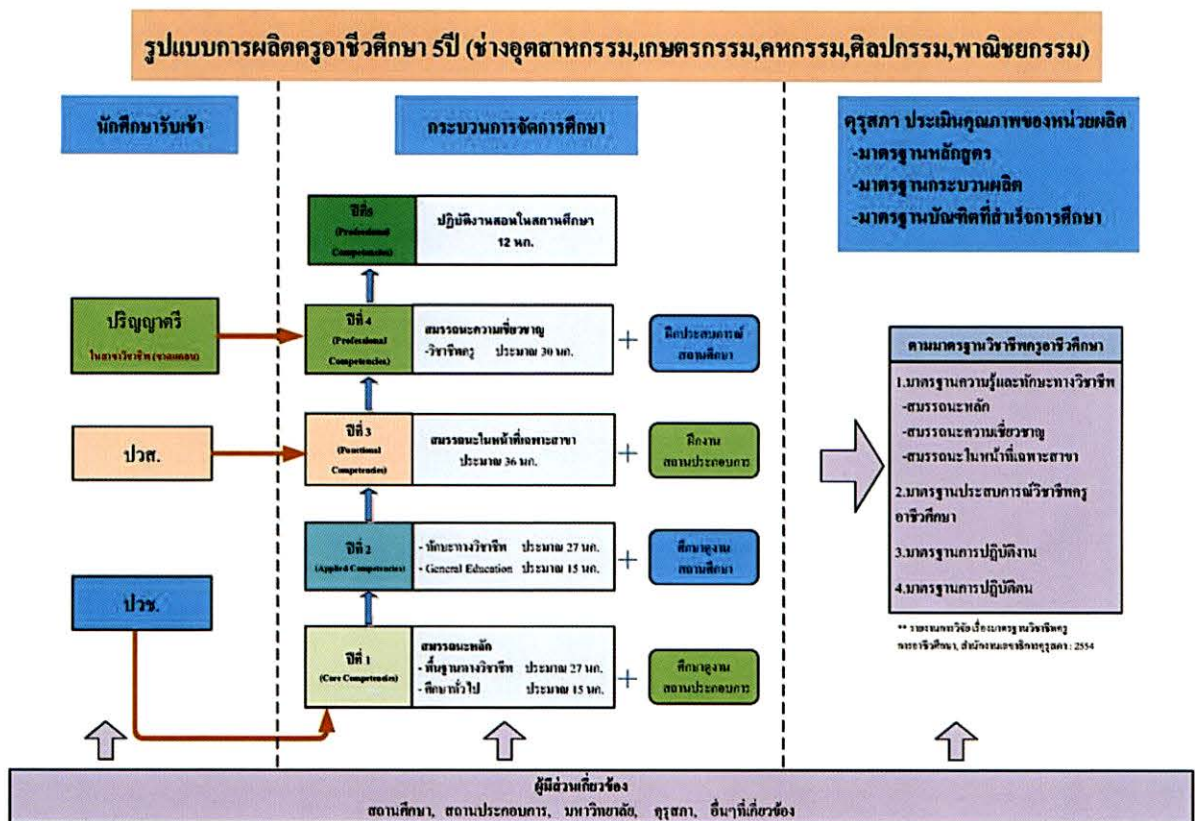
ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามหลักวิชาแล้ว หลักสูตรการผลิตครูอาชีวศึกษา ควรต้องใช้เวลา ๕ ปี กระบวนการอาจแบ่งเป็น ๓ ส่วน ดังนี้ (ครูปีที่ ๔ ประกอบ)

ส่วนที่ ๑ เป็นขั้นตอนของการรับนักศึกษาเข้าสู่กระบวนการในการผลิตครูอาชีวศึกษา ซึ่งจะมีทั้งในส่วนของนักศึกษาระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี ที่ต้องผ่านกระบวนการจัดการศึกษาในชั้นปีต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดไว้

ส่วนที่ ๒ เป็นกระบวนการจัดการศึกษา โดยในชั้นปีที่ ๑ ต้องมีการศึกษาสมรรถนะหลัก ซึ่งมีทั้งพื้นฐานทางวิชาชีพและการศึกษาทั่วไป รวมถึงต้องมีการศึกษาดูงานในสถานประกอบการ เพื่อให้เห็นกระบวนการในการปฏิบัติงานจริง ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะและเพิ่มการสังเกต เมื่อเข้าสู่ชั้นปีที่ ๒ ต้องมีการศึกษาทางวิชาชีพและการศึกษาทั่วไป และต้องมีการศึกษาดูงานในสถานศึกษาต่าง ๆ ด้วย จากนั้น เมื่อเข้าสู่ปีที่ ๓ ซึ่งในส่วนนี้จะมีผู้ที่จบการศึกษาในระดับ ปวส. เข้าศึกษาต่อได้ด้วยเช่นกัน โดยจะมีการจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับสมรรถนะหลักในหน้าที่เฉพาะสาขา รวมถึงการฝึกงานในสถานประกอบการเพิ่มเติมด้วย จากนั้นเมื่อเข้าสู่ปีที่ ๔ ก็จะมีการศึกษาเรียนรู้และฝึกเกี่ยวกับสมรรถนะความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะทางด้านวิชาชีพครู และต้องมีการฝึกงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้ทดลองจัดการศึกษาและมีการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนจริงในสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อเป็นการฝึกทักษะ ฝึกประสบการณ์ในสถานการณ์จริง สำหรับในส่วน

ของหลักสูตรครุอาชีวศึกษา ๕ ปีนั้น จะต้องมีการปฏิบัติการสอนจริงในสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้วย เพื่อเพิ่มทักษะและองค์ความรู้ และการพัฒนาตัวเองให้มีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เข้าถึงจิตวิทยาความเป็นครู กระบวนการร่าง และจัดทำหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร กระบวนการ ในการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ เป็นต้น

ส่วนที่ ๓ ในส่วนดังกล่าวนี้ เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ๔ ปี และมีจำนวนหน่วยกิตสะสมครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนดแล้วนั้น จะเข้าสู่กระบวนการประเมิน สมรรถนะเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาและครูสภาประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ตามมาตรฐานวิชาชีพครุอาชีวศึกษาในส่วนต่าง ๆ

รูปที่ ๔ รูปแบบการผลิตครุอาชีวศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี)

หน้าว่าง

บทที่ ๓

ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

๑. กล่าวนำ

ปัญหาของการอาชีวศึกษาของชาติ จัดเป็นปัญหาที่เรื้อรังด้านหนึ่ง ไม่ว่าจะพิจารณาองค์ประกอบด้านใด พบว่ามีความไม่สมบูรณ์ไปเสียเกือบทุกด้าน ทั้งนี้ เกิดจากการที่การอาชีวศึกษามีได้รับความเอาใจใส่อย่างจริงจังและจริงจังจากรัฐบาลและมหาชนติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ารับผิดชอบการบริหารประเทศ การอาชีวศึกษาจึงได้รับความสนใจและเกิดความพยายามจากหลายฝ่ายที่จะเข้าแก้ไข เป็นที่ประจักษ์ว่าครูอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการอาชีวศึกษา แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับครูอาชีวศึกษาได้สำเร็จ และดูเหมือนว่าไม่เกิดความตระหนักว่าครูอาชีวศึกษาก็มีความสำคัญต่อการศึกษาของชาติไม่น้อยกว่าครูของการศึกษาระดับพื้นฐาน และอาจารย์ในมหาวิทยาลัย จึงได้ปล่อยให้เกิดปัญหานานาประการกับครูอาชีวศึกษามาจนถึงทุกวันนี้ ข้อขัดข้องประการนี้จึงนำมาสู่การพิจารณาศึกษา

๒. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้ให้อำนาจคุรุสภาเป็นผู้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ เรียกว่า “มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา” และเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาที่มีครุรวมอยู่ด้วย และคุรุสภาได้กำหนดให้ใช้มาตรฐานเดียวกันนี้สำหรับครูที่สอนการศึกษาระดับพื้นฐาน และครูอาชีวศึกษา แต่งานวิจัยเรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา (อร่ามศรี อาภาอดุล และคณะ ๒๕๕๔) ที่คุรุสภาเป็นผู้สนับสนุนทุนวิจัยเอง ได้ชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างครูทั้งสองประเภท และให้ข้อเสนอแนะว่าการใช้มาตรฐานวิชาชีพฉบับเดียวกันดังในปัจจุบันจะเกิดผลเสียหายหลายประการสำหรับการผลิตครูอาชีวศึกษา ดังนั้น คุรุสภาต้องนำผลงานวิจัยดังกล่าวไปศึกษา (วิจัย) ต่อจนได้ข้อมูลมากพอ แล้วนำมาประกาศเป็น “มาตรฐานวิชาชีพทางการอาชีวศึกษา” โดยเร็ว เนื่องจาก “มาตรฐานวิชาชีพทางการอาชีวศึกษา” จะถูกนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานของการผลิตครู กล่าวคือ เป็นข้อกำหนดคุณลักษณะและคุณภาพของครูอาชีวศึกษา

๓. ปัญหาเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูสำหรับครูอาชีวศึกษา

๓.๑ ปัญหาของใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูสำหรับครูอาชีวศึกษา มีความสับสนเนื่องจากปัญหาที่เกิดจากครูสภาไม่เห็นข้อแตกต่างระหว่างการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา การประเมินผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษา จึงใช้เกณฑ์ที่เหมือนกันทุกประการกับครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังได้อภิปรายมาแล้วในบทที่ ๓ ว่า การศึกษาด้านอาชีวศึกษาประกอบด้วยการเรียนในห้องเรียน การเรียนในห้องทดลองและห้องปฏิบัติการ และในบางระดับมีการเรียนในสถานประกอบการด้วย ดังนั้น ครูอาชีวศึกษาต้องมีความรู้ทางทฤษฎี ต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีความชำนาญในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในห้องทดลอง และห้องปฏิบัติการ นอกจากมีจิตใจเป็นครูที่ดีแล้ว ยังต้องมีความรอบคอบที่สูงมาก มิฉะนั้น อาจเกิดอันตรายกับตัวนักเรียนหรือเกิดความเสียหายกับอุปกรณ์และเครื่องจักรที่มีราคาแพง การประเมินทักษะครูอาชีวศึกษาเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ต้องมีความแตกต่างจากการประเมินทักษะของครูที่สอนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นข้อสรุปที่ตรงกับผลงานวิจัยของออร์วมศรี อภาอดุล และคณะ และตรงกับข้อเสนอจากการเสวนาที่รัฐสภาในปี ๒๕๕๗

ด้วยเหตุผลเดียวกันนี้ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษาต้องมีความแตกต่างจากใบอนุญาตสำหรับครูที่สอน สพฐ. ในลักษณะเดียวกันกับการที่ใบอนุญาตขับขีรถยนต์ รถบรรทุก รถโดยสาร มีความแตกต่างกัน เนื่องจากทักษะที่ต้องการจากผู้ขับขี่มีความแตกต่างกัน

๓.๒ ในขั้นการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้พบว่ามีหลายฝ่ายเห็นว่าการต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเป็นอุปสรรคทำให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดให้ผู้ที่มีความชำนาญ และผู้มีประสบการณ์สูงมาเป็นครูอาชีวศึกษา แต่การได้รับใบอนุญาตจะเป็นหลักประกันว่าบุคคลมีทั้งความรู้และทักษะเหมาะสม และมีความเป็นครูที่ดี ดังนั้น วิธีแก้ไขปัญหาประเด็นนี้ สอศ. ควรต้องจัดให้มีการประเมินคุณสมบัติของบุคคลที่กล่าว โดยใช้ข้อกำหนดใน “มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา” ที่คุรุสภาประกาศใช้เป็นแนวทาง และจัดให้มีการอบรมพิเศษสำหรับเนื้อหาส่วนที่บุคคลดังกล่าวไม่ผ่านการประเมินจนกว่าจะสอบผ่านการอบรม

๔. การแก้ปัญหาครูมีจำนวนไม่พอเพียง

๔.๑ ขณะนี้ประเทศไทยกำลังเริ่มจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา ๒๐ ปี สิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นตามมาคือแผนกลยุทธ์ที่ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องมีส่วนร่วม โดยต้องปฏิบัติโดยมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาของชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาก็ต้องจัดทำแผนกลยุทธ์ที่มีแนวทางการบริหารการอาชีวศึกษาให้เกิดความเจริญแก่ประเทศ สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของประเทศ มีข้อมูลความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษาในแต่ละปีตามห้วงเวลา ๒๐ ปี และความต้องการกำลังคนที่กล่าวมาข้างต้น อาชีวศึกษา

ต้องมีครูอาชีวศึกษาที่มีทักษะด้านใดเป็นจำนวนเท่าไร มอบให้กระทรวงศึกษาธิการทำแผนระดับกระทรวงต่อไป

๔.๒ กระทรวงศึกษาธิการต้องรวบรวมข้อมูลความต้องการครูทุก ๆ ประเภท ทั้งครู สพฐ. และครูอาชีวศึกษา จัดทำเป็นแผนการจัดหากำลังคน โดยทำข้อตกลงร่วมกับ กพร. เพื่อขออัตราครูที่เกษียณอายุคืน กำหนดอัตราสำหรับพนักงานราชการที่จะทำหน้าที่สอน จัดทำเป็นแผนระยะยาวสำหรับการบรรจุครูใหม่เข้าทำงาน สำหรับการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครูที่ต้องการในแต่ละปี

๔.๓ เมื่อมีแผนความต้องการกำลังคนแล้ว ต้องวางแผนการจัดหาครูมาบรรจุในอัตราครูข้าราชการและพนักงานราชการ โดยต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในการบรรจุครูใหม่เข้าตำแหน่ง

๔.๔ ปฏิรูปให้เกิดครูจ้างพันธุ์ใหม่ ให้มีมาตรการจูงใจ เมื่อผ่านการประเมินประจำปีให้สามารถเพิ่มเงินเดือนไปเรื่อย ๆ ในลักษณะเดียวกันกับพนักงานของบริษัทเอกชน การกำหนดเงินเดือนขั้นสูงสุดให้พิจารณาตามความเหมาะสมของตำแหน่งและความต้องการของท้องถิ่นที่ครูปฏิบัติงาน

๔.๕ ดูแผนภูมิในรูปที่ ๖ ประกอบ

๕. การผลิตครูอาชีวศึกษา

๕.๑ ให้มีระบบการคัดกรองคนดี คนเก่งและผู้มีศรัทธาในวิชาชีพครูมาเป็นครู โดยการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้ที่จะเรียนเป็นครูอาชีวศึกษาที่มีผลการเรียนดี กำหนดเกณฑ์และวิธีคัดเลือกครูตามสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ แล้วนำมากำหนดคุณสมบัติที่ต้องการ เพื่อใช้เป็นรายละเอียดในสัญญาการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษา การให้ทุนต้องคัดเลือกมหาวิทยาลัยผู้ผลิตครูอาชีวศึกษาที่มีที่ตั้งใกล้เคียงกับที่อยู่ของผู้ได้รับทุน เมื่อจบการศึกษาแล้วบรรจุให้ครูได้ทำงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ใกล้เคียงกับที่อยู่ โดยไม่ต้องเดินทางมาสอบบรรจุเข้าตำแหน่งครูในลักษณะเดิมอีกต่อไป

การผลิตครูในแนวทางนี้จะทำให้ได้ครูที่เป็นคนเก่ง จะต้องมีกระบวนการคัดเลือกผู้เข้ามารับทุน โดยดูจากผลการเรียนในระดับมัธยมปลาย ปวช. ๓ และปวส. โดยต้องเลือกผู้ได้ GPA สูงเท่านั้นสำหรับการให้ทุนการศึกษา

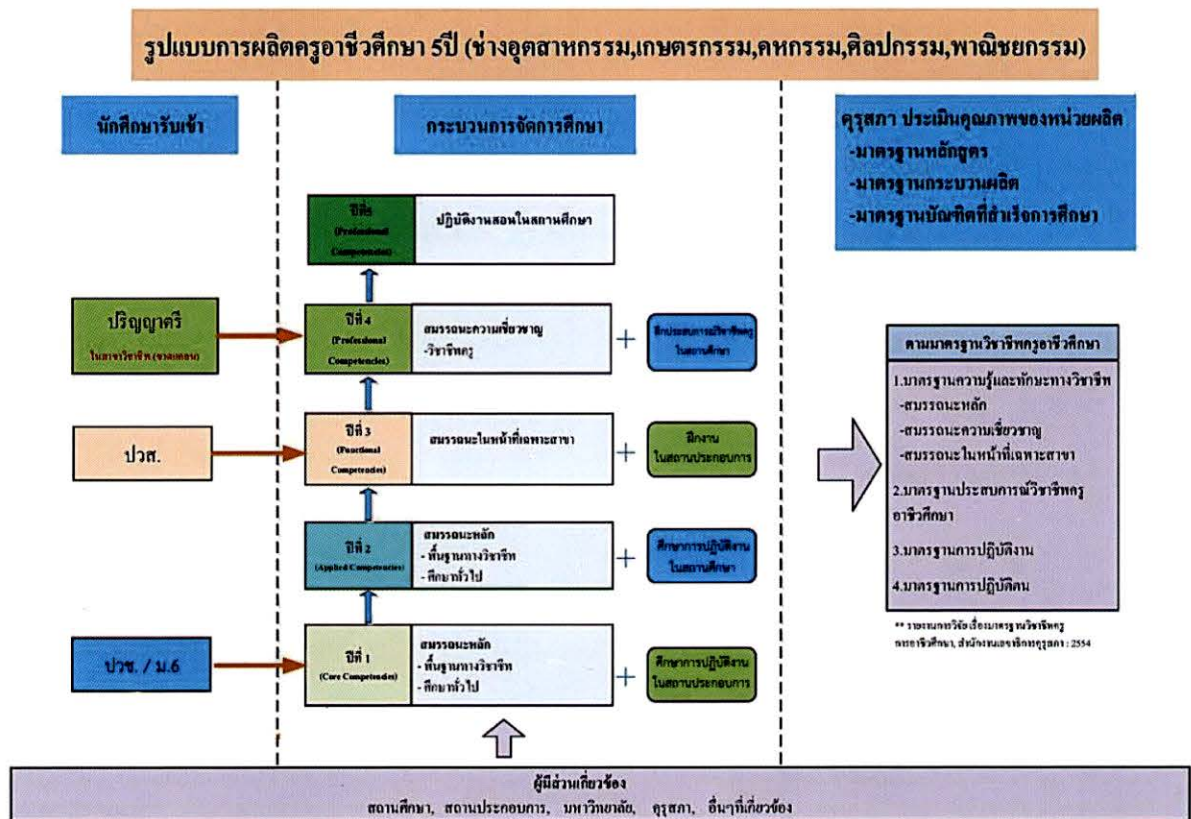
มาตรการเสริมเพื่อให้ได้คนดี คนเก่งมาเรียนเป็นครู คือ การกำหนดอัตราเงินเดือนที่เป็นที่จูงใจสำหรับผู้ได้รับทุนและจบการศึกษา แล้วมุ่งมั่นที่จะมีอาชีพครู

การบรรจุครูที่จบการศึกษาใหม่เข้าทำงานใกล้ ๆ ที่พักเดิม จะทำให้ครูมีกำลังใจที่ดี ไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายของการย้ายถิ่นที่อยู่ อันเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับพระราชดำรัสตอนหนึ่งของพระบรมราชาบาทเกี่ยวกับการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ ความว่า “เรื่องครูมีความสำคัญไม่น้อยกว่านักเรียน ปัญหาหนึ่ง คือ ขาดครู เพราะจำนวนไม่พอและครูย้ายบ่อย ดังนั้น ก่อนคัดเลือกเด็ก ควรที่จะพัฒนาครูก่อน ให้พร้อมที่จะสอนเด็กให้ได้ผลตามที่ต้องการ จึงต้องคัดเลือกครูและพัฒนาครู ต้องตั้งฐานะ

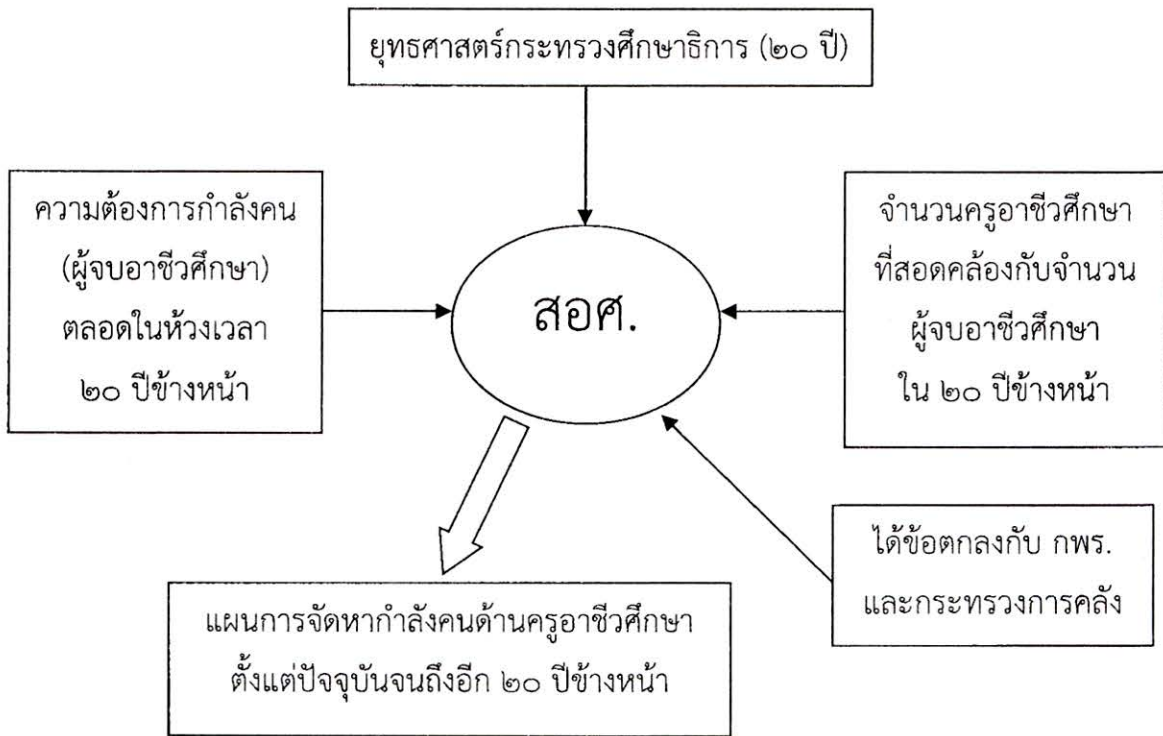
ในสังคมของครูให้เหมาะสม และปลูกจิตสำนึกโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการคือ การให้ทุนและอบรม กล่าวคือ ต้องมีความรู้ทางวิชาการในสาขาที่เหมาะสมที่จะสอน ต้องอบรม วิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีความเป็นครูที่แท้จริง คือ มีความรักความเมตตาต่อเด็ก ควรเป็นครูห้องที่ เพื่อจะได้มีความผูกพันและคิดที่จะพัฒนาห้องถิ่นของตน ไม่คิดย้ายไปย้ายมา...”

๕.๒ กระทรวงศึกษาธิการต้องแก้ไขปัญหาที่ทางราชการยังไม่มีมาตรฐานวิชาชีพ ครูอาชีวศึกษาใช้งาน (ตามรายละเอียดในข้อ ๒) โดยนำผลงานวิจัยของคุรุสภา (ผลงานของอร่ามศรี อากาศุล) ไปขยายผลจนสามารถนำมากำหนดคุณสมบัติของครูอาชีวศึกษาที่จะผลิต และที่จะ พัฒนาขึ้นในอนาคต เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประเทศในด้านคุณลักษณะที่ต้องการ รวมทั้งทักษะด้านต่าง ๆ ของการเป็นครูอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ

๕.๓ ผลของการเสวนาที่วุฒิสภาใน พ.ศ. ๒๕๕๗ และผลงานวิจัยหลายชิ้น ได้ชี้ให้เห็นว่าการฝึกประสบการณ์สอนในสถานศึกษา และการฝึกประสบการณ์การปฏิบัติงาน ในสถานประกอบการ ยังต้องได้รับการปรับปรุง ดังนั้น การศึกษาในคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม เพียง ๔ ปี เป็นระยะเวลาที่ไม่พอเพียง การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกว่าคือเวลาทั้งสิ้น ๕ ปี และมีขั้นตอนการศึกษาและฝึกประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตครูอาชีวศึกษาได้แสดงไว้ในรูปที่ ๕

รูปที่ ๕ รูปแบบการผลิตครูอาชีวศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี)

รูปที่ ๖ แผนการจัดหากำลังคนด้านครูอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (๒๐ ปี)

นักศึกษาที่จะเข้าศึกษาในหลักสูตร จะแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ ผู้จบ ปวช. หรือ ม.๖ ผู้จบระดับ ปวส. และผู้จบระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพ (ขาดแคลน) โดยผู้จบ ปวช./ม.๖ จะเรียนในหลักสูตรเป็นระยะเวลา ๕ ปี ผู้จบระดับ ปวส. จะเข้าเรียนในหลักสูตรในช่วงปีที่ ๓ เป็นเวลา ๓ ปี และผู้จบระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน เนื่องจากไม่มีการเปิดสอนในสถาบันการศึกษาในหลักสูตร ๕ ปี มาศึกษาในปีที่ ๔ เป็นเวลา ๒ ปี

กระบวนการจัดการศึกษาจะจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา โดยกำหนดตามมาตรฐานความรู้และทักษะทางวิชาชีพที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสมรรถนะหลักสมรรถนะในหน้าที่สำหรับครูอาชีวศึกษา และสมรรถนะความเชี่ยวชาญของครูอาชีวศึกษาเฉพาะสาขา

๖. ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพและการพัฒนาครู

๖.๑ ได้กล่าวแล้วว่าผลงานวิจัยของคุรุสภา เรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา ที่อรั่มศรี อภาอดุล และคณะ ได้จัดทำโดยมีวัตถุประสงค์ให้นำมาใช้งานแทนมาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่เหมาะสมกับครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ผลงานวิจัยนี้ยังไม่เคยนำไปใช้งานจริง กระทรวงศึกษาธิการจึงผลักดันให้คุรุสภา สถานศึกษา

อาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องขอนำมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาไปพัฒนาจนสามารถใช้งานได้จริง ก่อให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐาน

๖.๒ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพของครูอาชีวศึกษา คือ การที่ครูมีภาระการสอนมาก และครูถูกสถานศึกษาใช้ให้ทำงานด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีข้อมูลจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนบางแห่ง ว่าครูมีภาระการสอนสูงถึง ๒๕ - ๓๐ คาบต่อสัปดาห์ ส่วนงานด้านอื่น ๆ ที่ครูถูกใช้งาน คือ งานด้านธุรการ งานด้านการเงิน ส่วนครูช่างต้องรับผิดชอบการดูแลระบบของอาคาร การจัดการยานพาหนะ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ครูไม่มีเวลามากพอสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอน หรือเตรียมการสอน ไม่ได้คุณภาพ การแก้ไขต้องกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาให้ภาระการสอนของครู และใช้งานครูให้เป็นไปตามกฎของ ก.ค.ศ. อย่างเคร่งครัด

๖.๓ การพัฒนาคุณภาพของครู ต้องดำเนินการอย่างมีระบบ กล่าวคือ ให้นำทักษะด้านต่าง ๆ ที่กำหนดในมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตนมาเป็นเป้าหมายสำหรับแผนการพัฒนาครู จัดให้แผนการพัฒนาครูตามช่วงเวลาของสายการเจริญเติบโตในการปฏิบัติงานของครู จัดทำหลักสูตรการอบรมที่กำหนดไว้ในแผนดังกล่าว ต้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี จัดให้มีการประเมินผลการอบรมที่เหมาะสมและจัดให้มีกระบวนการติดตามว่าครูได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมตามแผนไปใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากน้อยเพียงไร และจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่พัฒนาครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ

๖.๔ การจัดให้มีโครงการอบรมครูในสถานประกอบการที่ สอศ. ได้ดำเนินการมาแล้ว ๑ ปี เป็นคำตอบที่ตรงประเด็น เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่การดำเนินการไม่สามารถกระทำต่อเนื่องเนื่องจากการขาดงบประมาณ สอศ. ควรทำให้กระทรวงศึกษาธิการมองเห็นความจำเป็นของโครงการดังกล่าว และให้งบประมาณสนับสนุนให้สามารถดำเนินการให้ลุล่วงตามแผน ไม่เช่นนั้น กลยุทธ์การใช้ระบบทวิภาคีเป็นตัวนำสู่ความสำเร็จของการอาชีวศึกษาก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

๖.๕ โครงการโรงเรียนในโรงงานที่ สวทศ. ได้จัดขึ้น เป็นตัวอย่างของความสำเร็จของการ “คิดใหม่หรือคิดนอกกรอบ” ทำให้เกิดภาวะ “การลดภาระ” การสอนทางทฤษฎีของครูในสถานประกอบการในระบบทวิภาคี แต่การเข้ามาดำเนินการโครงการนี้ “มิใช่เป็นกิจโดยตรง” ของ สวทศ. ดังนั้น ถ้าต้องการให้แนวทางนี้มีความยั่งยืน จะต้องมียุทธศาสตร์อื่นในสังกัดของ สอศ. เข้ามารับดำเนินการต่อเป็นโครงการประจำ

ข้อเสนอแนะ

๑. กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรเร่งรัดการพิจารณาขออนุมัติโครงการพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อผลิตและพัฒนาคุณภาพครูอาชีวศึกษา พ.ศ. .... และดำเนินการตามเงื่อนไข เรื่อง การรับฟังความคิดเห็น การยกย่องกฎกระทรวง ฯลฯ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ แล้วเสนอต่อรัฐบาลในโอกาสแรก

๒. กระทรวงศึกษาธิการควรเสนอให้รัฐบาลอนุมัติการเพิ่มกำลังคนและงบประมาณให้แก่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อให้สามารถกำกับดูแลและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่เข้ามาอยู่ในสังกัด

๓. คณะอนุกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ควรเร่งรัดหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามแผนปฏิบัติการของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง การปฏิรูปการอาชีวศึกษาสู่อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พร้อมทั้งเสนอรัฐบาลให้จัดสรรงบประมาณในการถอดบทเรียนด้านองค์ความรู้ที่ได้รับจากสถานประกอบการที่เข้าร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในสาขาวิชาชีพด้านต่าง ๆ ให้ออกเป็นแผนการเรียน (Learning Plan) แผนการสอน (Lesson Plan) ตำรา คู่มือการปฏิบัติงาน (Tutorial) เครื่องฝึกจำลอง (Simulator) ที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วย เพื่อให้สามารถนำไปขยายผลในการจัดทำหลักสูตรด้านอาชีวศึกษา รวมทั้งการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๔. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรปริญญาบัตรให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องและมีสาระสำคัญของหลักสูตรตามมาตรฐานสากล ในกรณีนี้ ควรให้ความสำคัญแก่หลักสูตรระยะสั้นที่วิทยาลัยสารพัดช่างดำเนินการอยู่ เนื่องจากผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพซึ่งสร้างผลดีทางเศรษฐกิจได้รวดเร็วและกว้างขวางกว่าหลักสูตรระยะยาว เมื่อพัฒนาหลักสูตรแล้วก็จำเป็นต้องพัฒนาครูอาชีวศึกษาให้มีขีดความสามารถให้การสอนนักเรียนด้วย

๕. กระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานที่มีระดับและอำนาจหน้าที่เหมือนกับคุรุสภา แต่รับผิดชอบการบริหารงานบุคคลสายอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะที่มีความแตกต่างไปจากระบบการบริหารงานบุคคลของการศึกษาสายสามัญ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ ของคุรุสภา ให้สอดคล้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

๖. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบาย ยกกระดับมาตรฐานครูวิชาชีพ หรือครูอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยนำผลการวิจัย เรื่อง “มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา” ของคุรุสภาที่ดำเนินการโดยนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีไปดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

๖.๑ ให้ครุสภานำร่างมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปวิจัยต่อยอด ในรายละเอียด สามารถใช้งานได้จริง แล้วนำไปทดลองใช้ประเมินผลครูอาชีวศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาดับถาวร

๖.๒ ออกข้อบังคับครุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา พร้อมกับกำหนด รายละเอียดสำหรับการนำมาตรฐานนี้ไปใช้งาน

๖.๓ ให้สถาบันผลิตครูอาชีวศึกษานำมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาไปพัฒนา หลักสูตรในการผลิตครู ๕ ปี

๖.๔ การให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ไม่ควรให้โดยพิจารณาจากการรับรอง สถานศึกษา ควรมีการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกคน ต้องผ่านการทดสอบและการประเมิน สมรรถนะ จึงจะทำให้ครูมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ในลักษณะเดียวกันกับแพทย์ พยาบาล หนายความ นักการบัญชี ฯลฯ

๖.๕ ครุสภาควรมีนโยบายส่งเสริมให้ครูอาชีวศึกษาที่ยังไม่ได้รับการบรรจุ ให้มีศักยภาพตามมาตรฐานเพื่อที่จะรับการทดสอบสมรรถนะวิชาชีพครู

๖.๖ ครุสภาควรเปิดโอกาสให้ผู้ชำนาญการในวิชาชีพหรือผู้ที่จบปริญญาตรี สาขาอื่น ๆ เข้ารับการบรรจุเป็นครูอาชีวศึกษาได้ เมื่อผ่านการทดสอบสมรรถนะวิชาชีพครูอาชีวศึกษา

๖.๗ ครุสภาควรมีนโยบายในการผลักดันให้มีการทดสอบสมรรถนะครูอาชีวศึกษา ระดับชาติ ในเรื่องเกี่ยวกับวิชาชีพเฉพาะสาขา เพื่อให้ครูมีสมรรถนะวิชาชีพอย่างแท้จริงเข้ารับการบรรจุ เข้าเป็นข้าราชการครู

๖.๘ ผู้บริหาร ควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปใช้ในการประเมินผล การปฏิบัติงานประจำปี เพื่อให้ครูอาชีวศึกษามีความตระหนักในการพัฒนาตนเองให้เป็นไปตาม มาตรฐานที่กำหนด

๖.๙ ครูอาชีวศึกษาควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปปฏิบัติจริง ในสถานศึกษา

๖.๑๐ ศึกษาวิเคราะห์อาชีวศึกษา ควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปใช้ สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบคุณภาพของครูอาชีวศึกษา

๗. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายให้ครุสภาพิจารณาปรับปรุง แก้ไข กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับและคำสั่ง เพื่อให้ครูอาชีวศึกษามีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นการเฉพาะ เพื่อสร้างมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ

๘. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายให้ สอศ. และหน่วยใต้สังกัดอื่น ๆ ร่วมกัน แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูอาชีวศึกษา ดังต่อไปนี้

๘.๑ กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายเร่งด่วนให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทบทวนและปรับปรุงนโยบาย เป้าหมายยุทธศาสตร์ การผลิตและการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๙ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และยุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และเพื่อให้สามารถสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และภาคบริการของประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0

๘.๒ สอศ. ในฐานะผู้รับผิดชอบการอาชีวศึกษาต้องดำเนินการให้มีข้อมูลความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษา และความต้องการครูอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับการผลิตกำลังคนที่กล่าวถึงในข้อ ๘.๑ จัดทำเป็นแผนการจัดหากำลังคนที่เป็นครูอาชีวศึกษา โดยทำข้อตกลงกับ กพร. ในเรื่องจำนวนอัตราครูเกษียณอายุที่จะได้รับคืน และอัตราสำหรับพนักงานราชการที่จะทำหน้าที่สอน จัดทำเป็นแผนระยะยาวสำหรับการบรรจุครูใหม่เข้าทำงานในแต่ละปีตลอดเวลา ๒๐ ปี

๘.๓ เมื่อมีแผนความต้องการกำลังคนแล้ว สอศ. จัดทำแผนที่มีรายละเอียดการปฏิบัติสำหรับการจัดหาบุคคลมาบรรจุในอัตราครูข้าราชการครู พนักงานราชการ และครูอัตราจ้าง โดยใช้หลักธรรมาภิบาล

๙. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องจ้างครูผู้สอนในอัตราเงินเดือนตามที่กพ.กำหนด นอกจากนั้นควรเพิ่มให้มีมาตรการจูงใจให้ทางราชการเพิ่มเงินเดือนครูทุกปีเมื่อผ่านการประเมินประจำปีโดยสถานศึกษาอาชีวศึกษาในลักษณะคล้ายกับพนักงานบริษัท ส่วนอัตราเงินเดือนขั้นสูงสุดให้พิจารณาตามความเหมาะสมด้วยเกณฑ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๑๐. กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีนโยบายยกคุณภาพการผลิตครูอาชีวศึกษาด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

๑๐.๑ ให้มีกระบวนการคัดกรองคนดี คนเก่ง มาเป็นครู โดยคัดเลือกจากผู้จบการศึกษาด้วยค่า GPA สูง กำหนดให้ทุนการศึกษา โดยมีข้อกำหนดในสัญญาให้ทุนการศึกษา ว่าต้องเข้ารับราชการเป็นครูในสถานศึกษาที่อยู่ใกล้ที่อยู่ โดยไม่ต้องเดินทางมาสอบบรรจุเหมือนผู้อื่นให้เป็นไปตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ความว่า “ครูที่เหมาะสมควรเป็นครูท้องถิ่น เพื่อจะได้มีความผูกพันและคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตน ไม่คิดย้ายไปย้ายมา” และลดปัญหาค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางระหว่างที่ทำงานเป็นครู

๑๐.๒ สอศ. ทำสัญญากับมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูอาชีวศึกษา แล้วให้ทุนแก่นักศึกษาครูอาชีวศึกษาผ่านมหาวิทยาลัยที่กล่าว มหาวิทยาลัยนั้นควรต้องตั้งอยู่ใกล้กับที่อยู่ของผู้ได้รับทุนการศึกษามากกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ

๑๐.๓ กระทรวงศึกษาธิการต้องกำหนดให้มหาวิทยาลัยที่ผลิตครูอาชีวศึกษานำมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาของคุรุสภาที่ทดลองใช้งานจนได้ผลตามข้อเสนอแนะที่ ๖ มาใช้เป็นเป้าหมาย เพื่อให้ครูอาชีวศึกษามีมาตรฐาน มีทักษะ และคุณสมบัติเป็นครูที่ดี

๑๐.๔ กระทรวงศึกษาธิการควรเสนอรัฐบาลให้คณะกรรมการเงินเดือนแห่งชาติพิจารณาในเรื่องการกำหนดอัตราเงินเดือนและค่าตอบแทนครูอาชีวศึกษาให้เพียงพอและเหมาะสมกับการดำรงชีพ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้มีคนเข้าศึกษาในสาขาวิชาชีพครูอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้นในลักษณะเดียวกันกับที่รัฐบาลได้ใช้ในการกำหนดอัตราเงินเดือนผู้พิพากษาและอัยการ

๑๐.๕ กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาดอกกับมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูอาชีวศึกษาให้ใช้หลักสูตรการผลิตอาชีวศึกษาเป็นระยะเวลา ๕ ปี เพื่อให้เป็นการประกันว่าครูอาชีวศึกษามีคุณสมบัติและมีทักษะด้านต่าง ๆ เป็นไปตามข้อกำหนดสำหรับการเป็นครูที่มีคุณภาพสูงมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และมีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการ

๑๐.๖ กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบาย ให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการฝึกอบรมหรือปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนวิชาชีพครู

๑๐.๗ กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบาย ขับเคลื่อนผลการวิจัยของสถาบันการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดให้มีโครงการนำร่องเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และประเมินผลของข้อเสนอแนะในผลการวิจัย

๑๑. กระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนกำลังคนและงบประมาณให้แก่ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีในการดำเนินการตามแผนการพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการโดยต่อเนื่อง เพื่อฝึกอบรมวิทยากรแกนนำให้กับคณะกรรมการในคณะกรรมการร่วมภาครัฐและภาคเอกชน พัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา (อกรอ.อศ) ทุกกลุ่มอาชีพ และอบรมครูฝึกให้กับสถานประกอบการจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐๐ คนต่อปี เพื่อให้การปฏิรูปการอาชีวศึกษาสู่ระบบทวิภาคีมีประสิทธิภาพ

๑๒. กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้มีแนวทางให้การดำเนินการโครงการ “โรงเรียนในโรงงาน” ที่ สวทน. นำมาใช้สนับสนุนการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีความยั่งยืน เนื่องจากการดำเนินการได้รับผลดี และเป็นผลดีสำหรับครูในสถานประกอบการ แต่โครงการนี้มีค่าใช้จ่ายของ สวทน.

๑๓. กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพของครูอาชีวศึกษาดังต่อไปนี้

๑๓.๑ ในห้วงเวลาที่ยังไม่มีการตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นคุรุสภาสำหรับการอาชีวศึกษา ให้คุรุสภา สอศ. และมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูอาชีวศึกษานำผลงานวิจัย เรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาไปพัฒนาจนสามารถนำไปใช้งานได้จริง

๑๓.๒ ให้ สอศ. กำกับมิให้สถานศึกษาใช้งานครูจนมีภาระการสอนสูงมาก และการใช้งานครูในเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือการสอนหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาจนไม่มีเวลาพัฒนา แผนการสอนและเตรียมการสอนให้ประณีต โดยให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของ ก.ค.ศ. อย่างเคร่งครัด

๑๓.๓ ให้ สอศ. จัดทำแผนการพัฒนาครู โดยให้มีแนวทาง ดังต่อไปนี้

๑๓.๓.๑ นำทักษะด้านต่าง ๆ ที่กำหนดในมาตรฐานครูอาชีวศึกษา (ในผลงานวิจัยที่นำเสนอต่อคุรุสภา) มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติมาเป็นเป้าหมาย ของแผนการพัฒนาครู

๑๓.๓.๒ จัดทำแผนการพัฒนาครูตามห้วงเวลาการเจริญเติบโต ในสายอาชีพของครูอาชีวศึกษา โดยจัดให้มีหลักสูตรการอบรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ ของประเทศและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

๑๓.๓.๓ จัดให้มีการประเมินผลการอบรมที่เหมาะสม และให้มีผล ต่อการขึ้นเงินเดือนประจำปีของครู

๑๓.๓.๔ จัดให้มีกระบวนการติดตามว่าครูได้นำความรู้ที่ได้รับจากการ อบรมตามแผนที่กล่าวถึงไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาอย่างไร

๑๓.๔ กระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนด้านกำลังคนและงบประมาณ ให้แก่สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา (สสอ.) และชมรมครู เพื่อ (๑) ฝึกอบรม และพัฒนาครูบุคลากรอาชีวศึกษา และครูฝึกในสถานประกอบการด้านอาชีพ (๒) วิจัยและพัฒนา สื่อและเทคโนโลยีการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ (๓) ผลิตและบริการเครื่องจักรกลและเทคโนโลยี (๔) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

๑๔. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ควรพิจารณานำกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเหมาะสมสำหรับการบริหารบุคลากรสายอาชีวศึกษา

๑๕. ในการปรับปรุงโครงการที่อยู่ในนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและการพัฒนา กำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๔ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนอันดับแรกให้แก่โครงการที่จะพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และด้านวิชาชีพในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายให้แก่ครูอาชีวศึกษา

๑๖. กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาสั่งให้ สอศ. มอบอำนาจด้านการบริหารกำลังคน ให้แก่สถานศึกษาในกำกับ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานด้านการผลิต การพัฒนา และสรรหาคณดี คนเก่งมาเป็นครูอาชีวศึกษา

๑๗. กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้ สอศ. และ สกอ. ร่วมมือกันผลิตครูอาชีวศึกษา โดยใช้โครงการ Thai - Meister ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้ริเริ่มขึ้น เพื่อให้ได้ครูอาชีวศึกษารูปแบบใหม่ที่อุตสาหกรรมของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้การรับรอง

๑๘. กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาควรวรมคณะครุศาสตร์จากทุกมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อม เข้าเป็นสถาบันผลิตครูแห่งชาติ หรือเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางในการสร้างและพัฒนาครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ อย่างน้อยภาคละ ๑ มหาวิทยาลัย โดยให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยให้ภาคธุรกิจมาร่วมจัดตั้งและให้การสนับสนุน มีภารกิจผลิตครูที่มีคุณภาพตามความต้องการกำลังคนครูอาชีวศึกษาที่กล่าวมาแล้วในข้อเสนอแนะข้อที่ ๘

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. หลักสูตรสาขาวิชา
วิศวกรรมไฟฟ้า. ปทุมธานี, ๒๕๕๕.

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. หลักสูตร
วิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์และการศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี).
กรุงเทพฯ, ๒๕๕๘.

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. หลักสูตรครุศาสตร์
อุตสาหกรรม สาขาวิศวกรรมเครื่องกล (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๕). กรุงเทพฯ,
๒๕๕๕.

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. หลักสูตรสาขาวิชา
วิศวกรรมการผลิตและอุตสาหกรรม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๔). กรุงเทพฯ,
๒๕๕๔.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓.

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖.

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖.

รายงานการวิจัยและผลของการพิจารณาศึกษา

อร่ามศรี อาภาอดุล, อัครรัตน์ พูลกระจำง และราตรี ศิริพันธ์. “มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา”.
เอกสารวิจัยในนามมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล นำเสนอสำนักงานเลขาธิการ
คุรุสภา, ๒๕๕๔.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน, สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. “สถานภาพการผลิตและพัฒนาคู่มือในประเทศไทย”. เอกสารรายงานการวิจัยนำเสนอต่อสภาการศึกษา, ๒๕๕๘.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, และมหาวิทยาลัยบูรพา. “การปฏิรูปการผลิตและพัฒนาคู่มืออาชีวศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการของประเทศไทย”. เอกสารวิจัยที่ได้รับทุนจาก Regional Cooperation Platform for Vocational Teacher Education and Training in Asia.

คณะกรรมการการศึกษา, วุฒิสภา. “แนวทางการดำเนินการด้านการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อการประกอบอาชีพและเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานในประเทศ”. เอกสารผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อรัฐสภา, ๒๕๕๒.

คณะกรรมการการศึกษาและกีฬา, สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. “ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการอาชีวศึกษา”. เอกสารผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๒๕๕๙.

คณะกรรมการการศึกษาและกีฬา, สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. “แนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษา”. เอกสารผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๒๕๕๙.

คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา วุฒิสภา, “ครูและการพัฒนาคู่มืออาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑”. รายงานผลจากการเสวนาชื่อเดียวกัน จัดการโดยคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา วุฒิสภา นำเสนอคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา, เมื่อมีนาคม ๒๕๕๗.

การบรรยาย

ประเสริฐ ปิ่นปฐมรัฐ, รองศาสตราจารย์, อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. บรรยายเรื่อง “การผลิตคู่มืออาชีวศึกษาที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี”. ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, เมื่อ ๓ เมษายน ๒๕๖๐.

สมชาย ฉัตรรัตน์, รองศาสตราจารย์, รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ. บรรยายเรื่อง “โครงการโรงเรียนในโรงงาน”. ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ อาคารรัฐสภา, เมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

มนูญ ชื่นชม, ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา, คณะกรรมการการศึกษาและกีฬา, สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. บรรยายเรื่อง “ระบบการฝึกอบรมครูฝึกในสถานประกอบการแบบ German Meister”. ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ อาคารรัฐสภา, เมื่อ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สุรัตน์ จันแยม, ที่ปรึกษาศูนย์อาชีวศึกษาวิภาคี, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. บรรยายเรื่อง “การฝึกอบรมครูในสถานประกอบการ”. ณ ห้องประชุมคณะกรรมการอาชีวศึกษา, เมื่อ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ไพโรจน์ สติรยากร, รองศาสตราจารย์, คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. บรรยายเรื่อง “การผลิตครูอาชีวศึกษา”. ณ ห้องประชุมสำนักงานอธิการบดี เนื่องในโอกาสที่คณะกรรมการการศึกษาเข้าชมกิจกรรมการผลิตครูอาชีวศึกษา. เมื่อ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

บุญส่ง จำปาโพธิ์, รองเลขาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. บรรยายเรื่อง “สถานการณ์ปัญหาการขาดแคลนครูอาชีวศึกษา”. ณ ห้องประชุมคณะกรรมการอาชีวศึกษา, เมื่อ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์

อร่ามศรี อากาศดุล, อาจารย์สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา, สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. สัมภาษณ์. ๒ สิงหาคม ๒๕๖๐

ไพโรจน์ สติรยากร, คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. สัมภาษณ์. ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สุชาติ เชียงฉิน, ศาสตราจารย์, อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. สัมภาษณ์. ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ณรงค์ สุภัทรพันธุ์, รองศาสตราจารย์, คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี. สัมภาษณ์. ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐.

อติเทพ ไช้เพชร, รองศาสตราจารย์, อาจารย์สาขาอิเล็กทรอนิกส์, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์. ๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

หน้าว่าง

ผนวก ก

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูอาชีวศึกษา

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นพ. ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ได้ประกาศนโยบายต่อข้าราชการในกระทรวงศึกษาธิการ ตามข่าวสำนักงานรัฐมนตรีที่ ๕๑๕/๒๕๕๙ สรุปสาระสำคัญได้ว่า (๑) กระทรวงศึกษาธิการจะน้อมนำแนวพระราชกระแสฯ ด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มาปรับใช้ (๒) กระทรวงศึกษาธิการจะดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (๓) ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๐ (๔) มาตรา ๕๔ วรรค ๖ มาตรา ๒๕๘ (๑), (๒), (๓), (๔) เน้นเรื่องความโปร่งใสและการต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง ฯลฯ ในกรณีนี้ ได้มอบหมายให้ พล.อ.สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ รับผิดชอบเรื่องความมั่นคงทางการศึกษาและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น การจัดการศึกษาแบบบูรณาการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ๑๐ เขตของไทย การจัดการศึกษาแบบบูรณาการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ใน ๓ เมือง ที่สุโขทัย-ตาก-เบตง และหนองจิก รวมทั้งโรงเรียนในบริเวณพื้นที่ชายแดน หรือชายขอบ และมอบหมายภารกิจให้ดูแลหน่วยงาน ๒ หน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

ต่อมาปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้แถลงข่าวว่า “การดำเนินการเปิดให้ผู้ที่ไม่ได้เรียนครูมาสอบเป็นครูนี้ ถือเป็นความจำเป็นของประเทศ โดยเพราะมีปัญหาขาดครูในสาขาที่ขาดแคลนสูง เช่น การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้ครูสาขาวิชา กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด จิตวิทยาคลินิก หรือการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาที่จำเป็นต้องใช้ครูในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ช่างอุตสาหกรรม ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อมโลหะ ช่างสำรวจประมง ซึ่งวิชาเหล่านี้ไม่มีการจัดสอนหลักสูตร ๕ ปี จึงจำเป็นต้องเปิดรับคนนอกซึ่งไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมาสอน ทั้งนี้ ที่ผ่านมากฎสภาได้ออกหนังสืออนุญาตให้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาโดยไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูให้กับผู้ที่ขาดคุณสมบัติ รวมทั้งผู้ที่มีคุณวุฒิในสาขาวิชาขาดแคลน ซึ่งหน่วยงานหรือสถานศึกษามีเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องการ โดยในปี ๒๕๕๘ ได้ออกให้ส่วนราชการต่าง ๆ จำนวน ๒๑,๒๘๗ ราย ปี ๒๕๕๙ จำนวน ๒๐,๗๔๕ ราย และในปี ๒๕๖๐ ณ เดือนกุมภาพันธ์ จำนวน ๒,๒๒๖ ราย และที่สำคัญ ตอนนี้ประเทศไทยกำลังมีแผนพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 ที่เน้น

การพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุน และอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่ง ศธ. ต้องจัดการศึกษาเพื่อรองรับ Thailand 4.0 แต่ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ไม่มีการเปิดสอน จึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมาสมัครเป็นครูได้ นายชัยพฤกษ์กล่าวว่า การเปิดกว้างให้ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษาสามารถสมัครสอบครูผู้ช่วยได้ ครอบคลุมถึงครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสถาบันวิทยาลัยชุมชน ซึ่งไม่ใช่เฉพาะครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมาสมัครสอบครู แต่หากสอบบรรจุได้ก็ต้องไปพัฒนาตัวเอง เพื่อให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูตามระยะเวลาที่คุรุสภากำหนด ดังนั้น เชื่อว่าคนที่จะมาสมัครเป็นครูคงมีจำนวนไม่มาก เพราะไปทำงานบริษัทได้เงินเดือนมากกว่า แต่ ศธ.เองก็จำเป็นต้องเปิดทางให้ผู้ที่จบในสาขาขาดแคลน เพื่อที่จะตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ”

๒. เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความเห็นชอบ เรื่อง นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๙ ตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้เสนอ ในบันทึกข้อความสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ ศธ. ๐๖๐๑/๓๒๘ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนนำสู่การปฏิบัติ นโยบายที่เกี่ยวข้อง คือ นโยบายที่ ๒ : การพัฒนาปริมาณและคุณภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยมีเป้าหมาย ๒ ประการ คือ (๑) มีปริมาณครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาพอเพียงต่อการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ และการฝึกอบรมวิชาชีพ และ (๒) พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ในการนี้ ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการไว้ดังต่อไปนี้ คือ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างเสริมปริมาณครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

๒.๑.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ การสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาจากภาครัฐ ซึ่งมีโครงการที่สำคัญ คือ (๑) โครงการขออัตรากำลังข้าราชการ พนักงานราชการ ให้พอเพียง (๒) โครงการขอรับงบประมาณค่าจ้างชั่วคราวครูและเจ้าหน้าที่ (๓) โครงการครุทายาทครูวิชาชีพ (กองทุนการศึกษาและอัตราบรรจุแต่งตั้งครูวิชาชีพพันธุ์ใหม่ ให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ)

๒.๑.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ การสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาจากภาคเอกชนและชุมชน ซึ่งมีโครงการที่สำคัญ คือ (๑) โครงการเชิญครูเกษียณอายุราชการเป็นครูพิเศษ

อาจารย์พิเศษ (๒) โครงการสร้างระบบเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการเป็นครูพิเศษ
อาจารย์พิเศษ (๓) โครงการครูพิเศษจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น

๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างเสริมสมรรถนะและประสบการณ์เพื่อคุณภาพของครู
คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

๒.๒.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการศึกษาต่อ การฝึกอบรมและการปฏิบัติงาน
ซึ่งมีโครงการสำคัญคือ (๑) โครงการรัฐจัดทุนการศึกษาต่อปริญญาโทและปริญญาเอก ทั้งใน
และต่างประเทศในสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (๒) โครงการ
รัฐจัดทุนการฝึกอบรมเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (๓) โครงการกำหนดมาตรการให้ครูวิชาชีพได้มี
การพัฒนาสมรรถนะและประสบการณ์ด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (๔) โครงการกำหนด
มาตรการให้มีการนำผลสัมฤทธิ์ที่เกิดต่อผู้เรียนไปใช้ในการพิจารณาความดีความชอบ เลื่อนขั้นเงินเดือน
ให้ค่าตอบแทน การขอมติและเลื่อนวิทยฐานะ (๕) โครงการจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ในสถาบัน
การอาชีวศึกษา

๒.๒.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา
ซึ่งมีโครงการที่สำคัญ คือ (๑) โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากร
อาชีวศึกษา (ทำหน้าที่พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรอาชีวศึกษาทั้งของรัฐและของเอกชน)
(๒) โครงการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการอาชีวศึกษา (๓) โครงการพัฒนา
ขีดความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน (๔) โครงการพัฒนาขีดความสามารถ
ของศึกษานิเทศก์ (๕) โครงการพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน สนับสนุน
การจัดการอาชีวศึกษา (๖) โครงการพัฒนาขีดความสามารถด้านภาษาอังกฤษ (๗) โครงการพัฒนาครู
ในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน (๘) โครงการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัย
เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (๙) โครงการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดทำตำรา เอกสารที่ใช้ในการเรียน
การสอน

๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างโอกาสและความร่วมมือในการสร้างเสริมคุณภาพครู
คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

๒.๓.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างโอกาสและความร่วมมือกับภาครัฐ ซึ่งมีโครงการ
สำคัญ คือ (๑) โครงการปรับบทบาทหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้รับผิดชอบ
สถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งของรัฐและของเอกชน (๒) โครงการร่วมกับคุรุสภากำหนดมาตรฐาน
ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ (กำหนดมาตรฐานนาครขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
ครูวิชาชีพ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
ศึกษานิเทศก์ด้านอาชีวศึกษา) (๓) โครงการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการครูและบุคลากรทางการศึกษา
(ก.ค.ส.) กำหนดมาตรฐานตำแหน่ง มาตรฐานวิทยฐานะสำหรับครูวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา

อาชีวศึกษา และศึกษานิเทศก์ด้านอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ (๔) โครงการร่วมกับสำนักงาน ก.ค.ศ. และกระทรวงการคลัง กำหนดมาตรฐานชั่วโมงการสอนขั้นต่ำและขั้นสูงของครูในสถานศึกษา อาชีวศึกษาทั้งครูวิชาสามัญและครูวิชาชีพ (๕) โครงการร่วมกับสำนักงาน ก.ค.ศ. ปรับปรุง กฎ ระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคในการบรรจุ แต่งตั้ง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านวิชาชีพเป็นครู วิชาชีพและคณาจารย์โดยกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าตอบแทนตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์

๒.๓.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ สร้างโอกาสและความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชน ซึ่งมีโครงการสำคัญ คือ (๑) โครงการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ (๒) โครงการกำหนดหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้ง การทดสอบ การฝึกอบรมและการออกใบรับรองการเป็น ครูฝึกในสถานประกอบการ (๓) โครงการร่วมมือด้านวิชาการกับภาคเอกชนโดยใช้มาตรการด้านภาษี อากาศเป็นแรงจูงใจ (๔) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญาระหว่างภาคเอกชน ชุมชน และสถานศึกษา (๕) โครงการพัฒนาความยั่งยืนของภูมิปัญญาท้องถิ่น (๖) โครงการยกระดับภูมิปัญญา ท้องถิ่น สิ่งประดิษฐ์ชุมชนสู่อุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์

ผนวก ข

สรุปผลการเสวนา

“ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑”

จัดโดย

คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

วันจันทร์ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗

ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๐๖ - ๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

.....

กล่าวรายงาน โดย พลเรือเอก ดร.สุรศักดิ์ ศรีอรุณ กรรมการการศึกษา วุฒิสภา

และประธานคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา

กล่าวเปิดการเสวนา โดย รศ. ดร.ประเสริฐ ชิตพงศ์ ประธานคณะกรรมการการศึกษา

การอภิปราย เรื่อง “ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑”

โดย (๑) ศ. ดร.ธีรวุฒิ บุญยโสภณ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าพระนครเหนือ

(๒) รศ. ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์

ผู้อำนวยการสำนักวิจัย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

(๓) นายพงษ์เดช ศรีวิชัยประติษฐ์

รองประธานกรรมการบริหาร

สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ดำเนินการเสวนา โดย (๑) รศ. ดร.จอมพงศ์ มงคลวนิช

นายกัรบเลือก สยามวิทาลัยเทคโนโลยี

และอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

(๒) ดร.ศิวนนท์ จิรวัดโนทัย

อนุกรรมการการอาชีวศึกษา

(๓) ศ. พลเรือเอก ดร.วีรวัฒน์ วงศ์ดนตรี อนุกรรมการการอาชีวศึกษา

สรุปผลการเสวนา โดย ศ. พลเรือเอก ดร.วีรวัฒน์ วงศ์ดนตรี อนุกรรมการการอาชีวศึกษา

กล่าวปิดการเสวนา โดย พลเรือเอก ดร.สุรศักดิ์ ศรีอรุณ กรรมการการศึกษา วุฒิสภา และประธาน

คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา

.....

สรุปสาระสำคัญจากการเสวนาได้ดังนี้

พิธีเปิด โดย

พลเรือเอก ดร.สุรศักดิ์ ศรีอรุณ กรรมการการศึกษา และประธานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การจัดเสวนาในครั้งนี้ คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา โดยคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดขึ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ

๑. เพื่อระดมความคิดเห็น หาข้อเสนอแนะ แนวทางการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษา และการปฏิรูปการอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑

๒. เพื่อสร้างกระแสและกระตุ้นสังคม ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษา

๓. เพื่อเป็นเวทีให้ผู้เกี่ยวข้องทางด้านอาชีวศึกษา ร่วมสะท้อนปัญหา อุปสรรค ทิศนคติ มุมมอง รวมทั้งความคาดหวังในอนาคตในการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษา รวมทั้งการยกระดับการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

๔. เพื่อนำข้อสรุปเสนอให้ผู้บริหารทางการศึกษาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการนำไปเป็นแนวทางขับเคลื่อนในการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพสนับสนุนและส่งเสริมการอาชีวศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ การจัดเสวนาครั้งนี้ คณะกรรมการฯ ได้มีมติจัดขึ้น ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๐๖ - ๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒ โดยเชิญผู้เข้าร่วมการเสวนา จำนวนประมาณ ๕๐ คน ประกอบด้วย

๑. คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

๒. คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

๓. คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ในสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

๔. คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

๕. คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

๖. ประธานคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

๗. หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

๘. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

๙. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

๑๐. สมาคมวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

๑๑. คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๑๒. กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน

๑๓. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๑๔. สมาคมสภาหอการค้าไทย

๑๕. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑๖. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

๑๗. สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ

๑๘. สภาวิศวกร

๑๙. สมาคมโรงแรมและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

๒๐. สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย

๒๑. บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (BTS)

๒๒. หน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง การรถไฟแห่งประเทศไทย และการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.))

๒๓. สถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง (โรงเรียนจิตรลดา (สายวิชาชีพ) โรงเรียนจำอากาศ โรงเรียน ช่าง กรมอุทกหารเรือ และโรงเรียนช่างฝีมือทหาร)

๒๔. สถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการจัดการอาชีวศึกษา (สถาบันเทคโนโลยีปัญญา ภิวัฒน์ วิทยาลัยเทคโนโลยีบุญถาวร และวิทยาลัยเทคโนโลยียานยนต์โตโยต้า)

๒๕. มูลนิธิเพื่อพัฒนา

๒๖. ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

๒๗. ผู้แทนสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ

ดังนั้น จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่คณะกรรมการฯ จะได้รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอ และแนวทาง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญจากทุกท่านที่เข้าร่วมการเสวนาในครั้งนี้ เพื่อเป็น แนวทางในการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ต่อไป

กล่าวเปิดการเสวนา โดย รศ. ดร.ประเสริฐ ชิตพงศ์ ประธานคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

เรียน กรรมการการศึกษา วุฒิสภา คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้แทน
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ
ผู้แทนหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งผู้ผลิต ผู้ใช้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด
การศึกษาอาชีวศึกษา และผู้แทนสื่อมวลชนทุกท่าน

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีความสำคัญกับคนไทยเป็นอย่างมาก จากแนวนโยบาย
ในการบริหารจัดการการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการปรับสัดส่วนผู้เรียน
สายอาชีวศึกษาต่อผู้เรียนสายสามัญ ๖๐ : ๔๐ นั้น อาจมีความเป็นไปได้ ทั้งนี้การดำเนินการความร่วมมือ
ในการจัดการศึกษาดังกล่าวขึ้นอยู่กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้ผลิต ผู้ใช้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากภาคส่วน
ต่าง ๆ แนวคิดที่ควรต้องพิจารณาคือจะหาอย่างไรให้มีผู้สนใจเข้าเรียนต่อในสายอาชีวศึกษา เพราะขณะนี้
จากความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรม สถานประกอบการ และโรงงานต่าง ๆ มีความต้องการแรงงาน
อาชีวศึกษาในปริมาณที่สูงทั้งในระดับ ปวช. และระดับ ปวส. แต่กลไกสำคัญของกระบวนการจัด
การศึกษาอาชีวศึกษานั้นอยู่ที่คุณภาพมากกว่าปริมาณ ฝ่ายผู้ผลิต โดยเฉพาะสถาบันราชภัฏต่าง ๆ
ได้รับผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับ ปวช. และระดับ ปวส. เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ส่งผลให้วงจร
การผลิตแรงงานอาชีวศึกษาขาดช่วงไปส่งผลให้สถานประกอบการในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม
ขาดแรงงานอย่างต่อเนื่อง อีกประเด็นที่สำคัญคือ จะหาอย่างไรให้ครูอาชีวศึกษาได้ใบอนุญาตประกอบ
วิชาชีพ และได้รับการรับรองวุฒิศู ซึ่งต้องอาศัยระเบียบ กฎเกณฑ์ และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้
กระบวนการผลิตครูอาชีวศึกษามีความเข้มแข็งและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

การอภิปราย เรื่อง “ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑”

ศ. ดร.ธีรวุฒิ บุญยโสภณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.
๒๕๕๑ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อผลิต
และพัฒนากำลังคนในระดับต้น (ระดับ ปวช.) ระดับกลาง (ระดับ ปวส.) และระดับสูง (ระดับปริญญาตรี
สายเทคโนโลยีและสายปฏิบัติการ) ให้มีคุณภาพโดยเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการกลุ่มธุรกิจ
และอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ
ให้ได้มาตรฐาน และให้ตามทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ โดยให้สอดคล้อง
กับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและพัฒนา
กำลังคนด้านการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีให้มีคุณภาพของประเทศไทยในปัจจุบันดูเหมือนว่าจะเป็นปัญหา
วิกฤตที่เกิดขึ้นซ้ำซากและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากรัฐบาลเกือบทุกยุคทุกสมัยในอดีต คือการผลิต
และพัฒนาครูอาชีวศึกษาในสายเทคโนโลยีและสายปฏิบัติการให้มีคุณภาพ และขณะนี้จำนวนครู

อาชีวศึกษายังไม่เพียงพอสำหรับการเรียนการสอนสายช่างอุตสาหกรรมและสายปฏิบัติการ จึงทำให้นโยบายในการพัฒนาและขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาของประเทศชาติไม่มีความต่อเนื่องและเปลี่ยนไปตามวิสัยทัศน์หรือความปรารถนาของผู้กำหนดนโยบายคนใหม่ที่เข้ามาปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ในการจัดการอาชีวศึกษา และเปลี่ยนแปลงแนวนโยบายใหม่แบบลองผิดลองถูกเพราะขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากไม่เคยศึกษาวิจัยสถานการณ์อาชีวศึกษาในปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศเพื่อมาจัดทำเป็นนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ โดยการเชิญผู้ผลิตและผู้ใช้หรือนายจ้างที่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์มาหาข้อสรุปในการแก้ปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่เป็นครูช่างสายเทคโนโลยี และครูอาชีวศึกษาสายปฏิบัติการ ให้มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการถ่ายทอดวิชาชีพระหว่างสาขาต่าง ๆ ให้กับนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการกลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ และสอดคล้องกับแผนแม่บทในการปฏิรูปการอาชีวศึกษาของประเทศ

ดังนั้น นักบริหารอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีมีอาชีพจึงต้องมีความเข้าใจความหมายของคำว่า “วิสัยทัศน์” ในการบริหารอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี ให้ถูกต้องว่า เป็นสภาพที่ตนเองปรารถนาหรือตั้งเป้าหมายในการทำงานให้สำเร็จตามแผนงานที่กำหนดไว้ในอนาคต โดยมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย กลยุทธ์ วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินงานของโครงการซึ่งมีตัวชี้วัดที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษานั้น โดยต้องมีความพยายามที่จะขับเคลื่อนและผลักดันทุกวิถีทางให้วิสัยทัศน์นั้นเป็นจริงด้วยการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพมาปฏิบัติภารกิจนั้นอย่างต่อเนื่องและมีระบบการติดตามประเมินผลการทำงานทุกระยะจึงอาจกล่าวได้ว่านักบริหารอาชีวศึกษามีอาชีพคนใดมีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ ก็จะกำหนดอนาคตให้เป็นปัจจุบันในการพัฒนาการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศชาติได้ถูกต้อง แต่ถ้าผู้บริหารอาชีวศึกษาคคนนั้นไม่มีวิสัยทัศน์ในการผลิตและพัฒนาครูช่างหรือครูอาชีวศึกษามีแต่ความฝันหรือจินตนาการก็จะส่งผลทำให้ “ปัจจุบันมากำหนดอนาคตในการจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของชาติ” ซึ่งจะทำให้ประสบความล้มเหลวในการบริหารการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในระยะเวลายั่งยืนและสร้างความเสียหายให้กับการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาทั้งครูผู้สอนและนักเรียนนักศึกษาเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ

ปัญหาการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี

ภาวะเศรษฐกิจไทยที่ชะลอตัวอย่างรวดเร็วในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) เป็นผลมาจากภาวะวิกฤตของเศรษฐกิจโลกส่งผลให้การส่งออกสินค้าลดลง และวิกฤตความขัดแย้งภายในประเทศ ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยเกิดการชะลอตัวลงจนทำให้การลงทุนของนักธุรกิจชาวไทยและต่างประเทศลดลง ทำให้สถานประกอบการปิดกิจการหรือลดกำลังการผลิตสินค้าลงจนส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาการว่างงาน อีกทั้งรายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศลดลงอย่างมากเป็นประวัติการณ์ เพราะนอกเหนือจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกแล้ว

ยังมีวิกฤตความขัดแย้งทางความคิดด้านการเมืองและสังคมภายในประเทศเข้ามาซ้ำเติมทำให้การจัดเก็บภาษีไม่สามารถบรรลุตามนโยบาย และเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นปัญหาอีกหลายประการ เช่น ความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจไม่ดีเท่าที่ควร เพราะต่างคนต่างคิดต่างทำเพื่อความอยู่รอดของตนเอง จนทำให้ประเทศชาติถูกซ้ำเติมโดยนักธุรกิจไทย บางคนที่มีมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติ และทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม นอกจากนี้ระบบการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตและพัฒนาทั้งครูผู้สอนและนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพได้อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้

๑. ข้อจำกัดของงบประมาณการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษาและนักเรียนนักศึกษาในสายเทคโนโลยีและสายปฏิบัติการ ซึ่งเน้นการฝึกทักษะปฏิบัติจึงทำให้ไม่สามารถจัดหาเครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับความเร็วก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันและมีการจัดซื้อครุภัณฑ์อาชีวศึกษาที่ไม่ตรงตามหลักสูตรการสอนและความต้องการของสถานศึกษา ไม่มีคุณภาพมาตรฐาน และราคาแพงกว่าเป็นจริง ทำให้คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

๒. การเคลื่อนย้ายของบุคลากร ซึ่งเป็นครูช่างและวิศวกรจากสถานศึกษาสู่สถานประกอบการเพราะไม่ได้รับการบรรจุให้เป็นครูประจำการ ก่อให้ความขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ ทำให้การผลิตกำลังคนในระดับช่างฝีมือ ช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยีสายปฏิบัติการไม่มีคุณภาพและไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ

๓. หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อผลิตครูช่าง ในบางสาขาวิชาล้าสมัย ยังไม่มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเร็วก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

๔. การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาป้อนให้กับภาคอุตสาหกรรมยังขาดครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเฉพาะสาขา และขาดข้อมูลความต้องการกำลังคนจากระบบเศรษฐกิจอย่างชัดเจน จึงไม่สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงกับความต้องการในระยะยาวและไม่คุ้มค่าในการลงทุนทางการศึกษา

๕. ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนากำลังคนในภาพรวมของประเทศยังไม่ชัดเจน จึงส่งผลให้การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีเป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการ จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเน้นปริมาณกว่าคุณภาพและมีความไม่พร้อมด้านครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะอาชีพ

๖. ปัจจุบันนี้คุณภาพและสมรรถนะของกำลังคน และขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำ ในภาคการผลิตต่าง ๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรมสาขานำและอุตสาหกรรมเกษตร รวมทั้งธุรกิจบริการ ซึ่งเป็นผลมาจากคุณภาพครูผู้สอนที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษาในสาขาช่างอุตสาหกรรม พณิชยกรรม เกษตรกรรม คหกรรม และศิลปกรรมที่มีความรู้ความชำนาญ และควรจะได้รับครูอาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการอย่างน้อย ๒ ปี ก่อนมาสอนในสถาบันการอาชีวศึกษา

๗. ระบบการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้หรือสถานประกอบการ และเน้นการให้วุฒิบัตรมากกว่าที่จะคำนึงถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้จริง

๘. ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนในการกำหนดมาตรฐานของชาติเกี่ยวกับอาชีพและวิชาชีพที่จะเป็นกรอบการพัฒนาสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาเข้าสู่มาตรฐานสากล และขาดกรอบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมเพื่อผลิตและพัฒนาครูช่างและครูอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาและเศรษฐกิจของประเทศ

๙. การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของไทย ยังขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนการสอน และการติดตามประเมินผลให้บรรลุตามเป้าหมาย

๑๐. การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทยต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทฤษฎี และเชี่ยวชาญภาคปฏิบัติ การร่วมมือกับสถานประกอบการถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะเอื้อให้การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีแนวใหม่ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องเร่งส่งเสริมการผลิตครูอาชีวศึกษาสายเทคโนโลยีและสายปฏิบัติการให้มีคุณภาพโดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ความต้องการพัฒนาหลักสูตร การผลิตครูอาชีวศึกษา และการประเมินสมรรถนะของครูผู้สอน โดยมีสิ่งจูงใจในด้านการลดหย่อนภาษีเงินได้หรือการยกเว้นสิทธิประโยชน์ และสิ่งเกื้อกูลอย่างอื่นตอบแทนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตครูอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

โดยสรุปการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอาชีวศึกษาของประเทศจะต้องให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๙) ตามนโยบายของรัฐบาลที่เน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการ รวมทั้งการจัดหลักสูตร อาชีวศึกษา ต้องให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงและใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาตามความต้องการของสถานศึกษา และต้องเน้นการผลิต

และพัฒนาครูอาชีวศึกษาในสายเทคโนโลยีและสายปฏิบัติการที่มี Technical Know-how คือ รู้อะไรแล้ว รู้จริงและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนนักศึกษาได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

การบริหารอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนกำลังคนโดยเฉพาะ ครูผู้สอนด้านอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมบริการ และอุตสาหกรรมเกษตรให้บรรลุตามนโยบายของรัฐบาลได้นั้น รัฐบาลควรมียุทธวิธีในการวางแผนกำลังคนทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้สามารถผลิตทรัพยากรกำลังคนที่มีคุณภาพได้เพียงพอต่อการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเพราะประเทศไทยยังขาดการวางแผน ทั้งแผนรุกและแผนรับให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวางแผนและพัฒนา กำลังคน จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนครูช่าง นักเทคโนโลยีสายปฏิบัติการระดับปริญญาตรี และช่างอุตสาหกรรมในระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิคในบางสาขาวิชาชีพ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงน่าจะมีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการในภูมิภาคต่าง ๆ นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องริบดำเนิการแก้ปัญหาสมองไหลของบุคลากรที่เป็นครูช่างคุณภาพที่มีวุฒิด้านวิศวกรรมศาสตร์ และครุศาสตร์ อุตสาหกรรมที่ลาออกจากราชการไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเพราะไม่มีตำแหน่งบรรจุเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันด้วยการหามาตรการแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วนสำหรับปัญหาการขาดแคลนครูช่างอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพในบางสาขานั้น รัฐบาลจะต้องกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของแต่ละแผนให้ชัดเจนและต้องเป็นแผนงานที่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้รัฐบาลจะต้องสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตครูช่างอุตสาหกรรมและนักเทคโนโลยีให้เพียงพอและความเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีผลกระทบต่อระบบการพัฒนาอุตสาหกรรมสาขานำ อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมบริการของประเทศ โดยรัฐต้องปรับนโยบายบริหารระบบอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีของประเทศภายใต้ต้นนโยบายการฝึกกำลังของทรัพยากรการผลิต ที่มีอยู่ให้ใช้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและคุ้มค่าในการลงทุน พร้อมทั้งปรับกลยุทธ์โดยใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวนำในการผลิต และให้ความสำคัญด้านการลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยวิธีให้การศึกษาและฝึกอบรมเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างต่อเนื่องและเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการอย่างจริงจัง ดังนั้น การขับเคลื่อนประเทศไทยเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจชุมชนเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจได้นั้น ประเทศไทยจะต้องกำหนดกลยุทธ์และปัจจัยหลักในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาคนและระบบต้องควบคู่กันไป การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศ จำเป็นต้องเริ่มจากการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษาทั้งสายเทคโนโลยีและสายปฏิบัติการที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการลงทุนจัดตั้งสถานศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อให้เกิดการแข่งขันและลดภาระค่าใช้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดินที่มีปัญหาในปัจจุบัน และการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสาขาอาชีพต้องเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อให้สามารถผลิตและพัฒนา

กำลังคนที่มีคุณภาพและสมรรถนะสูงที่สามารถยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ สร้าง และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งสามารถปรับตัวได้รวดเร็วเมื่อเข้าสู่โลกแห่งอาชีพเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

ในการผลิตบุคลากรครูอาชีวศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จสูงสุดจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมกันด้วยจึงจะสามารถทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นระบบและมีความชัดเจน สำหรับสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทรัพยากรมนุษย์ทางภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน เนื่องมาจากผู้ควบคุมและกำกับดูแลการศึกษาของประเทศ ตั้งแต่ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา และผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้อง ควรต้องพิจารณาผู้ที่มีประสบการณ์ทางภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษา ก่อนที่นักศึกษาครูอาชีวศึกษาจะจบการศึกษาออกไปนั้น สถาบันการศึกษาอุดมศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษา ไม่ควรจำกัดช่วงเวลาในการฝึกสอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาก่อนจบการศึกษาเพียงเท่านั้น เพราะเป็นช่วงเวลาระยะสั้น แต่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่ผลิตครูอาชีวศึกษา ควรต้องให้ผู้ที่กำลังจะจบการศึกษาซึ่งต้องออกมาเป็นครูสอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษานั้น ได้มีการฝึกการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการหรือโรงงานต่าง ๆ ในช่วงภาคฤดูร้อนเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ที่จะสามารถสั่งสมบ่มเพาะประสบการณ์และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ดังกล่าวได้ดีต่อไป

ประเด็นสำคัญในส่วนของการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทยนั้น รูปแบบและ Concept ที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ เป็นการดำเนินการที่ผิด ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมไม่ต้องการเป็นครูช่างหรือครูทางด้านอาชีวศึกษา เพราะจำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษาจึงจะสามารถทำการสอนได้ ทั้งที่การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูดังกล่าวควรจะใช้ประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงหรือการลงมือทำจริงในโรงงานหรือสถานประกอบการต่าง ๆ มาจัดกระบวนการเรียนการสอน เพราะประสบการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติงานจริง จะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ถูกต้องชัดเจน ในการพิจารณาการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หากพิจารณาเพียงเพราะมีวุฒิการศึกษาที่ได้รับมาเพียงอย่างเดียว แล้วสามารถออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพื่อเป็นเครื่องมือการันตี ความชอบธรรมในการจัดการเรียนการสอนแล้วนั้น ผู้เรียนจะได้รับเฉพาะเนื้อหาสาระที่เป็นภาคทฤษฎีเท่านั้น ไม่สามารถสัมผัสและเรียนรู้ประสบการณ์จากการทำงานจริงหรือในภาคปฏิบัติได้เลย ดังนั้น ในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษา ควรต้องมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของผู้ที่จะมาเป็นครูอาชีวศึกษา โดยต้องพิจารณาคคุณสมบัติ

ทั้งจากความรู้ความสามารถและประสบการณ์วิชาชีพในภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมเป็นหลักอย่างน้อย ๒ ปี จึงจะสามารถทำให้มีผู้สนใจทั้งภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมเข้ามาเป็นครูอาชีวศึกษาได้ ส่งผลให้ครูอาชีวศึกษาไม่ขาดแคลนและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังจะสามารถเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนได้เข้าสู่เส้นทางในการประกอบอาชีพเฉพาะทางได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษานั้น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าไทย ควรเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้ดำเนินการในการออกใบรับรองหรือออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูดังกล่าว เพราะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งจะดีและมีความเหมาะสมกว่าการให้สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาเป็นผู้ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเพียงหน่วยงานเดียว ดังนั้น ความร่วมมือและการดำเนินงานในส่วนดังกล่าว ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งสถานประกอบการ สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว

รศ. ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักวิจัย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)
การปฏิรูปครูอาชีวศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาสู่สากลและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

สถานการณ์และปัญหาที่พบ

- ด้านการขาดแคลนแรงงาน
- ด้านคุณภาพผู้เรียน/แรงงาน
- ด้านคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
- การจัดการศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- ด้านนโยบายรัฐบาล
- ด้านความต้องการแรงงานในสาขาเฉพาะตามนโยบายของรัฐ
- ด้านความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคน

เป้าหมายการพัฒนา

- ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาสู่สากล
- ผลิตพัฒนากำลังคนสอดคล้องกับความต้องการของประเทศและสากล

แนวทางการพัฒนา

- พัฒนาคู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ
- เพิ่มการผลิตกำลังครูในสาขาที่ขาดแคลน
- พัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นตามเกณฑ์ที่กำหนดในการจัดการเรียนการสอนและรองรับ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

- เสริมสร้างขวัญ กำลังใจ และพัฒนาคุณภาพชีวิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
ครูยุคใหม่เพื่อคนไทยยุคใหม่ คนไทยยุคใหม่ : เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา
ทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๖๑)

คนไทยยุคใหม่

- คนไทยสามารถสื่อสารและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไทย
- คนไทยมีคุณภาพได้มาตรฐานระดับสากล
- คนไทยมีแรงบันดาลใจใฝ่รู้ มีฉันทะและทักษะในการเรียนรู้
- คนไทยใฝ่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม
- คนไทยใฝ่สัมฤทธิ์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้
- คนไทยมีมนุษยสัมพันธ์ ร่วมงานกับผู้อื่นได้

ครูไทยยุคใหม่เพื่อคนไทยยุคใหม่

ครูผู้นำ

- ผู้สร้างวิสัยทัศน์
- เจนจัดวางแผน
- หนักแน่น กล้าตัดสินใจ
- ฉับไวแก้ปัญหา
- พัฒนาศิษย์และการสอน
- ทำงานเชิงรุก

ครูมืออาชีพ

- การสื่อสาร
- ICT
- มีทักษะวางแผนและจัดการเรียนรู้
- เชี่ยวชาญตามมาตรฐานวิชาชีพ
- มีอุดมการณ์วิชาชีพ มุ่งคุณภาพของศิษย์
- มีจรรยาบรรณ
- มีความรู้ทางวิชาการ

ครูนักวิจัย

- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- การวิจัยการเรียนการสอน
- ใฝ่รู้
- แหล่งความรู้
- นักคิดชอบตั้งคำถาม

ครูเพื่อศิษย์ยึดมั่นในกัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ

- น่ารัก น่าพอใจ

- รู้สึกอุ้นใจและปลอดภัย นำเคารพ
- ทรงความรู้แท้จริง นำยกย่อง
- มีวาทศิลป์ รู้จักพูด
- อดทนต่อถ้อยคำ
- สามารถกล่าวถ้อยแถลงที่ลึกซึ้งได้
- ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล

ครูผู้ดีผู้มีการศึกษา ๖ ประการของ น.ม.ส.

- ความสามารถทางภาษาอย่างน้อย ๒ ภาษา
- ประพฤติดี มารยาทดี
- รสนิยมดี
- คิดตรึกตรองถ่องแท้
- เจริญกาย เจริญปัญญา แสวงหาความรู้
- แปลความคิดเป็นการกระทำได้สำเร็จ

การขาดแคลนครูอาชีวศึกษา

- สอศ. ประสบปัญหาขาดแคลนผู้สอนสายอาชีพ ประมาณ ๑๑,๐๐๐ คน
- ส่วนใหญ่เป็นครูที่จบมหาวิทยาลัย จึงไม่มีความเชี่ยวชาญและสอนไม่ครอบคลุมเนื้อหารายวิชาที่กำหนดในสาขาต่างๆเหมือนคนที่เรียนสายอาชีพมาโดยตรง
- แก้ไขปัญหา สอศ. จะปรับครุอัตราจ้างมาเป็นพนักงานราชการที่ปฏิบัติการสอน เสนอต่อ ก.พ. แล้ว ๒ รอบ แต่ยังไม่มีความคืบหน้า เพราะต้องรอให้ ครม. ชุดใหม่พิจารณาเสียก่อน
- สอศ.ได้ประสานไปยังคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) เพื่อขอคืนจำนวนอัตราเกษียณทันที ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ เป็นต้นไป เพราะปกติแล้วการคืนอัตราเกษียณจะต้องใช้เวลา ๑ - ๒ ปี ซึ่งหาก สอศ.ได้คืนอัตราเกษียณในทันที จะสามารถแก้ปัญหาขาดแคลนครูในเบื้องต้นได้
- จัดทำคำขออนุมัติกรอบอัตราพนักงานราชการเพิ่มเติม ๑๕,๙๗๓ อัตรา ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แบ่งเป็น พนักงานราชการ ประเภทครูผู้สอน ๑๐,๐๐๐ อัตรา พนักงานราชการ ประเภทสายสนับสนุนการสอน ๔,๕๖๔ อัตรา และข้าราชการครู

การผลักดันหลักสูตร ปทส.ให้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจากคุรุสภา

- กอศ. จึงแต่งตั้งคณะทำงานวิเคราะห์การผลิตนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) เพื่อผลักดันให้หลักสูตรนี้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจากคุรุสภา
- ต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คุรุสภากำหนด แม้ต้องใช้เวลาเรียนมากกว่า ๕ ปี

- ผลิตนักศึกษาหลักสูตร ปทส. ที่จบจาก ปวส. ต่อเนื่อง ๒ ปี เพื่อจบมาเป็นครูวิชาชีพ
- ต่อมาปรับปรุงเป็นหลักสูตร ๓ ปี เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา และมาตรฐานหลักสูตร ป.ตรี ของ สกอ.
- คุรุสภาชี้แจงว่า รับรองได้เฉพาะหลักสูตร ๕ ปี เพราะไม่มีเกณฑ์สำหรับหลักสูตร ๓ ปี (ทั้งๆที่ หลักสูตร ปทส.ก็เรียน ๕ ปี เพราะต้องเรียน ปวส. ๒ ปี และต่อ ปทส. อีก ๓ ปี)
- พิจารณาให้ผูกพันกับค่าตอบแทน โดยขอเพิ่มค่าตอบแทนตามวุฒิ ให้แก่ผู้ที่บรรจุ เป็นครูจากหลักสูตร ปทส.

นายพงษ์เดช ศรีวิชัยประดิษฐ์ รองประธานกรรมการบริหาร สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สภาพปัญหาการอาชีวศึกษาในประเทศไทย ที่ผ่านมาและปัจจุบันยังคงเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง แต่ที่สำคัญคือจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ลดลงเฉลี่ยปีละกว่า ๑ หมื่นคน ประเด็นปัญหาส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะนโยบายของสถานศึกษากับนโยบายของภาครัฐยังไม่สอดคล้องกันและยังเดินหน้าไปคนละทาง จึงต้องหาวิธีการแนวทางเพื่อปรับกระบวนการต่าง ๆ ให้เกิดความสมดุลระหว่างทั้งสองส่วน ประเด็นต่อมาการที่การศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคียังประสบปัญหาในการบริหารจัดการ เนื่องจากครูอาชีวศึกษายังห้วงรายได้ และผลประโยชน์ตอบแทนของตัวเองว่าจะได้น้อยกว่าเดิมเพราะผู้เรียนต้องไปศึกษาภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ ในส่วนของจำนวนนักศึกษาอาชีวศึกษาที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาผลิตออกมาทั้งในระดับ ปวช. และ ปวส. มีปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยจากข้อมูลเบื้องต้นพบว่าภาคอุตสาหกรรมต้องการแรงงานด้านอาชีวศึกษาจำนวน ๑ แสนคนต่อปีแต่ผลิตได้เพียง ๒ หมื่นคน ต่อปีเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเรื่องดังกล่าวและการจัดการอาชีวศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงควรมีสภาวิชาชีพเข้ามากำกับดูแล โดยภาครัฐต้องหาแนวทางความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดการศึกษา และควรมีการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารในสภาวิชาชีพ ไม่ควรดึงเอาข้าราชการระดับสูง มาทำหน้าที่ประธาน แต่ควรให้ผู้ที่ทำหน้าที่และเป็นผู้ปฏิบัติงานเป็นประธานสภาวิชาชีพ

ในด้านการผลิตครูนั้น กระบวนการผลิตครูที่มีอยู่มีความยากลำบากที่จะทำให้นักเรียนที่เก่ง มีความรู้ความสามารถและมีองค์ความรู้รอบด้านมาจัดการเรียนการสอน คนที่จะสอนช่างได้ต้องเป็นครูช่าง และต้องมีประสบการณ์ประเทศไทยมีผู้จบปริญญาเอกมากมาย แต่ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร บางคนสื่อสารภาษาอังกฤษไม่ได้ ซึ่งกระบวนการจัดการศึกษาในประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนอีกหลายด้าน

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาการอาชีวศึกษา นั้น ในเบื้องต้น ต้องมีการประชาสัมพันธ์ในสิ่งดี ๆ ของอาชีวศึกษามากขึ้น เช่น ประเทศไทยชนะเลิศการแข่งขันทักษะทางด้านอาชีวศึกษาระดับชาติทุกปี แต่ไม่มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้สนใจเข้าเรียน

อาชีวศึกษา ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการ การได้มาซึ่งครูผู้สอนอาชีวศึกษา ต้องหาแนวทางความร่วมมือกับภาคเอกชนในการกำหนดความต้องการครูจากหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องว่ามีความต้องการครูอาชีวศึกษาแบบใด มีคุณสมบัติอย่างไร อีกทั้งควรปรับเปลี่ยนค่านิยมของผู้ปกครองเกี่ยวกับใบปริญญาบัตรหรือปริญญานิยม เน้นและให้ความสำคัญกับความสามารถ หรือทักษะการทำงานเป็นหลัก เพราะทิศทางการพัฒนาของภาคอุตสาหกรรมคือต้องการคนที่มีความสามารถจริง ๆ ในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมเสวนา

- กระบวนการผลิตครูอาชีวศึกษานั้นต้องมีกรอบและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ครูอาชีวศึกษาต้องมีความสามารถทางด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติ ต้องจัดการเรียนการสอนได้จริง สังคมไทยต้องยกเลิกระบบการฝาก
  - สถานศึกษาอุดมศึกษาที่ผลิตครู เน้นผลิตคนให้มีอาชีพและมีงานทำ หน้าที่ที่สำคัญคือการสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญในวิชาชีพและสามารถทำงานได้จริง
  - ค่าตอบแทนของครูอาชีวศึกษาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับค่าตอบแทนของครูในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วห่างกันมากถึง ๑๐ เท่า ต้องยอมรับว่าประเทศไทยไม่ใช่ประเทศอุตสาหกรรม
  - สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีระบบการคัดกรองคนที่มีคุณภาพสูง ผู้ปกครองของคนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียอมรับความจริงในความสามารถของคน และยอมรับงานด้านอาชีวศึกษาซึ่งแตกต่างกับผู้ปกครองไทย โดยเฉพาะในเรื่องของค่านิยมของผู้ปกครองที่ยังมีปัญหามาก
  - ประเทศไทยต้องสร้างโรงฝึกงานด้วยจะฝึกเฉพาะในโรงงานจะยังไม่เพียงพอ เพราะในโรงงานจะไม่ได้พื้นฐานในทุกด้าน
  - ประเทศไทยควรมีสถานที่ฝึกงานให้ครบในทุกจังหวัด
  - ภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนกฎหมายที่เกี่ยวข้องใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทที่แท้จริง
  - สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการแบ่งแยกระดับความรู้ความชำนาญงานในแต่ละระดับที่ชัดเจนและมีรายละเอียดเป็นระดับขั้นต่าง ๆ แตกต่างกับประเทศไทยเพียงออกเป็นใบรับรองเท่านั้น ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ชัดเจน สำหรับบริบทของประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ต้องร่วมมือกับสภาหอการค้าไทยและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการกำหนดหลักเกณฑ์และกรอบมาตรฐานสมรรถนะในการกำหนดระดับความรู้ความชำนาญงานในแต่ละระดับ ให้มีความชัดเจน รวมทั้งครูผู้สอนและครูฝึกในสถานประกอบการก็จำเป็นต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับที่มีความชัดเจนด้วย
  - ประเทศไทยเน้นไปที่การจัดการศึกษาทวิภาคีเป็นส่วนใหญ่ ต้องทำให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาแบบทวิภาคีเป็นเรื่องปกติ ส่วนหลักเกณฑ์และกรอบของครูฝึกอาชีวศึกษาขณะนี้

อยู่ในขั้นของการเสนอเป็นกฎหมาย การดำเนินการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาแบบทวิภาคี สถานประกอบการต้องส่งเจ้าหน้าที่ผู้มีความเชี่ยวชาญเข้ามาฝึกกับสำนักพัฒนาครูอาชีวศึกษา

ครูผู้ฝึกสอนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการต้องเรียนรู้การถ่ายทอดองค์ความรู้ผู้เรียน จากสำนักพัฒนาครูอาชีวศึกษา เพื่อให้มีระบบการจัดการเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ผู้เรียน ได้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน

- ครูผู้ฝึกในสถานประกอบการต้องดูแลผู้เรียนที่เข้าศึกษาภาคปฏิบัติในสถานประกอบการทุกระดับทั้ง ปวช. ปวส. เพราะการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการมีความสำคัญมาก ต่อการเรียนรู้ทักษะและเทคนิคต่าง ๆ

- ครูอาชีวศึกษามีหลายระดับทั้งในระดับ ปวช. ปวส. และระดับปริญญาตรี โดยการผลิตครูอาชีวศึกษาในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา และในช่วง ๓ - ๔ ปีข้างหน้า จะมีครูเกษียณเป็นจำนวนมาก สิ่งที่ต้องมีคือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ซึ่งยังมีปัญหาในเรื่องของข้อกำหนดอยู่ในหลายประเด็น

- ควรแยกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู สพฐ. ออกจากใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู อาชีวศึกษา เพราะปรัชญามีความแตกต่างกัน ทางด้านอาชีวศึกษาต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติไปพร้อมกัน โดยต้องหากรรมวิธี หรือแนวทางต่าง ๆ เพื่อให้ครูอาชีวศึกษาที่มีความสามารถทั้งด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ และด้านการปฏิบัติ

- ปัญหาเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เกิดจากพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นผู้กำหนดการได้มา ซึ่งใบอนุญาตประกอบวิชาชีพโดยด้านอาชีวศึกษามีปัญหามากที่สุดในส่วนของผู้ที่ไม่จบปริญญาทางการศึกษา ครุสภาจะออกหนังสืออนุญาตปฏิบัติการสอนให้ ๒ ปี โดยสถาบัน การผลิตครูต้องร้องขอ เพื่อเป็นช่องทางให้ผู้ขอพัฒนาตัวเอง โดยครุสภาไม่ได้ปิดกั้นคนเก่งแต่อย่างใด ซึ่งหลักเกณฑ์ในการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครุนั้น ประกอบด้วย

๑. มาตรฐานด้านความรู้ต้องจบปริญญาทางการศึกษา

๒. ประสบการณ์วิชาชีพมาตรฐานการปฏิบัติงาน

๓. มาตรฐานการปฏิบัติตน จรรยาบรรณผู้ประกอบการต้องได้มาตรฐานตามที่กำหนด

- ครูชาวต่างชาติที่เข้ามาสอนในประเทศไทย ต้องเข้าหลักเกณฑ์และมีคุณสมบัติตามที่ กฎหมายกำหนด คือ ต้องผ่านการเข้าเรียนด้านวัฒนธรรมตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนในด้านปริญญา สามารถเทียบเคียงได้ ประเทศไทยเน้นการดำเนินการตามกฎหมายเป็นสำคัญ

- การพัฒนาการอาชีวศึกษาต้องพัฒนาทั้งระบบและมีความต่อเนื่อง จึงจะเกิดความยั่งยืน และมีความก้าวหน้า

- ประเทศไทยควรมีองค์กรกลาง/หน่วยงานกลางอื่นที่ไม่ใช่ครูสภา เป็นหน่วยงานในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูแทนครูสภา และการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูควรให้ครั้งเดียวแบบตลอดชีพ และการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ไม่ควรมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพราะจะไม่สามารถหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจเข้ามาสอนความรู้ทางด้านวิชาชีพได้

- ใบรับรองหรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทยไม่ได้เป็นเครื่องมือยืนยัน และสามารถรันตีได้ว่าจะสามารถจัดการสอนและถ่ายทอดทักษะความรู้ความสามารถให้ผู้เรียนได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่มีประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพ

- การวัดความรู้ความสามารถในประเทศไทยใช้ปริญญาบัตรเป็นหลัก แต่องค์ความรู้ของครูแต่ละคนมีไม่เท่ากัน การดำเนินการต่าง ๆ ต้องเป็นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่จะได้รับเงินวิทยฐานะหรือค่าตอบแทนใด ๆ จำเป็นต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

- ปัญหาการขาดแคลนครูในปัจจุบันนั้น มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูไปมากกว่า ๒๐๐,๐๐๐ คน แต่ไม่ได้ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งส่งผลต่อความสูญเสียที่เกิดขึ้นตามมามากมาย

- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีการเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ มาร่วมดำเนินการ ผลักดันจนเกิดเป็นสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ได้มาตรฐานอาชีพที่ค้นพบ เพื่อให้อาชีวศึกษาได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่สุด

- คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา (กรอ.อศ.) มีการตั้ง ๑๒ กลุ่มอาชีพ โดยการวิเคราะห์ Demand Side และ Supply Side ความต้องการในการจัดการเรียนการสอน ดูแลแต่ละกลุ่มอาชีพ ดูแลระบบการศึกษาระบบทวิภาคี เชื่อมโยงกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ในเรื่องของคุณวุฒิวิชาชีพ

- ปัญหาการผลิตครูอาชีวศึกษา คือ ตัวบ่อน (Feeder) ที่จะเข้ามาเรียนสายอาชีวศึกษาหรือภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วย

๑. Meister

๒. ครูที่จะต้องสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๓. ครูที่จะต้องสอนในสถาบันอุดมศึกษา

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ๗ แห่ง ที่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต อาจส่งครูเข้าไปทำงานในสถานประกอบการด้วย

- หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ๕ ปี อาจเปิดโรงเรียนเตรียมวิศวกรรม โดยจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีและรักต่อการศึกษาด้านอาชีวศึกษาที่จะเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

- ควรแยกวิชาชีพครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ออกจากกัน เพราะครูศาสตร์เน้นสายอาชีพ ส่วนศึกษาศาสตร์เน้นสายสามัญเป็นหลัก

- จากการที่มีการปรับมาตรฐานครูจาก ๙ มาตรฐาน เป็น ๑๑ มาตรฐาน ส่วนใหญ่เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวกับการเป็นครู ต้องการผลิตครูเพื่อการประกอบอาชีพ และเป็นครูในสถานศึกษาด้วย

- กระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ขาดการฝึกทักษะในสถานประกอบการ หรือทักษะพื้นฐานอย่างแท้จริง มีแต่สายวิศวกรรม ไม่มีสายบริหารธุรกิจ การท่องเที่ยว

- ปัญหา ตัวป้อน (Feeder) ไม่มี ซึ่งมีความจำเป็นต้องฝึกทักษะพื้นฐานให้เป็น Practice จริง ๆ

- ตั้งแต่ที่อาชีวศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาออกไปสอนในระดับ ปวช. และ ปวส. ซ้ำซ้อนอย่างมาก

- หากต้องการครูของครู ครูในหลักสูตรครูศาสตร์ ๔ ปี เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ผู้ที่จบการศึกษาดังกล่าวไม่ได้เข้าสู่ระบบการจัดการเรียนการสอน หรือการเป็นครู

- หลักสูตรครูศาสตร์ ๕ ปี เป็นระบบการศึกษาที่ขังคนไว้ในระบบเพื่อให้ได้ปริญญา จบการศึกษาไปแล้วก็ไม่สามารถเข้าสอนได้ในสถานศึกษาได้ หลักสูตรครูศาสตร์ ๕ ปี ก็ไม่สามารถรับประกันได้ว่าจะสามารถสอนและจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

- โครงสร้างสังคมไทยมีปัญหาอย่างมาก ต้องปรับเปลี่ยนค่านิยมให้คนเรียนอาชีวศึกษาให้มากขึ้น ต้องเน้นให้ทราบว่าเรียนจบแล้วมีงานทำ มีค่าตอบแทนที่สูง

- ประเทศไทยไม่มีการฝึกปฏิบัติครูประจำการอย่างมีระบบ ไม่มีกฎหมายควบคุม ส่งผลให้ระบบการผลิตครูไม่มีคุณภาพ

- ประเทศไทยยึดหลักแนวทางการศึกษา และหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษา มาจากต่างประเทศ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามบริบทในประเทศไทยแล้วยังไม่สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ของประเทศไทย เพราะบริบทของประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม แต่กำลังดำเนินการและให้ความเห็นกันในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ภาคอุตสาหกรรมที่อยู่ภายใต้บริบทของเกษตรกรรม ปัญหาและบริบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจึงไม่สามารถคลี่คลายไปได้

- Meister ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีความตั้งใจในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ดำเนินการอย่างจริงจัง มีขั้นตอน เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ประเทศไทยเน้นการดำเนินการในทุกด้าน แต่ไม่จริงจัง ความรู้พื้นฐาน Base Practice ของประเทศไทยต่างกับต่างประเทศ ซึ่งมีการดำเนินการตามกฎเกณฑ์ และเคร่งครัดในระเบียบวินัยสังคมและประเทศจึงมีความก้าวหน้า หากสามารถสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัย ระเบียบและวินัยให้กับคนไทยได้ จะทำให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

- Meister ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มทางการค้า และกลุ่มทางด้านอุตสาหกรรม แต่ประเทศไทยเป็นเพียงผู้ใช้เทคโนโลยี เพราะโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่เปิดดำเนินการในประเทศไทยล้วนแล้วแต่เป็นบริษัทจากต่างชาติ ดังนั้น การจัดการศึกษาในประเทศไทยจึงไม่มีความชัดเจนในเรื่องการแบ่งกลุ่มหรือการจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งต้องพิจารณาและแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมกับประเทศไทย เช่น สาขาช่างยนต์ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการแบ่งสาขาช่างยนต์ ออกเป็น ๒ ส่วนด้วยกัน ประกอบด้วย ช่างยนต์เครื่องกล และช่างยนต์ไฟฟ้า ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่มีเพียงสาขาเดียว

- ครูของ Meister ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คือ ครูที่สอนในโรงงาน/สถานประกอบการอย่างเดียว ไม่มีการสอนทฤษฎี คือ สอนให้ฝึกงานและปฏิบัติงานในสถานประกอบการเพียงอย่างเดียว และในการประกอบอาชีพใด ๆ ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพในสาขานั้น ๆ เพื่อเป็นการรับรอง

- ผู้ที่จะเข้าศึกษาในหลักสูตร Meister ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ต้องผ่านการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ๓ ปีครึ่ง มีการปฏิบัติงานในสาขาวิชาที่จบมา ๕ ปี จากนั้นจึงจะสามารถเข้าศึกษาในหลักสูตร Meister ต่ออีก ๑ ปี จึงจะสามารถสอบ Meister ได้

- Meister คือ ช่างฝีมือที่มีประสบการณ์ที่ผ่านการสอบ ออกไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการตามความรู้ความสามารถที่ได้ศึกษามา และสามารถสอนบุคคลอื่นได้ ไม่มี Meister คนใดมาจากเบื้องบนหรือมีผู้ประทานให้ การจะเป็น Meister ได้นั้น ต้องสอบอย่างเดียว

- การจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีสถานประกอบการต่าง ๆ เข้าร่วมจัดการศึกษามากมาย ผู้เรียนจะมีสถานที่ฝึกงานให้ตลอดเวลา การจัดคนเข้าฝึกงานในสถานประกอบการของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ และมีการหมุนเวียนตลอดเวลาเป็นการฝึกอบรมวิชาชีพ แต่ประเทศไทยยังไม่มีมีการดำเนินการและยังไม่มีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวจากภาคธุรกิจและภาคเอกชนมากนัก

- ระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่เรียกว่าระบบทวิภาคี ต่างกับระบบ Dual Education ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยที่อาชีวศึกษาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มี ๒ ส่วนด้วยกัน ประกอบด้วย

๑) การเรียนอาชีพ (การเรียนเพื่อเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น) และ

๒) การเรียนเพื่อฝึกอาชีพ (เรียนเพื่อการทำงาน) จึงต้องมีครูอยู่ในสถานที่ เพื่อควบคุมผู้เรียนในโรงงาน/สถานประกอบการ ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือโรงงาน และการใช้ชีวิตการทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม/สถานประกอบการจริง

- ครูที่ดีต้องมีสมรรถนะ ๒ ด้าน คือ ความรู้ในเนื้อหาสาระรายวิชา และความรู้รอบรู้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สรุปผลการเสวนา โดย ศ. พลเรือเอก ดร.วีรวัฒน์ วงศ์ดนตรี อนุกรรมการการอาชีวศึกษา

การเสวนาในครั้งนี้ คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ได้รับทราบข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะประเด็นสำคัญต่าง ๆ ซึ่งที่ประชุมได้มีความเห็นในลักษณะเดียวกัน ดังนี้

๑. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
๒. หลักสูตร สมรรถนะ
๓. ความมีมาตรฐาน
๔. สังคมไทยยึดติดกับปริญญา ต้องมีโอกาที่จะเข้าปฏิบัติงานจริง

ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ จะได้รวบรวมประเด็นและข้อเสนอแนะที่สำคัญต่าง ๆ ดำเนินการจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการฯ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษา และวุฒิสภาในโอกาสต่อไป

กล่าวปิดการเสวนา โดย พลเรือเอก ดร.สุรศักดิ์ ศรีอรุณ กรรมการการศึกษา วุฒิสภา และประธานคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา

ในนามของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ต้องขอขอบคุณทุกท่านที่ให้เกียรติเข้าร่วมการเสวนา เรื่อง “ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑” ในวันนี้ การอาชีวศึกษาเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่คณะกรรมการฯ ให้ความสนใจ โดยเห็นว่าทุกฝ่ายควรตระหนัก และให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างยิ่ง “ครูอาชีวศึกษา” ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความเจริญก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณไปพร้อมกัน จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะมีกระบวนการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาที่มีองค์ความรู้รอบด้าน และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบและเกิดการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ได้อย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในเรื่องดังกล่าว คณะกรรมการฯ จึงจัดการเสวนาขึ้น โดยจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ตลอดหลายชั่วโมงที่ผ่านมา กระผมขอให้ความเชื่อมั่นกับทุกท่านว่าข้อเสนอแนะทั้งหมด โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับแนวทางในการผลิตและการพัฒนาครูอาชีวศึกษา คณะกรรมการฯ จะนำไปสังเคราะห์เพื่อรวบรวมเสนอต่อวุฒิสภา และผู้ที่เกี่ยวข้องในแวดวงด้านการศึกษา รวมถึงกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาดำเนินการให้เป็นรูปธรรมต่อไป และขอให้ทุกท่านเดินทางกลับภูมิลำเนา โดยสวัสดิภาพ

หน้าว่าง

ผนวก ค

รายงานการวิจัย เรื่อง “มาตรฐานครูการอาชีวศึกษา”

๑. งานวิจัยฉบับนี้ จัดทำโดย ดร.อร่ามศรี อภาอดุล ผศ.ดร.อัครินทร์ พูลกระจำง และ ดร.ราตรี ศิริพันธ์ แห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ งานวิจัยเป็นผลสำเร็จและได้นำเสนอคุรุสภาแล้วใน พ.ศ. ๒๕๕๔

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อสำรวจและศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ก่อนการวิจัยขั้นนี้ คุรุสภาได้ประกาศข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย “มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๔๘” ประโยชน์ของข้อบังคับฉบับนี้ เพื่อใช้เป็นเป้าหมายสำหรับการผลิตครูของสถานศึกษาที่ผลิตครูในประเทศไทย และยังใช้เป็นบรรทัดฐานสำหรับการประเมินคุณลักษณะและทักษะในการอนุมัติ “ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู” แก่ผู้ที่มีได้จบการศึกษาสายครุศาสตร์ และต้องการที่จะประกอบอาชีพเป็นครู ข้อบังคับคุรุสภาฉบับที่กล่าวถึงนี้ ทางราชการตั้งใจจะใช้บังคับแก่การผลิตครูและพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูทั้งหลาย ทั้งครูที่สอนชั้นประถมศึกษา ครูสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และครูอาชีวศึกษา คณะนักวิจัยมีความตระหนักว่าลักษณะการสอนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความแตกต่างจากการสอนนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาเป็นอย่างมาก การมีมาตรฐานเพียงฉบับเดียวสำหรับการเรียนการสอน จึงน่าจะไม่มีความเหมาะสม คณะนักวิจัยจึงมุ่งเข็มเพื่อพิสูจน์ว่าการมีเพียงมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา มีความเหมาะสมหรือไม่ และมีข้อเสียอย่างไร การวิจัยมีขอบเขตที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมของการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาทั้งสามกลุ่ม คือ อุตสาหกรรม บริการ และเกษตร และมุ่งเน้นไปที่ ๙ ประเภทวิชา คือ ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม ศิลปกรรม ประมง การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมสิ่งทอ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๓. ผลของการวิจัย แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา

คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ควรกำหนดเป็นสมรรถนะ ๓ ประเภท คือ สมรรถนะหลัก สมรรถนะความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขา และควรมีวิชาชีพพื้นฐานในแต่ละสาขาวิชา สอดคล้องกับข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการอาชีวศึกษาของประเทศไทยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่เสนอให้มีการกำหนดมาตรฐานครูเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ที่ให้ความสำคัญด้านสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (Competency-Based Approach) และมีการกำหนดสมรรถนะหลักสำหรับผู้เรียน เช่น สมรรถนะ

ด้านภาษา และการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแก้ปัญหาบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ ความเข้าใจในวัฒนธรรม การวางแผนและการเป็นผู้ประกอบการ ในส่วนของคุณภาพ และมาตรฐานได้เสนอว่าครูและอาจารย์ทางด้านเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาจะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพื่อเป็นหลักประกันความรู้ความสามารถในด้านการสอน และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ที่ผ่านการศึกษาคืออบรมจากสถานประกอบการที่ได้รับการรับรอง

มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ๑) มาตรฐานความรู้ และทักษะทางวิชาชีพ ๒) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ๓) มาตรฐานการปฏิบัติงาน ๔) มาตรฐานการปฏิบัติตน (มีการกำหนดเป็นข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ)

มาตรฐานความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก สมรรถนะ ในหน้าที่ของครูอาชีวศึกษา และสมรรถนะความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา

สมรรถนะหลัก (Core Competencies) หมายถึง สมรรถนะที่ครูอาชีวศึกษา ทุกคนจะต้องมี เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมในสังคมได้เป็นอย่างดี ในการจัดการศึกษา จึงเปรียบเสมือนเป็นวิชาบังคับ ที่นักศึกษาทุกคนที่ศึกษาในหลักสูตรที่ผลิตครู อาชีวศึกษาในทุกสาขาจะต้องเรียน ในการวิจัยมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาครั้งนี้ กำหนด สมรรถนะหลักไว้ จำนวน ๖ สมรรถนะ ได้แก่ การสื่อสาร การวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังให้บัณฑิตทุกคนต้องมียุทธศาสตร์ ๕ ด้าน คือ คุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) ความรู้ (Knowledge) ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) และสอดคล้องกับ Key Skill ของประเทศอังกฤษ ที่กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียน ทุกคนต้องมี ๖ ด้าน ได้แก่ การสื่อสาร (Communication) การคิดคำนวณ (Application of number) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Communications Technology) การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Working with others) การแก้ปัญหา (Problem Solving) การปรับปรุงการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ของตนเอง (Improving own learning and performance)

สมรรถนะความเชี่ยวชาญ (Professional Competencies) หมายถึง สมรรถนะ ในการสอนที่ครูอาชีวศึกษาในทุกสาขาจะต้องมี เพื่อทำให้การเรียนของนักศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ สมรรถนะความเชี่ยวชาญที่กำหนดไว้ในการวิจัย มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรรายวิชา เน้นสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ การใช้จิตวิทยาสำหรับการสอนอาชีวศึกษา การบริหารและการจัดการ

สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การวิจัยทางการศึกษา การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอน มีคุณลักษณะวิชาชีพครู การแนะแนวและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรทางวิชาชีพ การดำเนินงานประกันคุณภาพอาชีวศึกษา ซึ่งใช้แนวคิดจากมาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูของคุรุสภา ตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานความรู้ ดังนี้ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลการศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ความเป็นครู

สมรรถนะความเชี่ยวชาญที่กำหนดในมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา ยังสอดคล้องกับมาตรฐานสำหรับการสอนและการจัดการเรียนรู้ของ FENTO ประเทศอังกฤษ มาตรฐานครูและการสอนของ FENTO เกี่ยวกับความรู้เฉพาะที่ต้องมี คือ สถานที่ของการจัดการศึกษาภายในสภาพแวดล้อมทั่วไป ทฤษฎีการเรียนรู้ เทคนิคและกลวิธีในการสอน การพัฒนาหลักสูตรที่เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ความแตกต่างของผู้เรียน การเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกด้าน การวัดผลที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับตัวชี้วัดคุณภาพ การวิเคราะห์และใช้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน ผลของการเปลี่ยนแปลงหน้าที่และการปฏิบัติของครู วิธีการประเมินผล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน การพัฒนารูปแบบของหลักสูตรให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานจริง และสอดคล้องกับการวิจัยของศูนย์วิจัยอาชีวศึกษามหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (The Center for Vocational Education, Ohio State University) โดย คาลวิน เจ. คอทเรล (Calvin J. Cotrell) ได้ทำการวิเคราะห์หาสมรรถนะของครูช่างที่จะต้องปฏิบัติ ประกอบด้วย การวางแผนพัฒนาและประเมินผล โครงการการวางแผนการเรียนการสอน การดำเนินการเรียนการสอน การวัดผล การจัดการด้านการเรียนการสอน การแนะแนว การสร้างความสัมพันธ์อันดีให้มีขึ้นระหว่างสถานศึกษาและชุมชน การจัดการค่านักศึกษาด้านวิชาชีพ การดำรงบทบาทในงานพัฒนาวิชาชีพ การประสานการจัดการศึกษา และฝึกอาชีพร่วมกับภาคเอกชน

สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขา (Functional Competencies) หมายถึง สมรรถนะความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่ครูอาชีวศึกษาแต่ละสาขาจะต้องสามารถปฏิบัติงานในสาขาของตนเอง ประกอบด้วย ๕ สาขาวิชา คือ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม เกษตรกรรม และศิลปกรรม ซึ่งสมรรถนะในหน้าที่ครูเฉพาะสาขาที่ทุกสาขาวิชาต้องมี ประกอบด้วย การพัฒนาสื่อการสอนและวัสดุช่วยสอนด้านอาชีวศึกษา การปฏิบัติงานอาชีพเฉพาะสาขา การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ทั้งในระดับฝีมือ และระดับเทคนิค การบริหารจัดการในห้องเรียน และห้องปฏิบัติการ การสร้างนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ การนิเทศการฝึกงานของนักศึกษา การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

การประยุกต์ความรู้ในงานอาชีพเฉพาะมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองในวิชาชีพ แต่ในสาขาวิชาอุตสาหกรรมจะมีเพิ่มสมรรถนะในการใช้และบำรุงรักษาครุภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมเพื่อการจ้างงาน (Center on Education and Training for Employment) พบว่า ครูสอนอาชีพ (Career Related Teacher) ทุกประเภท อันหมายรวมถึง ครูสอนระดับอาชีวศึกษา ครูระดับเทคนิค ครูสอนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ด้านศิลปะ ด้านพาณิชยกรรม และครูฝึกในธุรกิจอุตสาหกรรม มีภาระงานใหญ่ ๆ (Duties) ของครูสอนอาชีพ ประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์กับธุรกิจอุตสาหกรรม การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา การส่งเสริม โปรแกรมการศึกษาหรือฝึกอบรม การเตรียมการสอน การอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน การจัดและบริหารห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ การประเมินการปฏิบัติงานของนักศึกษา การให้ คำแนะนำนักศึกษา การบริหารจัดการ เครื่องมือ อุปกรณ์ และการจัดหาวัสดุฝึก การสนับสนุนกิจกรรม และการจัดตั้งองค์การนักศึกษา การรักษาไว้ซึ่งประสิทธิผลของรายวิชา การดำเนินกิจกรรมเสริมการเรียน การสอน และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

๔. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้

๔.๑ มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ที่จัดทำขึ้นประกอบด้วย ด้านมาตรฐาน ความรู้และทักษะ ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก สมรรถนะในหน้าที่สำหรับครูอาชีวศึกษา สมรรถนะ ความเชี่ยวชาญของครูอาชีวศึกษาเฉพาะสาขา ด้านมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน กรปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาชีพ เฉพาะ และการฝึกปฏิบัติอาชีพในสถานประกอบการ หรือปฏิบัติการสอนในสถานประกอบการ ซึ่งเป็น การวิจัยเพื่อค้นหาร่างมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับครูอาชีวศึกษาเท่านั้น ในการวิจัยครั้งนี้ยังไม่ได้ นำไปทดลองใช้จริงกับครูอาชีวศึกษา ดังนั้น ถ้าให้เกิดผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ควรนำร่างมาตรฐาน วิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปทดลองใช้ประเมินผลครูอาชีวศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดมาตรฐาน วิชาชีพครูการอาชีวศึกษา

๔.๒ ควรนำผลงานวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ให้มีคุณภาพมากขึ้น เป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น ดังนั้น ควรให้สถาบันผลิตครู อาชีวศึกษานำมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาไปพัฒนาหลักสูตรผลิตครู ๕ ปี นอกจากนี้เพื่อให้อาจารย์ ผู้สอนสามารถนำสมรรถนะจากมาตรฐานวิชาชีพไปใช้ในการสอนที่ชัดเจนมากขึ้น

๔.๓ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาจากผลการวิจัย ในครั้งนี้ ไปใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอาชีวศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาครูอาชีวศึกษา ในสถานศึกษาเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพของครูให้สูงขึ้นต่อไป

๕. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ในการพัฒนาครั้งต่อไป

๕.๑ สถาบันศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีการจัดการศึกษา ทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรอบรมระยะสั้น สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน ๔๑๕ แห่ง ซึ่งมีความหลากหลายในสาขาวิชาและสาขางาน ดังนั้น ควรจัดทำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ควรจะดำเนินการให้ครอบคลุมทุกประเภทวิชา หรือสาขาวิชา เพราะมีความแตกต่างกันในสมรรถนะความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ

๕.๒ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของครูอาชีวศึกษา ควรจะเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะในสาขางานที่จะสอนในเชิงที่สามารถปฏิบัติงานได้จริง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้เข้าฝึกประสบการณ์ในวิชาชีพของตนเอง นอกเหนือจากการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

๕.๓ การให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ไม่ควรให้โดยพิจารณาจากการรับรองสถานศึกษา ควรมีการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกคน ต้องทำการทดสอบและประเมินสมรรถนะ จึงจะทำให้ครูมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

๕.๔ ควรมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูในทุกระดับ เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๖. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๖.๑ ครูสภาควรนำผลงานวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายในการนำไปปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

๖.๒ ครูสภาควรมีนโยบายส่งเสริมให้ครูอาชีวศึกษาที่ยังไม่ได้รับการบรรจุให้มีศักยภาพตามมาตรฐานเพื่อที่จะรับการทดสอบสมรรถนะวิชาชีพครูอาชีวศึกษาต่อไป

๖.๓ ครูสภาควรเปิดโอกาสให้ผู้ชำนาญการในวิชาชีพที่จบปริญญาตรีสาขาอื่น ๆ เข้ารับการบรรจุเป็นครูอาชีวศึกษาได้เมื่อผ่านการทดสอบสมรรถนะวิชาชีพครูอาชีวศึกษา

๖.๔ ครูสภาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้กับครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อให้ครูอาชีวศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา

๖.๕ ครูสภาควรมีนโยบายในการผลักดันให้มีการทดสอบสมรรถนะครูอาชีวศึกษาระดับชาติ ในเรื่องเกี่ยวกับวิชาชีพเฉพาะสาขา เพื่อให้ครูมีสมรรถนะวิชาชีพอย่างแท้จริงเข้ารับการบรรจุเข้าเป็นราชการครู

๗. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ใช้ (สถาบันอาชีวศึกษา)

๗.๑ ผู้บริหารการอาชีวศึกษา ส่วนกลางควรผลักดันนโยบายในการสนับสนุนมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา เพื่อให้ครูอาชีวศึกษามีมาตรฐานที่เหมือนหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งก่อให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐาน

๗.๒ ผู้บริหาร ควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปใช้ในการประเมินผล การปฏิบัติงานประจำปี เพื่อให้ครูอาชีวศึกษามีความตระหนักในการพัฒนาตนเองให้เป็นไป ตามมาตรฐานที่กำหนด

๗.๓ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพให้ครู อาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าการพัฒนาวิชาชีพให้ครูอาชีวศึกษา เพื่อให้ครูสามารถไปพัฒนา ตนเองได้

๗.๔ ครูอาชีวศึกษาควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปปฏิบัติจริง ในสถานศึกษา

๗.๕ ศึกษานิเทศก์อาชีวศึกษา ควรนำมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปใช้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบคุณภาพของครูอาชีวศึกษาต่อไป

๘. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ผลิตบัณฑิต (สถาบันอุดมศึกษา)

๘.๑ สถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตด้านครูอาชีวศึกษา ควรจะนำ มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร เพื่อผลิตครูอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาอาชีวศึกษา และได้รับการรับรองจากคุรุสภา

๘.๒ สถาบันอุดมศึกษาควรร่วมมือกับสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในการพัฒนาครู ให้มีสมรรถนะด้านวิชาชีพและวิชาครูอย่างต่อเนื่อง

๘.๓ ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาในแต่ละประเภท มาตรฐานผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน อาชีวศึกษาในทุกประเภทวิชา เพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศมีความเข้มแข็งในวิชาชีพ และสามารถพัฒนากำลังคนของประเทศ ด้านฝีมือแรงงานได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้

ผนวก ง

สรุปรายงานผลการศึกษา

เรื่อง สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๘

การศึกษาสถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากการสังเคราะห์แนวคิดและข้อเสนอแนะจากการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู คณะอนุกรรมการปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครู ร่วมกับการเก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย สถิติ บทความ บทสัมภาษณ์จากสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ โดยใช้กรอบการวิเคราะห์สังเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพการผลิตครู สถานภาพการใช้ครูและระบบการบริหารงานบุคคลของครู และสถานภาพการพัฒนาครู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สถานภาพการผลิตครู การพัฒนาครู และการใช้ครู โดยวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลและเกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครู และเสนอแนวทางการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ได้สารสนเทศและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการพัฒนาครูทั้งระบบ ซึ่งเป็นองค์ความรู้สำหรับการจัดทำยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ครอบคลุมชัดเจน และได้ข้อเสนอแนะแนวทางการผลิตและการพัฒนาครู เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนด้านการศึกษาต่อไป

วิกฤติคุณภาพการศึกษาไทย พบว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก และมีความต่อเนื่อง โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษาในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ สูงกว่า ๕ แสนล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ ๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP: Gross Domestic Product) นับเป็นชาติที่ลงทุนด้านการศึกษาสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก แต่การศึกษาไทยยังคงมีปัญหาในด้านคุณภาพที่ยังไม่สามารถแข่งขันได้ในเวทีระดับนานาชาติ ทั้งปัญหาที่ประจักษ์ชัดและปัญหาซับซ้อน การศึกษาที่ไม่มีคุณภาพจึงก่อให้เกิดความด้อยคุณภาพของประชากรในประเทศ ปัญหาการศึกษาไทยไม่ใช่การขาด “ทรัพยากร” แต่เป็นการขาด “ประสิทธิภาพ” ในการใช้ทรัพยากร อันเนื่องมาจากการขาด “ความรับผิดชอบ” (Accountability) ของระบบการศึกษาต่อนักเรียนและผู้ปกครอง หนึ่งในปัจจัยซึ่งต้องรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาการศึกษาไทย คือ “ครู” ซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การปฏิรูปคุณภาพการศึกษาจะเป็นไปไม่ได้เลยหากปราศจากการยกระดับคุณภาพครู

ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในระบบการศึกษา การไม่ให้ความสำคัญกับครู จึงมีผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยรวม

๑. สถานภาพการผลิตครูไทย

๑.๑ ในอดีตราชการคัดสรรคนเก่ง คนดีมาเป็นครู ต่อเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ทรัพยากรลดลง การผลิตครูจึงให้ความสำคัญเชิงปริมาณมากกว่าเดิม คุณภาพของครูไทยจึงวิวัฒนาการมาตั้งเป็นอยู่ในปัจจุบัน อีกประการหนึ่งการผลิตครูได้นำวิธีการชาวตะวันตกมาใช้มากกว่าเดิม จึงส่งผลให้ครูสมัยใหม่เน้นวิธีการสากลมากกว่าปรัชญาดั้งเดิมของไทย ไทยเคยมีสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูเพียงอย่างเดียว ได้วิวัฒนาการไปเป็นมหาวิทยาลัยที่สอนวิชาการหลากหลาย จึงขาดสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่หล่อหลอมบ่มเพาะเป็นเฉพาะ การรับนักศึกษาครูไม่มีกระบวนการคัดสรรผู้ที่มีใจรักและมุ่งมั่นที่จะมีอาชีพครู แต่รับนักศึกษามาเรียนครูตามความสนใจ และความพร้อมของมหาวิทยาลัยและความสนใจของนักรการเมือง

๑.๒ ปัญหาการผลิตครูในภาพรวม คณาจารย์และบุคลากรส่วนใหญ่ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ได้โอนย้ายไปสังกัดคณะที่เปิดใหม่ เช่น คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ทำให้คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ซึ่งเดิมมีสถานภาพเป็นสถาบันกลายเป็นเพียงคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัย จึงขาดแคลนอัตรากำลังอาจารย์และขาดความเข้มแข็งในการผลิตครูในสาขาวิชาเอกต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านคุณภาพของคณาจารย์ผู้สอนในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ รวมทั้ง การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ก็พบปัญหาเกี่ยวกับศักยภาพของคณาจารย์และผู้ที่ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา เมื่อคำนวณดัชนีคุณภาพของคณาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ตามระบบการให้คะแนนในการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีข้อค้นพบที่น่ากังวลใจว่า คณาจารย์ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของประเทศไทยมีคุณภาพระดับ ๒ คือ ระดับ “ต้องปรับปรุง” นอกจากนี้ ข้อมูลคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่จะเกษียณอายุราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๗๒ พบว่า บุคลากรสายการสอนของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จะเกษียณอายุราชการในอีก ๑๕ ปีข้างหน้า จำนวน ๑,๗๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๑

๑.๓ ปัญหาการผลิตครูอาชีวศึกษา มีสาเหตุหลายประการ สาเหตุสำคัญ ได้แก่

๑.๓.๑ ข้อจำกัดของงบประมาณไม่สามารถจัดหาเครื่องมือเครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน การจัดซื้อครุภัณฑ์อาชีวศึกษาที่ไม่ตรงตามหลักสูตรการสอนและความต้องการของสถานศึกษา ทำให้คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

๑.๓.๒ การเคลื่อนย้ายของบุคลากร ซึ่งเป็นครูช่างและวิศวกรจากสถานศึกษาสู่สถานประกอบการเพราะไม่ได้รับการบรรจุให้เป็นครูประจำการ ก่อให้ความขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ

๑.๓.๓ หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อผลิตครูช่าง ในบางสาขาวิชาล้ำสมัยยังไม่มี การปรับปรุงให้สอดคล้องกับ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้ อยู่ในปัจจุบัน

๑.๓.๔ ขาดครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเฉพาะสาขาเพื่อป้อนให้กับภาคอุตสาหกรรม

๑.๓.๕ ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนา กำลังคนในภาพรวมของประเทศ ยังไม่ชัดเจนและขาดข้อมูลความต้องการกำลังคนของประเทศที่ชัดเจน จึงไม่สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงกับความต้องการในระยะยาว

๑.๓.๖ คุณภาพครูผู้สอนที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลต่อคุณภาพและสมรรถนะของกำลังคนของประเทศ ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำในทุกภาคการผลิตรวมทั้ง ธุรกิจบริการ

๑.๓.๗ ระบบการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศไทย เน้นการให้วุฒิบัตรมากกว่าที่จะคำนึงถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้จริง ทำให้ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้หรือสถานประกอบการ

๑.๓.๘ ขาดกรอบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมเพื่อผลิตและพัฒนาครูช่างและครูอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาและเศรษฐกิจของประเทศ

๑.๓.๙ การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของไทย ยังขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ฯลฯ

๒. การขาดแคลนครู และการใช้งานครู

ประเทศไทยมีอัตราส่วนนักเรียน : ครูในปีการศึกษา ๒๕๕๖ เท่ากับ ๑๗.๖ : ๑ ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ที่ ๒๕ : ๑ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานผู้ใช้ครูมากที่สุด การปฏิบัติงานของครูมีปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ คือ ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในวิชาเอกที่สอนโดยตรง ครูมีภาระงานมาก มีภาระงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบหลายงาน เช่น งานธุรการ งานการเงิน งานพัสดุ เป็นต้น ครูมีศักยภาพไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ไม่ลุ่มลึกในเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งมีสาเหตุมาจากครูขาดประสบการณ์ในการสอนและไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูต้องสอนหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้เตรียมการสอนไม่ทัน ครูใช้เวลาในการทำผลงานวิชาการมากทำให้สนใจการสอนน้อยลง ครูสอนโดยไม่ใช้สื่อการสอน มีสาเหตุมาจากการขาดแคลนสื่อ การไม่ให้ความสำคัญกับสื่อ

การสอนในสาระนั้น ๆ มาเป็นเวลานานยึดติดกับการสอนแบบเดิม ๆ ทำให้ครูไม่ค่อยใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูให้ความสำคัญกับกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักมากกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้รองครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร และการแปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากครูได้รับมอบหมายให้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูไม่มีความถนัด การไม่ได้รับความสำคัญในกรณีที่ไม่ได้สอนกลุ่มสาระหลัก และต้องทำงานหนักไม่มีเวลาพัก เกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ ไม่มีความก้าวหน้าในวิชาอาชีพ ครูขาดการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนา โดยปัจจุบันครูไม่ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา มีเฉพาะการนิเทศภายในที่โรงเรียนดำเนินการเอง การพัฒนาอบรมครูไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูโดยการพัฒนาอบรมครูส่วนใหญ่เป็นการอบรมตามที่หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนด ทั้งเรื่องเนื้อหาหลักสูตร และวิธีการฝึกอบรม ซึ่งมักไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูและเป็นการอบรมที่ไม่ได้กำหนดแผนไว้ชัดเจน

แม้ว่าจำนวนครูในภาพรวมดูเหมือนจะไม่ขาดแคลน แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วจะพบว่า จำนวนครูส่วนใหญ่จะกระจุกอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่และในเขตเมือง แต่โรงเรียนในชนบทห่างไกลยังประสบปัญหาขาดแคลนครูอยู่จำนวนมาก การขาดแคลนครูอาจไม่ใช่ปัญหา แต่ที่เป็นปัญหา คือ ระบบการจัดสรรทรัพยากรครูและการบริหารจัดการที่ยังไร้ประสิทธิภาพ ๒๕๖๒ ครูเกษียณอายุราชการสูงสุด ๒๘,๒๔๖ คน รองลงมา ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๒๗,๙๕๒ คน และปี ๒๕๖๐ จำนวน ๒๖,๕๐๕ คน โดยครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เกษียณอายุรวมทั้งสิ้น ๒๗๐,๓๓๒ คน สาขาวิชาที่เกษียณมากที่สุด คือ สังคมศึกษา รองลงมา คือ ภาษาไทย พลศึกษา การบริหารการศึกษา และภาษาอังกฤษ ตามลำดับ

๓. ปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริหารงานบุคคลของครู ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาการบริหารงานบุคคลของครูประสบปัญหามากมาย แม้จะมีกฎหมายกำหนดให้มืองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูแต่ในระยะเวลาที่ผ่านมากว่า ๑๐ ปี การศึกษาของไทยยังอยู่ห่างไกลในเรื่องระบบการกระจายอำนาจที่ยังไม่มีความชัดเจน การบริหารงานบุคคลส่วนใหญ่ยังคงถูกรวบไว้ที่หน่วยงานส่วนกลาง ปัญหาระบบการบริหารงานบุคคลมีประเด็นสำคัญ คือ

๑) การกำหนดอัตรากำลัง มาตรฐานกำหนดตำแหน่งครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังขาดความชัดเจน ทำให้การจัดสรรอัตราตำแหน่งครู และบุคลากรทางการศึกษาในบางพื้นที่ไม่เพียงพอ การคืนอัตราครูที่ว่างมีความล่าช้า หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารงานบุคคลขาดข้อมูลครูเกษียณอายุในแต่ละสาขาในแต่ละปี

๒) การสอบบรรจุคัดเลือกเข้ารับราชการครู มักประสบปัญหาหลายด้าน ได้แก่ เครื่องมือ (ข้อสอบ) ขาดคุณภาพและมาตรฐานวิธีการสอบคัดเลือกมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา เปลี่ยนผู้ออกข้อสอบทุกครั้ง ทำให้ขาดการพัฒนาแนวทางที่ต่อเนื่อง ทำให้ขาดมาตรฐานการคัดคนเข้าสู่ระบบ

๓) การทดลองปฏิบัติราชการ ๒ ปี ของครูที่เริ่มเข้าสู่วิชาชีพ มาตรฐานในการดำเนินงานยังด้อยคุณภาพ ขาดระบบพี่เลี้ยงผู้ชี้แนะที่ดีการประเมินผลการทดลองปฏิบัติราชการยังไร้ประสิทธิภาพ

๔) การพัฒนาครูประจำการยังไม่เชื่อมโยงคุณภาพนักเรียนและวิทยฐานะที่ได้รับ ครูที่มีวิทยฐานะสูงไม่สามารถรับประกันในเรื่องคุณภาพผู้เรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบได้

๕) ระบบบัญชีเงินเดือน/ค่าจ้าง มีความเหลื่อมล้ำระหว่างข้าราชการครู และพนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ฯลฯ ทำให้ขาดขวัญกำลังใจและขาดความเป็นธรรม

๖) ระบบการเสริมสร้างขวัญกำลังใจการปฏิบัติงาน ในปัจจุบัน ไม่ส่งเสริมการทำหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET) ที่วัดบางพฤติกรรมมาตัดสินชี้ขาด ในการเลื่อน ย้าย แต่งตั้ง ทำให้ครูผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความเครียด

๗) ระบบวิทยฐานะ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินเพื่อให้มีวิทยฐานะยังไม่เหมาะสมกับภาระหน้าที่ และวิทยฐานะที่ครูได้รับไม่สะท้อนคุณภาพไปยังผู้เรียน

๘) ระบบการย้าย/โอน/เลื่อน/แต่งตั้งครู มีระบบอุปถัมภ์หรือพวกพ้องในการให้ผลประโยชน์ เรียกรับสินบน เรียกรับเงินจากครู ระบบการแต่งตั้งโยกย้ายไม่มีความโปร่งใส ไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรมและขาดธรรมาภิบาล

๙) การเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารทุกระดับ ใช้ระบบการทดสอบด้วยข้อสอบแบบเลือกตอบ วัดเพียงความรู้ความจำ ทำให้ได้ผู้บริหารที่ขาดประสบการณ์และขาดภาวะผู้นำ โดยเฉพาะการเป็นผู้นำทางวิชาการ ขาดการตกลึกประสบการณ์ด้านการศึกษา เมื่อมาทำหน้าที่บริหารการศึกษาจึงขาดวุฒิภาวะและทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานในทุกด้าน

๑๐) ข้าราชการครูถูกบังคับบัญชาโดยข้าราชการพลเรือน บางท่านขาดประสบการณ์ด้านการศึกษา ไม่เข้าใจสถานการณ์ทางการศึกษาเชิงพื้นที่

๑๑) การสรรหาผู้แทนครูเข้าสู่การเป็น ก.ค.ศ./อ.ก.ค.ศ. กลายเป็นแหล่งหาผลประโยชน์จากครูในเรื่องการโยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง

๑๒) การแก้ไขปัญหาหนี้สินครู ยังขาดศักยภาพไม่สามารถลดหนี้ครูได้จริง

๑๓) ข้าราชการพลเรือน ที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค (๒) มีความเหลื่อมล้ำ ถักถั่น เสียโอกาสแม้จะอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการเหมือนกัน แต่เป็นข้าราชการพลเรือน ไม่ได้เป็นข้าราชการครู ขาดประสบการณ์และความรู้ที่ลึกซึ้งในการทำงานในสถานศึกษา แต่ต้องทำหน้าที่วางแผน อำนวยกรให้คนที่ทำงานในสถานศึกษา

๔. ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาครู

๔.๑ นโยบายด้านการพัฒนาครู พบว่าการฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มสมรรถนะครูยังมีการกล่าวถึงหรือให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยกว่าด้านอื่น ทั้งที่มีความสำคัญต่อการ

ยกระดับคุณภาพของครู ระบบการพัฒนาครูของไทยโดยหน่วยงานต่าง ๆ ในปัจจุบัน ยังคงมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการวางแผน ขาดการกำหนดทิศทาง และขาดข้อมูลในการพัฒนาครูในภาพรวม การพัฒนาครูจึงเกิดความซ้ำซ้อน ขาดประสิทธิภาพ การอบรมพัฒนาครูของแต่ละหน่วยงานขาดการประสานงาน จึงเกิดปรากฏการณ์ครูทิ้งห้องเรียนไปเข้าอบรม ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินงานโดยส่วนกลาง เพราะเป็นผู้ควบคุมงบประมาณทั้งหมดในการอบรมพัฒนาครู ขาดการกระจายอำนาจและงบประมาณไปยังเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานในภูมิภาค เขตพื้นที่การศึกษาขาดอิสระที่จะดำเนินการพัฒนาครูให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นของแต่ละพื้นที่ การพัฒนาครูจึงขาดกระบวนการมีส่วนร่วม และเป็นการผูกขาดการดำเนินงานโดยส่วนกลาง การลงทุนเพื่อพัฒนาครูของแต่ละหน่วยงานยังเป็นการลงทุนที่ไม่มากนัก งบประมาณเพื่อการพัฒนาครูมีกระจุกกระจายอยู่ในหลายโครงการ

๔.๒ รูปแบบการพัฒนาครู ในภาพรวมของประเทศ ที่หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ นิยมปฏิบัติกันมาก คือ การส่งครูไปเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น การไปศึกษาดูงาน การจัดอบรมสัมมนาในโรงเรียน โดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ การส่งครูไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การนิเทศภายใน การทำวิจัยในชั้นเรียน การมอบหมายให้ครูอ่านหนังสือเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้และงานที่เกี่ยวข้องกับครู การเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยหมุนเวียนครูให้ปฏิบัติงานในหลายหน้าที่ การจัดทีมงานเพื่อเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน การใช้โครงการต่าง ๆ จากภายนอกเพื่อกระตุ้นการทำงานของครูภายในโรงเรียน การสนับสนุนครูให้ทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ และขอรับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ การเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาค เพื่อกระตุ้นให้ครูตื่นตัวพัฒนาตนเอง เป็นต้น

ในรอบปีหนึ่ง ๆ ครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมาก แต่ไม่มีความชัดเจนว่าได้มีการติดตามและประเมินผลภายหลังการอบรมว่าได้มีการนำไปใช้จริงมากน้อยเพียงใด การอบรมพัฒนาครูบางหลักสูตรมีลักษณะซ้ำซ้อน ในบางครั้งครูต้องเข้าอบรมเรื่องเดิมจากหลายหน่วยงาน และครูได้รับการพัฒนาไม่ต่อเนื่องและสิ้นเปลืองงบประมาณ รวมทั้ง การพัฒนาครูยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ที่ส่วนใหญ่ใช้การอบรมและพัฒนาในห้องประชุมตามโรงแรม ผลการพัฒนาเป็นเรื่องการให้ความรู้ ขาดการพัฒนาทักษะที่ตรงกับสภาพจริง และไม่ตรงกับความต้องการ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูได้ นอกจากนี้สภาพที่ผ่านมายังไม่มีการตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

๔.๓ วิธีการพัฒนาครู ที่แต่ละหน่วยงานนำไปใช้พัฒนาอยู่ในขณะนี้ยังขาดนวัตกรรมใหม่ ๆ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบเหมารวม โดยใช้การบรรยาย หรือการจัดประชุมกลุ่มย่อย และสรุปความคิดเห็นต่อที่ประชุมใหญ่ การดำเนินการจัดอบรมแต่ละครั้งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เพราะเป็นการจัดอบรมพัฒนาตามโรงแรมใหญ่ ๆ ในเมืองหรือมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายจึงหมดไปกับการจ่ายค่าเดินทาง ค่าที่พักและอาหาร เพราะมีจำนวนผู้เข้ารับการอบรมแต่ละครั้ง เป็นจำนวนมาก

วิธีการบรรยายของวิทยากรเป็นการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ในลักษณะการสื่อสารทางเดียว เนื้อหาสาระของการอบรม ผู้จัดอบรม (ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานในสวนกลาง) เป็นผู้กำหนดเรื่องที่จะอบรม และการอบรมมีผลกระทบต่อนักเรียน เพราะครูต้องทิ้งห้องเรียนมาเข้ารับการอบรมโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหามากที่สุด

๔.๔ สภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาครู

๑) ระบบการพัฒนาครูของประเทศยังไม่มีหน่วยงานหรือเจ้าภาพหลักที่จะทำหน้าที่ดูแล กำกับติดตาม วางระบบและวางแผนการพัฒนาในภาพรวม

๒) การพัฒนาครูประจำการยังขาดกลไกในการรวมพลังขับเคลื่อน เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ไม่มีระบบการบริหารจัดการนิเทศติดตามผลที่จะช่วยในการพัฒนาครู ระบบการนิเทศช่วยเหลือครูยังมีความอ่อนแอ

๓) การพัฒนาครูยังขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาครู ทำให้กระบวนการพัฒนาไม่ตอบสนองต่อความต้องการของครู หลักสูตรการพัฒนาครู ยังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของห้องเรียน ฝ่ายจัดอบรมและพัฒนาครูมักจะกำหนดหลักสูตร ตามความจำเป็นของตนเอง ขาดการค้นคว้าหาความจำเป็นในการพัฒนาของครูที่แท้จริง

๔) การพัฒนาครูยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ไม่มีนวัตกรรมใหม่ ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของครู การพัฒนาครูระยะเวลาสั้นไม่เหมาะกับเนื้อหา ส่วนใหญ่ใช้การบรรยายใช้อบรม และพัฒนาในห้องประชุมขาดการเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เน้นในหลักสูตร/ ทฤษฎี มากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติ

๕) การพัฒนาครูส่วนใหญ่เน้นการอบรมตามห้องประชุมในโรงแรม หรือในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งดึงครูออกจากห้องเรียนส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอน ด้วยเฉพาะจะมีปัญหาในโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น

๖) การพัฒนาครูของแต่ละหน่วยงานขาดระบบการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

๗) ครูยังขาดแรงจูงใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

๔.๕ การฝึกอบรมพัฒนาครูของประเทศที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง ประเทศที่มีระดับผลคะแนนการสอบ PISA สูง มีลักษณะเด่นในการพัฒนาครูที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

๑) การมีเวลาเรียนรู้ร่วมกันของครูภายในโรงเรียน ประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์คะแนนสอบ PISA สูง จะจัดเวลาการสอนของครูน้อยกว่าประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์การสอบ PISA ต่ำ ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ต้องลดเวลาสอนของครูและลดภาระงานต่าง ๆ ของครูลงเพื่อเพิ่มเวลาสำหรับการเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกันอย่างต่อเนื่อง

๒) การสร้างสมรรถนะสำหรับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ และการเรียนรู้ร่วมกันของครู คือ ทักษะการคิด การทำวิจัยในชั้นเรียน การสืบเสาะหาความซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ ๒๑

๓) การกระจายอำนาจการตัดสินใจสู่โรงเรียน มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ไปสู่โรงเรียน เช่น ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการฝึกอบรมครู เพราะโรงเรียนจะรู้ปัญหาที่กำลังเผชิญได้ดีที่สุด การกระจายอำนาจสามารถทำให้โรงเรียนแก้ปัญหาหน้างานได้ดีกว่าการสั่งการจากส่วนกลาง

๔) ระบบการพัฒนาครูใหม่ (Induction) มีระบบการพัฒนาครูที่เริ่มเข้าสู่วิชาชีพครู (ครูใหม่) โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ครูพี่เลี้ยงและครูใหม่อย่างชัดเจน ครูพี่เลี้ยงจะช่วยเหลือครูใหม่ในการปรับตัวให้เข้ากับกระบวนการเรียนการสอนจริงและการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ครูใหม่และครูพี่เลี้ยงจะสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน มีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของครูใหม่เพื่อให้คำแนะนำและปรับปรุง ครูใหม่จะได้เรียนรู้แบบอย่างที่ดี

๕) การฝึกอบรมระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ (Formal Professional Development) มีการลงทุนพัฒนาครู โดยจัดฝึกอบรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ กำหนดจำนวนชั่วโมงที่ครูต้องเข้ารับการอบรมในแต่ละปีอย่างชัดเจน นอกเหนือจากการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน

๕. ข้อเสนอแนะการผลิตครู การพัฒนาครูและการใช้ครู

๕.๑ ข้อเสนอแนะด้านการผลิตครู

๕.๑.๑ ปฏิรูประบบการผลิตครู ควรดำเนินการ ดังนี้

๑) ควรเร่งจัดทำแผนการผลิตครูที่สัมพันธ์กับแผนการใช้ครูในระดับชาติ และสัมพันธ์กับแนวโน้มความต้องการครูประเภทต่าง ๆ ของประเทศ โดยหน่วยงานผู้ใช้ครูและหน่วยงานผลิตครูต้องร่วมมือกันจัดทำแผนความต้องการใช้ครुरาย ๕ ปี และ ๑๐ ปี ของแต่ละพื้นที่ การศึกษา โดยยึดความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา เพื่อให้สถาบันผลิตครูเตรียมความพร้อมในการผลิตให้ตรงตามความต้องการใช้จริงของแต่ละพื้นที่ โดยกำหนดจำนวนนักศึกษาสำหรับการคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาตามสัดส่วนแต่ละพื้นที่ที่ต้องการใช้ครู

๒) เร่งดำเนินการจัดให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลครูที่ได้มาตรฐาน มีการตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา รวมทั้ง สร้างเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนและกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในการพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในแต่ละช่วงเวลา

๓) ควรกำหนดพื้นที่ร่วมรับผิดชอบของสถาบันผลิตครู เน้นการมีส่วนร่วมในการปรับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรผลิตครูให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ควบคุม กำกับ และดูแลการผลิตครูให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

๔) ปรับเปลี่ยนระบบการรับนักศึกษาครู เพื่อให้ได้คนดี คนเก่ง มีใจรักการเป็นครูเข้าสู่วิชาชีพครู โดยกำหนดแนวทางการคัดเลือกนักเรียนดี เก่ง และศรัทธาในวิชาชีพครู เข้าเป็นนักศึกษาครู กำหนดเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกครูตามความเหมาะสมของพื้นที่และสภาพความต้องการใช้ครูในสาขาและประเภทที่ต้องการ กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าเรียน “ครู” ควรเป็นผู้เรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในกลุ่มคะแนนสูง ร้อยละ ๕๐ ของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กำหนดวิธีการหรือกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาครู โดยใช้ระบบกลาง โดยผู้ใช้ครู (กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่นที่ใช้ครู) รับผิดชอบการเลือกนักศึกษาในพื้นที่ แล้วส่งต่อให้สถาบันผลิตครูที่ได้รับการคัดเลือกดำเนินการผลิตในแต่ละสาขาวิชาที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานผู้ใช้ครูจัดทำแนวปฏิบัติเป็นคู่มือสำหรับประเมินผู้เรียนที่มีแวວความเป็นครูในช่วงการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔-๖) เพื่อคัดเลือกคนดี เก่ง และมีแวວความเป็นครูเข้าสู่อาชีพครู

๕.๑.๒ เร่งดำเนินการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้สถาบันผลิตครู เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถาบันผลิตครูให้ได้มาตรฐาน มีสมรรถนะในระดับสากล

๕.๑.๓ การวางระบบการจัดสรรทุนสำหรับนักศึกษาครู โดยจัดสรรทุนผูกพันกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น (จังหวัด) ตั้งแต่เริ่มเรียน โดยคัดเลือกนักเรียนในท้องถิ่นรับทุนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในท้องถิ่น ยกเลิกวิธีการสอบบรรจุ เมื่อเรียนจบแล้ว ให้บรรจุทำงานในท้องถิ่นของตน โดยสถานศึกษาเป็นผู้คัดเลือกบัณฑิตครูเข้าเป็นครูประจำการ จัดสรรทุนการศึกษาให้นักศึกษาในโครงการผลิตครูในช่วงของระยะเวลาที่ศึกษาในสถานศึกษา

๕.๑.๔ เร่งรัดการปรับระบบและรูปแบบการผลิตครูให้เหมาะสมกับการใช้งานครูในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

๕.๑.๕ กำหนดแนวทางการเตรียมนักศึกษาครู เพื่อให้ได้ครูดี มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถและสมรรถนะที่จำเป็น พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒ ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาครู

๕.๒.๑ วางระบบการพัฒนาครูประจำการ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูสู่ความเป็นเลิศ ในด้านการจัดการเรียนการสอน การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การออกแบบและผลิตสื่อ เอกสารประกอบการสอน ฯลฯ

๕.๒.๒ กำหนดรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มสมรรถนะและความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

๕.๒.๓ ส่งเสริมและสนับสนุนรูปแบบการพัฒนาครู และเครือข่ายการพัฒนาครู

ไปสู่ครูมืออาชีพ

๕.๓ ข้อเสนอแนะระบบการใช้ครูและระบบบริหารงานบุคคลของครู

๕.๓.๑ จัดให้มีการวางระบบการบรรจุแต่งตั้งครูประจำการให้สอดคล้องกับความต้องการตามภาระงานของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

๕.๓.๒ จัดให้มีการวางระบบการฝึกปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพ ผ่านการทดลองงานที่เข้มข้น มีใจรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู

๕.๓.๓ วางระบบการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อคุณภาพผู้เรียน

๕.๓.๔ เร่งปรับระบบโครงสร้างการบริหารงานบุคคลของครูทั้งระบบให้เหมาะสมกับเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง

๕.๔ ข้อเสนอแนะการปฏิรูประบบการวิจัยของสถาบันผลิตและพัฒนาครู

๕.๔.๑ จัดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาและยกระดับการจัดการเรียนรู้ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

๕.๔.๒ ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษา

๕.๔.๓ ส่งเสริมการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และสร้างสิ่งแวดล้อม

ทางวิชาการ

“เด็กช่าง สร้างชาติ”

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
บัญชีต้นน้ำที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรุงเทพมหานคร
๐ ๒๕๖๔ ๑๕๖๑, ๐ ๒๕๖๔ ๑๓๘๑, ๐ ๒๕๖๓ ๙๘๓๒, ๐ ๒๕๖๓ ๙๘๓๘

